

VRHOVNI SUD
REPUBLIKE HRVATSKE

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOSUDNA AKADEMIJA

Građansko pravo - sporna pitanja i aktualna sudska praksa - 2019.

Zbornik radova

Tuheljske Toplice, 28. - 29. studenoga 2019.

Sadržaj

NOVINE U PRVOSTUPANJSKOM I DRUGOSTUPANJSKOM POSTUPKU PREMA NOVELI ZPP-a IZ 2019 GODINE (Dražen Jakovina)	1
1. UVOD	1
2. PRVOSTUPANJSKI POSTUPAK.....	2
2.1. Promjene u nadležnosti sudova.....	2
2.2. Uvođenje elektroničke komunikacije.....	3
2.2.1. Podnesci u elektroničkom obliku.....	4
2.2.2. Dostava elektroničkim putem	5
2.2.2.1. Sudionici dostave	5
2.2.2.2. Način elektroničke dostave	6
2.2.3. O drugim promjenama u sustavu dostave	7
2.3. Promjene u regulaciji troškova postupka	9
2.4. O promjenama u institutu mirenja	14
2.5. Preinaka tužbe	16
2.6. Ograničenja u zasnivanju suparničarstva	17
2.7. Izmjene u regulaciji instituta prekida postupka	17
2.8. Promjene u regulaciji dokaznog postupka	19
2.9. Pripremanje glavne rasprave i glavna rasprava	20
2.10. Promjene kod regulacije pojedinih vrsta presuda te sadržaja i dostave presude.....	22
2.11. Posebni postupci	23
2.11.1. Sporovi male vrijednosti	24
2.11.2. Postupak pred trgovačkim sudovima	26
2.11.3. Europski parnični postupci	28
3. DRUGOSTUPANJSKI POSTUPAK (U BITNOME).....	29
4. ZAKLJUČAK.....	31
NOVELA U DRUGOSTUPANJSKOM POSTUPKU I PRAVNIM LIJEKOVIMA (Dragan Katić).....	33
I.1. ROKOVI ZA ŽALBU	33
I.2. ŽALBENI RAZLOZI.....	35
I.3. GRANICE ISPITIVANJA PRVOSTUPANJSKE PRESUDE.....	36

I.4. DONOŠENJE ODLUKA U VIJEĆU - IZDVOJENO MIŠLJENJE ČLANA VIJEĆA - PISANO OBRAZLOŽENJE IZDVOJENOG GLASA PRILAŽE SE ODLUCI	38
I.5. PRAVILO O JEDNOM UKIDANJE PRVOSTUPANJSKE PRESUDE	39
I.6. IZVOĐENJE DOKAZA NA DRUGOSTUPANJSKOJ RASPRAVI	40
I.7. BRISANJE ODREDBE IZ ČLANKA 375. STAVAK 5. ZPP	41
I.8. IZMJENA ODREDBI O NOVOM PRETHODNOM POSTUPKU	42
II. NOVO UREĐENJE REVIZIJE	43
II.1. UVOD	43
II.2. REVIZIJA PO DOPUŠTENJU	44
II.3. PRIJEDLOG ZA DOPUŠTENJE REVIZIJE	46
II.4. VAŽNO PRAVNO PITANJE - RAZLOZI VAŽNOSTI	48
II.5. ODLUKE REVIZIJSKOG SUDA O PRIJEDLOGU ZA DOPUŠTENJE	49
II.6. ODLUKE VRHOVNOG SUDA RH O REVIZIJI	51
II.7. REVIZIJA BEZ DOPUŠTENJA (REVIZIJA PO ZAKONU)	51
II.8. REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA	52
NEKE NOVINE PREMA NOVELI ZPP-A IZ 2019. (Željko Pajalić)	55
1. NOVELA U POSEBNIM POSTUPCIMA	
2. POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI	55
3. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	57
4. EUROPSKI AKTI I NAČELA SAVJESNOG KORIŠTENJA PROCESNIH INSTITUTA I EKONOMIČNOSTI	59
5. NADLEŽNOST OPĆINSKIH I TRGOVAČKIH SUDOVA	60
6. TROŠKOVI POSTUPKA	61
7. MIRENJE	63
8. PREINAKA TUŽBE	64
9. PREKID POSTUPKA	65
10. PRAVILA O TERETU DOKAZIVANJA TRAŽBINA UTUŽENIH NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE U SLUČAJU KORIŠTENJA PRAVA NA ODBITAK PRETPOREZA	67

11. PROCESNA DISCIPLINA I PODNESCI STRANAKA.....	67
12. OBRAZLOŽENJE PRESUDE	68
13. ŽALBA.....	68
14. EUROPSKI POSTUPCI.....	69

IZMJENE ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

(Aleksandra Maganić)	71
1. PRIMJENA MODERNE TEHNOLOGIJE U PARNIČNOM POSTUPKU.....	71
1.1. Podnesci u elektroničkom obliku	72
1.2. Korištenje audiovizualnih uređaja	74
1.3. Tonska snimanja	75
1.4. Dostava elektroničkim putem.....	76
2. POSTUPAK PRED TRGOVAČKIM SUDOM	80
2.1. Pisani dokaz	80
2.2. Pisana stručna mišljenja	81
2.3. Pisani iskazi stranaka i svjedoka	82
2.4. Pripremanje glavne rasprave.....	85
2.5. Izmjene odredbi o rokovima i usklađivanja zakonskog teksta	86
2.5.1. Rokovi.....	86
2.5.2. Elektronička komunikacija	86
2.5.3. Usklađivanja zakonskog teksta	88
3. OGLEDNI POSTUPAK RADI RJEŠENJA PITANJA VAŽNOG ZA JEDINSTVENU PRIMJENU PRAVA	90
3.1. Što je ogledni postupak?.....	90
3.2. Pokretanje postupka	91
3.3. Predsjednik Vrhovnog suda RH kao koordinator između prvostupanijskih sudova	93
3.4. Odluka Vrhovnog suda RH o dopuštenosti prijedloga za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava.....	95
3.5. Prekid postupka odlukom suda.....	96
3.6. Odluka Vrhovnog suda o pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava	97
3.7. Vezanost sudova za pravna shvaćanja Vrhovnog suda.....	97
3.8. Prijelazne i završne odredbe	99
3.9. Kritički osvrt	100

POJAM RADNOG SPORA U SUDSKOJ PRAKSI

(Senija Ledić)	101
1. UVOD	101
2. POJAM RADNOG SPORA - OPĆENITO	102
3. INTERNA JURISDIKCIJA I STVARNA NADLEŽNOST	104
4. POJAM RADNOG SPORA U DOMAĆOJ SUDSKOJ PRAKSI...	104
4.1. Odluke u kojima se izrijekom i izravno ova vrsta spora smatra imovinskopravnim sporom iz ugovora o osiguranju, a ne radnim sporom	104
4.2. Odluke u kojima se ova vrsta spora izrijekom i izravno smatra radnim sporom	105
4.3. Odluke u kojima se ova vrsta spora neizravno smatra radnim sporom	106
5. POJAM RADNOG SPORA U REPUBLICI SLOVENIJI	106
6. ANALIZA SUDSKE PRAKSE	107
7. ZAKLJUČAK.....	110
8. LITERATURA.....	111

**PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE U PRAKSI USTAVNOG
SUDA REPUBLIKE HRVATSKE I EUROPSKOG SUDA ZA
LJUDSKA PRAVA – Europski standardi u hrvatskom pravnom
i sudskom pogledu nakon dvadeset i dvije godine primjene
i postupka jačanja implementacije Konvencije za zaštitu
ljudskih prava i temeljnih sloboda (Sandra Marković) .....**

1. UVODNO	113
2. SUDSKA PRAKSA.....	118
2.1. Europski sud za ljudska prava	118
2.2. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE	126
3. KORACI PREMA NOVIM KRETANJIMA I PRIMJENAMA U PRAVU	135
LITERATURA	135

**STEČAJ POTROŠAČA - UOČENI PROBLEMI U PRAKSI -
(Filka Pejšković).....**

137

NOVINE U PRVOSTUPANJSKOM I DRUGOSTUPANJSKOM POSTUPKU PREMA NOVELI ZPP-a IZ 2019 GODINE

Mr.sc. Dražen Jakovina

1. UVOD

Hrvatski je sabor na sjednici održanoj 12. srpnja 2019. donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (dalje: ZPP/19).¹ ZPP/19 je proglašen 17. srpnja 2019., a stupio je na snagu 1. rujna 2019.

Osnovni razlozi izmjene i dopune ZPP-a nalaze se u potrebi otklanjanja problema u njegovoj primjeni i unapređenju funkcionalizacije pravosudnog sustava, ubrzanju i skraćivanju trajanja sudskih postupaka, smanjenju troškova parničnog postupka te zbog osiguranja provedbe pravnih akata Europske unije.²

U tekstu ZPP-a/19 posebice je naglašeno da se njime osigurava provedba akata Europske unije. Tako je izričito propisano da se osigurava provedba Uredbe (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima (»dostava pismena«), i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1348/2000 (SL L 324, 10. 12. 2007.); Uredbe Vijeća (EZ) br. 1206/2001 od 28. svibnja 2001. o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima (SL L 174, 27. 6. 2001.); Uredbe (EZ) br. 1896/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uvođenju postupka za europski platni nalog (SL L 399, 30. 12. 2006.); Uredbe (EZ) br. 861/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti (SL L 199, 31. 7. 2007.) i Uredbe (EU) br. 2015/2421 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti i Uredbe (EZ)

---

* Mr.sc. Dražen Jakovina, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹ „Narodne novine“ br. 70/2019.

² V. konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, www.sabor.hr, stranica posjećena 15. srpnja 2019.

br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog (SL L 341, 24. 12. 2015.).³

U neke od odredaba ZPP-a intervenirano je radi jasnijeg izričaja i jezičnog i nomotehničkog poboljšanja. Druge su pak rezultat usklađenja s aktima Europske unije i s novim zakonodavnim uređenjem instituta revizije. Ostale se izmjene odnose na nastojanja ubrzanja postupka, smanjenja troškova i otklanjanja praktičnih problema u primjeni pojedinih odredaba.

Zbog opsežnosti izmjena u nastavku teksta dajemo pregled samo najvažnijih izmjena i dopuna koje se odnose na prvostupanjski i drugostupanjski postupak.

2. PRVOSTUPANJSKI POSTUPAK

2.1. Promjene u nadležnosti sudova

Problematika nadležnosti sudova u praksi je često stvarala probleme. Tako su postojali prijepori oko nadležnosti sudova pojedine vrste, ali i o nadležnosti između sudova i upravnih tijela. Pravila o nadležnosti često su mijenjana ovisno o, čini nam se, opterećenju pojedine vrste sudova.

ZPP/19 propisuje da Općinski sudovi u parničnom postupku uvijek sude u prvom stupnju u sporovima radi naplate naknada za opskrbu pitkom vodom, plinom, toplinskom i električnom energijom, naknada za održavanje čistoće, naknada iz pretplatničkog ugovora javnih komunikacijskih usluga, naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma, naknada za pristojbu Hrvatske radio-televizije, naknada za parkiranje i regresnih zahtjeva iz zdravstvenog, mirovinskog i invalidskog osiguranja.⁴

Ovom je odredbom ustanovljena isključiva nadležnost Općinskih sudova u navedenim pravnim stvarima. To iz razloga, kako se navodi u konačnom prijedlogu zakona, da bi se trgovački sudovi rasteretili od sporova koji su beznačajni za gospodarstvo.⁵

---

³ Članak 1. ZPP-a/19 kojim je iza članka 1. ZPP-a dodan članak 1.a. Tekst Uredbi vidjeti na www.eur-lex.europa.eu

⁴ Članak 3. ZPP/19 kojim je izmijenjen članak 34. stavak 1. točka 9. ZPP-a.

⁵ V. konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, www.sabor.hr, stranica posjećena 15. srpnja 2019.

Zakonom o izmjenama i dopuna Zakona o trgovačkim društvima brisan je institut trgovca pojedinca.⁶ Stoga je i ZPP-om/19 brisan dio odredbe koji se odnosi na taj institut.⁷ Bitna izmjena ogleda se u nadležnosti u sporovima koji su pokrenuti prije nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka. Prema ranijoj odredbi isti je trebalo dovršiti pred sudovima pred kojima su pokrenuti⁸, dok će se prema izmjenama ZPP-a dovršiti pred sudom koji vodi stečajni postupak.⁹

2.2. Uvođenje elektroničke komunikacije

ZPP/19 proširuje mogućnost elektroničke komunikacije i na redovne postupke. Do sada je takva mogućnost bila predviđena samo u postupku pred trgovačkim sudovima¹⁰, a ovom je izmjenom uvedena i kao pravilo u svim postupcima. Slijedom toga izostala je potreba posebne regulacije elektroničke komunikacije u postupcima pred trgovačkim sudovima, pa su odnosne odredbe promijenjene.

Takva vrsta komunikacije je nužna posljedica informatičkog razvoja društva i njome se bitno olakšava procesnopravna komunikacija uz smanjenje troškova. Međutim, ta novina svakako mora zaživjeti u praksi i ostaje nam vidjeti kroz koje će se vrijeme ona u potpunosti implementirati u naš pravni sustav u tehničkom i normativnom smislu.

Pri uvođenju ove, izuzetno bitne novine, zakonodavac ima oprezan pristup koji je vidljiv iz prijelaznih i završnih odredaba ZPP-a/19. Tako je prije svega propisano da se odredbe o elektroničkoj komunikaciji primjenjuju na sve postupke u tijeku.¹¹ Međutim, takva primjena uvjetovana je donošenjem odluke ministra nadležnog za poslove pravosuđa o ispunjavanju uvjeta za obveznu elektroničku komunikaciju i odgođena je do toga trenutka.¹² Pri tome je propisana i obveza pravnih osoba da u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ZPP-a/19 zatraže pristup informacijskom sustavu elektroničke komu-

---

⁶ „Narodne novine“ br. 40/2019.

⁷ Članak 4. ZPP/19 kojim je izmijenjen članak 34. b točka 1. ZPP-a.

⁸ Članak 34. b točka 5. ZPP-a.

⁹ Članak 4. ZPP-a/19 kojim je izmijenjen članak 34. b točka 5. ZPP-a.

¹⁰ Članak 492. a - 492. d ZPP-a.

¹¹ Članak 117. stavak 2. ZPP-a/19.

¹² Članak 118. stavak 1. i 2. ZPP-a/19.

nikacije sa sudovima putem ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa.¹³ Dok se ne ispune uvjeti za takvu elektroničku komunikaciju, dostava se obavlja prema pravilima ZPP-a.¹⁴

Uspostavljanje informacijskog sustava stavljeno je u nadležnost ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa¹⁵, a pravilnik kojim se uređuju pretpostavke za podnošenje podnesaka i dostavu u elektroničkom obliku donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa.¹⁶

2.2.1. Podnesci u elektroničkom obliku

U regulaciji podnošenja pismena u elektroničkom obliku ZPP/19 razlikuje mogućnost poduzimanja takve procesne radnje od obveze njenog poduzimanja. Tako je načelno propisano da se podnesak može podnijeti u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava.¹⁷ Međutim, određeni krug osoba uvijek je dužan podnositi pismena u elektroničkom obliku. Ta se obveza odnosi na državna tijela, državno odvjetništvo, odvjetnike, javne bilježnike, sudske vještake, sudske procjenitelje, sudske tumače, stečajne upravitelje, povjerenike te pravne osobe.¹⁸ Ostale osobe, izvan kruga navedenih, mogu, ali ne moraju podneske podnositi u elektroničkom obliku.

Podnesak koji se u elektroničkom obliku dostavlja sudu mora biti potpisanih kvalificiranim elektroničkim potpisom u skladu s posebnim propisima.¹⁹ Takav se podnesak smatra vlastoručno potpisanim.²⁰ ZPP/19 regulira i situaciju u kojoj podnesak podnesen elektroničkim putem ne bi bio prikladan za obradu na sudu. U takvoj situaciji propisuje obvezu suda da elektroničkim putem o tome obavijesti podnositelja i naloži mu da podnesak ispravi u skladu s uputom.²¹ Primjetno je da ova odredba ne propisuje rok za ispravljanje podneska, a niti sankciju u slučaju izostanka ispravka. Naime, njome se ustanovljuje pojam „prikladnosti za obradu na sudu“ koji kao takav nije izričito

---

¹³ Članak 118. stavak 3. ZPP-a/19.

¹⁴ Članak 118. stavak 4. ZPP-a/19.

¹⁵ Članak 11. stavak 7. ZPP-a/19.

¹⁶ Članak 11. stavak 8. ZPP-a/19.

¹⁷ Članak 11. stavak 1. ZPP-a/19.

¹⁸ Članak 11. stavak 5. ZPP-a/19.

¹⁹ Članak 11. stavak 2. ZPP-a/19.

²⁰ *Ibid.*

²¹ Članak 11. stavak 4. ZPP-a/19.

obuhvaćen odredbom članka 106. stavak 2. ZPP-a koja propisuje obvezatan sadržaj podnesaka. Isto tako, ne određuje se pojam „prikladnosti za obradu na sudu.“ No, čini se da bi i u ovoj situaciji valjalo posegnuti za odredbama iz članka 109. ZPP-a jer bi u suprotnom odredba izgubila svoj smisao.

Osobama koje su dužne podnijeti podnesak elektroničkim putem, a to ne učine, sud će naložiti da to učine u roku od osam dana, a ako u tom roku ne dostave podnesak u elektroničkom obliku, smatrat će se da je podnesak povučen.²²

2.2.2. Dostava elektroničkim putem

2.2.2.1. Sudionici dostave

Kao i kod elektroničkog podneska i kod elektroničke je dostave propisana obveza takve dostave određenim osobama. Tako se iznimno od općeg pravila o načinu dostave²³ propisuje dostava pismena u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava ili na drugi odgovarajući način državnim tijelima, državnom odvjetništvu, odvjetnicima, javnim bilježnicima, sudskim vještacima, sudskim procjeniteljima, sudskim tumačima, stečajnim upraviteljima, povjerenicima te pravnim osobama.²⁴

S tim u svezi izmijenjeno je i pravilo o izravnoj komunikaciji stranaka. Tako je propisano da sud može naložiti strankama da jedna drugoj izravno upućuju pismena preporučeno poštom s povratnicom ili na drugi način koji omogućava dokaz o obavljenoj predaji, osim ako su obje stranke ili njihovi punomoćnici ili zakonski zastupnici uvijek dužni podneske podnositi u elektroničkom obliku u skladu s člankom 106. a ovoga Zakona.²⁵ U odnosu na raniju odredbu kojom je za mogućnost izravnog upućivanja podnesaka bila potrebna suglasnost stranaka²⁶, sada takvu komunikaciju može naložiti sud.

ZPP/19 ispušta pečat kao dokaz o obavljenoj dostavi fizičkoj osobi s registriranom djelatnošću. Tako propisuje da se toj osobi pismena mogu predati izravno u njezinom sjedištu uz potvrdu o preuzimanju pošiljke.²⁷

---

²² Članak 11. stavak 6. ZPP-a/19.

²³ Članak 133. ZPP-a.

²⁴ Članak 15. stavak 2. ZPP-a/19.

²⁵ Članak 16. stavak 1. ZPP-a/19 kojim je izmijenjen članak 133. c ZPP-a.

²⁶ Članak 133. c stavak 1. ZPP-a.

²⁷ Članak 16. stavak 2. ZPP-a/19.

Osobama koje nisu obveznici elektroničke komunikacije dostava se može obaviti elektroničkim putem.²⁸ To u dva slučaja. Prvi se odnosi na situaciju u kojoj za takvu dostavu postoji suglasnost stranke. Naime, ako stranka izjavi da je suglasna da joj se dostava obavlja elektroničkim putem, sud će toj stranci dostavu obavljati putem informacijskog sustava.²⁹ U toj izjavi stranka može navesti adresu elektroničke pošte na koju će zatražiti obavijest o dostavi pismena.³⁰

Drugi se odnosi na slučajeve predmnjeve o postojanju suglasnosti. Ako je stranka podnijela podnesak sudu u elektroničkom obliku smatrat će se, dok ne priopći drugačije, da je suglasna da joj se dostava obavlja elektroničkim putem.³¹

Mogu se pojaviti i slučajevi u kojima bi sud utvrdio da dostava elektroničkim putem nije moguća. U takvim će situacijama sud pismeno dostaviti na drugi način uz naznaku razloga za takvu dostavu.³²

2.2.2.2. Način elektroničke dostave

Osobama koje su obveznici elektroničke dostave i osobama koje su dale suglasnost za takvu dostavu, ili se njihova suglasnost predmnjeva, dostava se obavlja putem informacijskog sustava.³³ Putem toga sustava sud šalje adresatu u njegov sigurni elektronički poštanski pretinac pismeno koje ovaj mora preuzeti u roku od 15 dana od dana kada je takvo pismeno pristiglo u sigurni elektronički pretinac.³⁴ Istodobno se adresat obavještava o dostavi pismena uz upozorenje na pravne posljedice propuštanja potvrde primitka pismena.³⁵ Naime, zakonodavac je i u ovim slučajevima polazio od potrebe da adresat potvrdi primitak takve dostave. Dakle, načelno nije dovoljno da pismeno bude samo pristiglo u sigurni elektronički poštanski pretinac, već i da adresat primitak toga pismena potvrdi, što podrazumijeva njegovo preuzimanje. Međutim, moguće su i situacije u kojima bi takva potvrda izostala. U takvim situacijama propisano je predmnjevano potvrđivanje primitka pismena.

---

²⁸ Članak 17. stavak 1. ZPP-a/19.

²⁹ Članak 17. stavak 2. ZPP-a/19.

³⁰ Članak 17. stavak 3. ZPP-a/19.

³¹ Članak 17. stavak 4. ZPP-a/19.

³² Članak 17. stavak 5. ZPP-a/19.

³³ Članak 25. stavak 1. ZPP-a/19.

³⁴ Članak 25. stavak 2. ZPP-a/19.

³⁵ Članak 25. stavak 3. ZPP-a/19.

Naime, adresat pismeno preuzima iz sigurnog elektroničkog poštanskog pretinca informacijskog sustava tako da dokaže svoj identitet putem Nacionalnog identifikacijskog i autentifikacijskog sustava i elektronički potvrdi primitak pismena.³⁶ Ako to ne učini, smatrat će se da je dostava obavljena istekom 15. dana od dana kada je pismo pristiglo u sigurni elektronički pretinac.³⁷

Dakle, moguće su dvije situacije. U jednoj adresat potvrđuje primitak pismena, dok u drugoj djeluje predmnjeva o obavljenoj dostavi. U svakom slučaju informacijski sustav o dostavi obavještava sud potvrdom u elektroničkom obliku.³⁸

Zakonodavac je izričito propisao mogućnost elektroničke dostave i onih pismena koja imaju izvornike u fizičkom obliku. To pod uvjetom da je elektronički (skenirani) prijepis koji je izrađen na temelju izvornika u fizičkom obliku potpisan kvalificiranim elektroničkim pečatom suda.³⁹

2.2.3. O drugim promjenama u sustavu dostave

S obzirom na uvođenje elektroničke dostave izmijenjene su ili dopunjene još i neke odredbe o dostavi.

Tako je izmijenjen članak 134. a ZPP-a koji je normirao dostavu pravnoj osobi koja je upisana u određeni sudski ili drugi upisnik. Naime, pravne su osobe obveznici elektroničke dostave pa se u ovoj izmjeni govori samo o fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost, pri čemu se primjerice navode obrtnici, liječnici i dr. i za koje nije propisana obvezna dostava elektroničkim putem. Tim se osobama, a kada se dostava obavlja u sporovima koji se tiču te djelatnosti, dostava primarno obavlja na adresu navedenu u tužbi. Ako takva dostava ne uspije, obaviti će se na adresu sjedišta te osobe upisane u upisniku, a ako niti takva dostave ne uspije, obaviti će se stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda pri čemu će se smatrati da je dostava obavljena istekom osmog dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda.⁴⁰ Međutim, ako je adresa upisanog sjedišta takve osobe istovjetna adre-

---

³⁶ Članak 25. stavak 4. ZPP-a/19.

³⁷ Članak 25. stavak 5. ZPP-a/19.

³⁸ Članak 25. stavak 6. ZPP-a/19.

³⁹ Članak 25. stavak 7. ZPP-a/19.

⁴⁰ Članak 19. stavak 1. ZPP-/19.

si navedenoj u tužbi, dostava će se još jednom ponoviti na tu adresu.⁴¹ Prema ranijoj odredbi takvu dostavu nije trebalo ponavljati.⁴² ZPP/19 propisao je i još jednu novinu. Naime, obavijest o obavljenoj dostavi pravnoj osobi nad kojom je otvoren stečajni postupak dostavlja se na poslovnu adresu stečajnog upravitelja.⁴³

Uvođenje obvezne elektroničke dostave za pojedine sudionike u postupku dovelo je i do brisanja odredbe prema kojoj je predsjednik suda mogao odrediti da svi odvjetnici i javni bilježnici koji imaju pisarnicu, odnosno sjedište na području toga suda sudska pismena primaju preko pretinca.⁴⁴ Za ostale osobe zadržana je mogućnost dostave preko pretinca, dok su ostale odredbe članka 134. b ZPP-a izmijenjene sukladno brisanju navedene odredbe članka 134. b stavak 2. ZPP-a. Kao novina propisana je ovlast predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske da za obavljanje dostave putem pretinca može ovlastiti samo jedan od više sudova različitog stupnja i vrste sa sjedištem na području nadležnosti županijskog suda.⁴⁵

S obzirom da su odvjetnici obveznici dostave elektroničkim putem brisanja je odredba članka 139. ZPP-a prema kojoj se dostava odvjetniku kao punomoćniku mogla obaviti i predajom pismena osobi koja radi u odvjetničkom uredu.⁴⁶

Napuštena je mogućnost predaje pismena kućepazitelju ili susjedu kao jedan od načina dostave u situacijama u kojima se osoba kojoj treba dostaviti pismeno ne zatekne u svom stanu, a ono se ne može predati nekome od njezinih poslovno sposobnih članova domaćinstva.⁴⁷

Odredbom članka 143. ZPP-a propisan je način dostave fizičkim osobama koje ne obavljaju registriranu djelatnost, odnosno fizičkim osobama koje obavljaju registriranu djelatnost u sporovima koje se ne tiču te djelatnosti u slučajevima u kojima se tim osobama dostava ne uspije obaviti prema odredbama članka 141. i 142. ZPP-a. U takvim je situacijama propisano ponavljanje dostave na adresi njihovog prebivališta u Republici Hrvatskoj prema podacima iz evidencija Ministarstva unutarnjih poslova.⁴⁸ Nadalje je propisano da

---

⁴¹ Članak 19. stavak 2. ZPP-a/19.

⁴² Članak 134. a stavak 2. ZPP-a.

⁴³ Članak 19. stavak 3. ZPP-a/19.

⁴⁴ Članak 20. stavak 1. ZPP-a/19 kojim je brisan članak 134. b stavak 2. ZPP-a.

⁴⁵ Članak 20. stavak 5. ZPP-a/19.

⁴⁶ Članak 21. ZPP-a/19.

⁴⁷ Članak 22. stavak 1. ZPP-a/19.

⁴⁸ Članak 143. stavak 1. ZPP-a.

će se u slučaju neuspjele dostave na tako pribavljenu adresu dostava pokušati još jednom nakon isteka roka od trideset dana, a ako na bude uspješna obaviti će se stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda.⁴⁹ ZPP/19 donosi novinu prema kojoj će se sve daljnje dostave osobama kojima je ponovljena dostava obavljena stavljanjem pismena na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova obavljati stavljanjem pismena na takvoj mrežnoj stranici, ali uz istodoban pokušaj dostave na adresu prebivališta prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova.⁵⁰ Pri tome se smatra da je dostava obavljena istekom osmoga dana od dana stavljanja pismena na mrežnoj stranici neovisno o tome je li i kada uspješna dostava na adresu prebivališta.⁵¹ Ako primatelj ne podigne pismeno ili ako se dostava ne uspije obaviti iz bilo kojeg drugog razloga, smatrat će se da dostava nije uspješna te će se pokušati još jednom ili će se obaviti stavljanjem pismena na oglasnu ploču suda u skladu s odredbama ovoga članka.⁵²

ZPP-om/19 izmijenjen je članak 149. stavak 1. ZPP-a. Tako je propisano da potvrdu o obavljenoj dostavi (dostavnicu) potpisuje primatelj koji će na njoj napisati datum primitka.⁵³ Ova je promjena u skladu s uvođenjem obvezne elektroničke dostave određenim osobama i ispuštanju pečata ili štambilja kao dokaza o izvršenoj dostavi.

Izmijenjena je i odredba članka 149. stavka 5. ZPP-a prema kojoj je dostavljač bio dužan naznačiti odnos osoba u situacijama u kojima je pismeno predano drugoj osobi, a ne onoj kojoj se pismeno imalo dostaviti. Prema novom uređenju dostave u tim situacijama dostavljač treba od osobe kojoj se pismeno predaje zatražiti da dokaže svoju istovjetnost.⁵⁴ S pravom je ZPP/19 brisao odredbe o „osobnom poznanstvu“ dostavljača i adresata.⁵⁵

2.3. Promjene u regulaciji troškova postupka

Troškovi parničnog postupka u sudskoj su praksi vrlo često izvor prijepora. Praksa sudova u tom području nije posve jedinstvena zbog različitog

---

⁴⁹ Članak 143. st. 2. ZPP-a.

⁵⁰ Članak 24. stavak 1. ZPP-a/19.

⁵¹ *Ibid.*

⁵² Članak 24. stavak 2. ZPP-a/19.

⁵³ Članak 27. stavak 1. ZPP-a/19.

⁵⁴ Članak 27. stavak 2. ZPP-a/19.

⁵⁵ Članak 27. stavak 3. i 4. ZPP-a/19.

tumačenja odredaba ZPP-a o snošenju troškova.⁵⁶ Zbog toga se i sudovi iscrpljuju u obrazlaganju odluka o troškovima postupka⁵⁷ koje često puta premašuju, po svojoj kvantiteti, odluku o meritumu.

Osnovni problemi izvirali su iz odredbe članka 154. stavak 2. ZPP-a. Naime, prvenstveno se postavljalo pitanje je li pri odlučivanju o troškovima postupka u slučajevima djelomičnog uspjeha stranaka u parnici potrebno uzimati kako tužitelj, tako i tuženikov uspjeh u parnici.⁵⁸ Nadalje se postavlja-

⁵⁶ Tako i Đ. Sessa, Troškovi parničnog postupka, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 22, Organizator, Zagreb, 2015., str. 297.

⁵⁷ *Ibid.*

⁵⁸ „Sud prvog stupnja, pozivom na odredbu čl. 154. st. 2. ZPP, dosudio je tužitelju parnični trošak sukladno samo uspjehu tužitelja u sporu i to u omjeru od 73,70 %. Izraženo pravno shvaćanje prvostupanjskog suda prihvatio je drugostupanjski sud uz obrazloženje da je time što je tužitelju trošak postupka dosuđen razmjerno uspjehu trošak već smanjen, pa da nema mjesta dodatnog umanjivanja troška tužitelja prebijanjem ovog s, razmjerno uspjehu, dosuđenim troškom tuženika. Po ocjeni ovog suda pitanje odmjeravanja parničnog troška postupka razmjerno uspjehu svih stranaka u sporu je pitanje o kojem ovisi odluka u ovoj pravnoj stvari i koja je važna za osiguranje jedinstvene primjene zakona i ravnopravnosti građana, budući su u nižestupanjskim odlukama sudovi zauzeli pravno shvaćanje o načinu obračuna parničnih troškova koje je u suprotnosti s pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske koje je već ranije izraženo u odlukama (Rev 1687/09). Kada se radi o postupcima za naknadu štete u kojem tužitelju uspiju dijelom svog zahtjeva (djelomično prihvatanje tužbenog zahtjeva), djelomični neuspjeh tužitelja (za dio odbijenog tužbenog zahtjeva) predstavlja razmjeran uspjeh tuženika u sporu“. (Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Rev-x 331/12-2 od 9. srpnja 2013, citirano prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019). Suprotno pravno stajališta izraženo je u odluci Županijskog suda u Rijeci, poslovni broj GŽ-2020/08-2 od 25. studenoga 2010., navedeno prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019.

„Prema ocjeni ovog suda pitanje odmjeravanja troškova parničnog postupka razmjerno uspjehu svih stranaka u sporu je pitanje o kojem ovisi odluka u ovoj pravnoj stvari i koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, budući su u nižestupanjskim odlukama sudovi zauzeli pravno shvaćanje o načinu obračuna parničnih troškova koje je u suprotnosti s pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda Republike Hrvatske izraženim u odluci na koju se pozivaju revidenti, kao i onim već ranije izraženim u više odluka ovog suda (Rev-200/01, Rev-636/04, Rev-1687/09). Naime, kada se radi o postupcima za naknadu štete u kojem tužitelj uspije sa dijelom svog zahtjeva (djelomično prihvatanje tužbenog zahtjeva), djelomični neuspjeh tužitelja (za dio odbijenog tužbenog zahtjeva) predstavlja razmjeran uspjeh tuženika u sporu. U ovoj pravnoj stvari tužitelju su priznati zahtijevani i potrebni troškovi za vođenje parnice (čl. 155. ZPP) razmjerno s uspjehom u parnici u omjeru od 50% prema vrijednosti predmeta spora od 14.950,00 kn, iz čega proizlazi da su u protivljenju

lo pitanje od kakvog je utjecaja na trošak postupka (neosnovano) osporavanje osnove tužbenog zahtjeva te na koji bi se način takvo osporavanje moglo uzeti u obzir pri određivanju uspjeha u postupku.⁵⁹ Konačno, spornim se ukazalo i pitanje prema kojoj bi vrijednosti predmeta spora trebalo odlučivati o troškovima postupka u situacijama kada je vrijednost predmeta spora tijekom postupka mijenjana.⁶⁰

---

tužbenom zahtjevu tuženici u parnici uspjeli u preostalom omjeru do 100%, dakle u omjeru od 50% te im je od zahtijevanog potrebnog troška postupka valjalo priznati razmjerni dio“. (Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Rev-x 198/15-2 od 7. srpnja 2015, citirano prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019). Suprotno pravno stajališta izraženo je u odluci Županijskog suda u Zadru, poslovni broj GŽ-3533/14-2 od 21. studenoga 2014., navedeno prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019.

⁵⁹ „Prilikom odlučivanja o troškovima postupka treba imati u vidu da je tuženik tijekom cijelog postupka osporavao u cijelosti i osnovu i visinu tužbenog zahtjeva tužiteljice, zbog čega su u stvari i nastali troškovi parničnog postupka, pa prema ocjeni ovoga suda tužiteljici pripada pravo na naknadu cjelokupnih troškova postupka, bez obzira na visinu dosuđenog iznosa naknade štete. Ocjenjujući uspjeh stranaka u ovoj parnici i kvantitativno i kvalitativno, a imajući u vidu neutemeljenost osporavanja osnove i visine tužbenog zahtjeva tužiteljice, tuženiku ne pripada mu pravo na naknadu troškova postupka, pa ovaj sud smatra, rukovodeći se pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda RH izraženim u brojnim odlukama (npr. Rev-136/06 od 28. veljače 2006. g., Rev-1083/09 od 15. listopada 2009. g. i Rev-119/12 od 04. lipnja 2014. g.) da je prvostupajnski sud pravilno dosudio tužiteljici cjelokupni iznos troškova postupka, koji troškovi su bili nužni i opravdani obzirom na neutemeljene prigovore tuženika i pravilno obračunati primjenom važeće Tarife s iznosom od 8.471,00 kn“. (Odluka Županijskog suda u Varaždinu, poslovni broj GŽ-2257/14-2 od 10. studenoga 2014, citirano prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019).

⁶⁰ „Vezano za istaknuta pitanja treba reći: smanjenje tužbenog zahtjeva je dispozicija tužitelja u postupku koje se ne smatra preinačenjem tužbe (čl. 192. st. 3. ZPP), te ju tužitelj može podnijeti bez prethodnog pristanka protivne strane – tuženika. Po svojoj pravnoj prirodi takvo raspolaganje tužitelja njegovim tužbenim zahtjevom ima značaj povlačenja tužbe u smislu odredbe čl. 193. ZPP, što znači da za dio, a za koji je tužbeni zahtjev smanjen isti više ne egzistira, a nakon što je njegovo povlačenje učinjeno. Polazeći od navedenog, te s obzirom da u smislu odredbe čl. 40. st. 2. ZPP visina novčane svote tužbenog zahtjeva označava vrijednost predmeta spora, znači da u predmetu u kojem je tijekom postupka došlo do smanjenja tužbenog zahtjeva se vrijednost predmeta tog spora mijenja, pri čemu će za određivanje naknade za pojedine poduzete radnje tijekom postupka biti odlučna ona vrijednost predmeta spora koja je egzistirala u vrijeme poduzimanja svake pojedine parnične radnje. U tom pravcu Vrhovni sud Republike Hrvatske izrazio je svoja pravna shvaćanja u svojim odlukama na koje se i revident poziva npr. Rev-35/04 od 14. lipnja 2005., Rev-x 505/11-3 od 18. svibnja 2011., pri

ZPP/19 mijenja dosadašnju odredbu članka 154. ZPP-a kojom je bilo regulirano konačno snošenje troškova postupka po načelu odgovornosti za uspjeh parnice (načelo *causae*).⁶¹ Zadržano je pravilo prema kojem je stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna protivnoj stranci i njezinu umješaaču naknaditi troškove izazvane vođenjem postupka.⁶² Međutim, propisana je i obveza umješaača na strani stranke koja je izgubila parnicu na naknadu troškova koje je uzrokovao svojim radnjama.⁶³

Pravilo o snošenju troškova u slučaju djelomičnog uspjeha stranaka u postupku precizirano je i izmijenjeno. Naime, u slučaju djelomičnog uspjeha stranaka u parnici sud će najprije utvrditi postotak u kojemu je svaka od njih uspjela, zatim će od postotka one stranke koja je u većoj mjeri uspjela oduzeti postotak one stranke koja je u manjoj mjeri uspjela, nakon toga će utvrditi iznos pojedinih i iznos ukupnih troškova stranke koja je u većoj mjeri uspjela u parnici koji su bili potrebni za svrhovito vođenje postupka te će toj stranci odmjeriti naknadu dijela takvih ukupnih troškova koji odgovara postotku koji je preostao nakon navedenog obračuna postotaka u kojima su stranke uspjele u parnici.⁶⁴ Ovom odredbom vjerojatno se željela naglasiti potreba da se svakoj stranci cijeni njen uspjeh u parnici, a u slučajevima kada taj uspjeh nije približno jednak.

Bitna novina ogleda se i u jasnoj regulaciji kriterija po kojemu se ocjenjuje omjer uspjeha u sporu. Tako je propisano da se isti ocjenjuje prema konačno postavljenom tužbenom zahtjevu, vodeći računa i o uspjehu dokazivanja u pogledu osnove zahtjeva.⁶⁵ Dakle, kao kriterij izračuna postotaka uspjeha

---

kojem i dalje ostaje. Dakle, nema mjesta obračunavanju naknade parničnih troškova za obavljene radnje u postupku stranci primijeniti isključivo vrijednost predmeta spora koja je egzistirala konačnim postavljenim tužbenim zahtjevom, a kako je to učinjeno u pobijanim drugostupanjskom rješenju. Tuženik osnovano ističe da se troškovi postupka određuju sukladno vrijednosti predmeta spora koja je vrijedila u trenutku poduzimanja pojedinih parničnih radnji, a ne prema vrijednosti predmeta spora koja je vrijedila pri zaključenju glavne rasprave“. (Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, poslovni broj Rev-x 633/12-2 od 12. veljače 2013, citirano prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019). Suprotno pravno stajališta izraženo je u odluci Županijskog suda u Zagrebu, poslovni broj Gžn-953/10-2 od 15. studenoga 2011., navedeno prema Supra Nova, stranica posjećena 13. kolovoza 2019.

⁶¹ V. Đ. Sessa, *op. cit.* str. 306.

⁶² Članak 28. stavak 1. ZPP-a/19.

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ Članak 28. stavak 2. ZPP-a/19.

⁶⁵ *Ibid.*

u sporu primarno je postavljena vrijednost konačno postavljenog tužbenog zahtjeva. Time će se nužno mijenjati i dosadašnja, pretežita sudska praksa, prema kojoj se uspjeh u sporu ocjenjivao prema vrijednosti predmeta spora u vrijeme poduzimanja radnje.

Pored vrijednosti konačno postavljenog tužbenog zahtjeva uvodi se izričito i kriterij uspjeha dokazivanja u pogledu osnove zahtjeva. Ovaj kvalitativan kriterij sudska je praksa, kao što smo naznačili, već i ranije uzimala u obzir. Pri tome će njegov utjecaj na određivanje uspjeha u sporu valjati sagledavati s obzirom na sve okolnosti konkretnog slučaja.

ZPP/19 izričito propisuje primjenu odredaba o snošenju troškova po načelu krivnje.⁶⁶ Tako sud može odrediti da jedna stranka naknadi drugoj stranci pojedine troškove koje je uzrokovala svojom krivnjom ili slučajem koji joj se dogodio.⁶⁷ Čini nam se da je takva mogućnost postojala i primjenom odredaba ZPP-a.

Moguće je da stranke u parnici uspiju u jednakim, odnosno približno jednakim dijelovima. U tim je situacijama sudu dana mogućnost odstupanja od pravila o snošenju troškova razmjerno uspjehu u sporu. Tako je propisano da sud može u slučaju približno jednakog uspjeha stranaka u sporu odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove, odnosno da jedna stranka naknadi drugoj samo pojedine troškove primjenom načela krivnje.⁶⁸ Primjena ove odredbe bit će jednostavna ako stranke matematički uspiju u jednakim dijelovima. Međutim, sintagma „približno jednaki dijelovi“ mogla bi stvoriti određene teškoće u praktičnoj primjeni. Stoga se je možda moglo propisati koji je postotak uspjeha u sporu približno jednak kako bi se izbjegla različita tumačenja u praktičnoj primjeni ove odredbe.

Zadržana su ranija rješenja o snošenju troškova u slučajevima razmjerno neznatnog neuspjeha u zahtjevu i u slučajevima iz članka 153. stavak 5. ZPP-a.⁶⁹

ZPP sadrži odredbe kojima se posebno normiraju situacije nastale zbog procesnih disponiranja stranaka. U regulaciji snošenja troškova postupka u takvim situacijama se odstupa od načela cause i svrstava ih ipak bliže načelu

---

⁶⁶ V. članak 156. stavak 1. ZPP-a.

⁶⁷ Članak 28. stavak 3. ZPP-a/19.

⁶⁸ Članak 28. stavak 4. ZPP-a/19.

⁶⁹ Članak 28. stavak 5. i 6. ZPP-a/19. V. članak 153. stavak 5. ZPP-a i članak 3. stavak 3. ZPP-a.

krivnje.⁷⁰ Jedna od takvih situacija bila je propisana za slučaj povlačenja tužbe. ZPP/19 ovu situaciju proteže i na odricanje od tužbenog zahtjeva. Tako propisuje da je tužitelj koji povuče tužbu ili se odrekne od tužbenog zahtjeva dužan tuženiku naknaditi troškove postupka.⁷¹ Dakako, zadržano je i ranije rješenje prema kojem takva obveza tužitelja ne postoji ako je povukao tužbu odmah nakon što je tuženik udovoljio zahtjevu tužitelja.⁷² Međutim, to je pravilo, sasvim razumljivo, prošireno i za slučaj odricanja od tužbenog zahtjeva. Osim uvjeta udovoljenja zahtjevu tužitelja uveden je i uvjet koji tužitelju u tim situacijama daje pravo na trošak ako je tužbu povukao ili se odrekao od tužbenog zahtjeva zbog drugih razloga koji se mogu pripisati tuženiku.⁷³ Druge razloge valjat će cijeliti prema svim okolnostima konkretnog slučaja.

Na ovom mjestu valja još i spomenuti ovlast sudskih savjetnika na donošenje odluke o naknadi troškova u slučajevima iz članka 164. stavak 8. ZPP-a.⁷⁴ Prema toj odredbi takvu je odluku ovlašten donijeti i sudski savjetnik, što naravno ne isključuje mogućnost da takvu odluku donese i sudac.

2.4. O promjenama u institutu mirenja

Institut mirenja je od uvođenja u naš pravni sustav⁷⁵ plijenio pozornost pravne ali i šire društvene javnosti. Mirenje kao alternativni način rješavanja sporova s obzirom na sve njegove prednosti zasigurno predstavlja najpogodniji, najbrži i najjeftiniji način rješavanja sporova.⁷⁶ ZPP/19 donosi niz odredaba kojima se mijenjaju dosadašnje odredbe ZPP-a o mirenju, a kojima se nastoji osnažiti mirenje kao jedan od alternativnih načina rješavanja sporova.⁷⁷

Ustanovljeno je pravilo prema kojem sud može uvažavajući sve okolnosti, posebno interes stranaka i trećih osoba vezanih uz stranke te trajnost njihove

⁷⁰ Tako I. Grbin, Vrijednost predmeta spora te troškovi parničnog postupka, *Pravo u gospodarstvu*, 46 (2007), br. 6., str. 470. U istom smislu i Đ. Sessa, *op. cit.* str. 320.

⁷¹ Članak 29. stavak 1. ZPP-a/19.

⁷² Članak 29. stavak 2. ZPP-/19.

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ V. članak 31. ZPP-a/19.

⁷⁵ Zakonom o mirenju iz 2003. (Narodne novine br. 163/03, 79/09). Važeći Zakon o mirenju iz 2011. (Narodne novine br. 18/11).

⁷⁶ Tako S. Šimac, Mirenje-alternativni način rješavanja sporova, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 27. No. 1., 2006.

⁷⁷ V. konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, www.sabor.hr, stranica posjećena 15. srpnja 2019.

vih odnosa i upućenost jednih na druge, na ročištu ili izvan ročišta rješenjem uputiti stranke da u roku od osam dana pokrenu postupak mirenja ili rješenjem strankama predložiti rješavanje spora u postupku mirenja.⁷⁸ Dakle, propisana je mogućnost suda da stranke uputi ili potakne na pokretanje postupka mirenja. Iznimno od ovoga pravila, sud će po primitku odgovora na tužbu uputiti stranke da u roku od osam dana pokrenu postupak mirenja ako su obje stranke ili dionička društva ili pravne osobe kojima je većinski član Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.⁷⁹ Dakle, kada se kao sudionici postupka pojavljuju navedene pravne osobe sud bi trebao iste uputiti na postupak mirenja.

Upućivanje na pokretanje postupka mirenja može imati utjecaj i na troškove postupka. Naime, stranka koja je upućena pokrenuti postupak mirenja, a ne pristupi sastanku radi pokušaja mirenja⁸⁰, gubi pravo tražiti naknadu daljnjih troškova postupka pred sudom prvoga stupnja.⁸¹

Zadržana su, posve opravdano, pravila o tome da postupak mirenja vodi izmiritelj određen s liste izmiritelja koju utvrđuje predsjednik suda, da izmiritelj ne može sudjelovati u postupku mirenju u parničnom predmetu koji mu je dodijeljen, da ne smije sudjelovati u sporu u bilo kojem smislu te da se nagodba sklopljena u postupku mirenja smatra sudskom nagodbom.⁸²

Posebno je propisano da su rješenja o upućivanju na postupak mirenja i rješenja o predlaganju postupka mirenja rješenja o upravljanju postupkom⁸³ što ima utjecaja na (ne)mogućnost podnošenja posebne žalbe.

Zadržano je pravilo o mogućnosti suglasnog podnošenja prijedloga za rješavanje spora u postupku mirenja nakon podnošenja redovnog pravnog lijeka uz neke izmjene koje se odnose na (ne)mogućnost sudjelovanja izmiritelja kojem je predmet dodijeljen u rad radi odlučivanja o pravnom lijeku, odnosno izmiritelja koji je sudjelovao u postupku mirenja.⁸⁴

Tijekom parničnog postupka stranke se mogu odlučiti i za provođenje postupka mirenja u nekom od centara za mirenje izvan suda. Ako to suglasno

---

⁷⁸ Članak 35. stavak 1. ZPP-a/19.

⁷⁹ Članak 35. stavak 8. ZPP-a/19.

⁸⁰ Prema odredbi članka 35. stavak 3. ZPP-a/19 bez odgode će se odrediti sastanak radi pokušaja mirenja.

⁸¹ Članak 35. stavak 9. ZPP-a/19.

⁸² Članak 35. stavak 4., 5., 6. i 7. ZPP-a/19.

⁸³ Članak 35. stavak 10. ZPP-a/19.

⁸⁴ Članak 36. ZPP-a/19.

predložje, tada će sud zastati s postupkom.⁸⁵ Zastoj postupka izričito mogu suglasno zatražiti i stranke.⁸⁶ Zastoj postupka, u oba slučaja, može trajati najduže 60 dana, s tim da na suglasni obrazloženi prijedlog stranaka koji je podnesen prije isteka roka čije se produljenje traži, sud može jednom ovaj rok produžiti za određeno vrijeme, a najviše za 120 dana.⁸⁷

ZPP/19 donosi i odredbu o predmnjevanom povlačenju tužbe ako niti jedna stranka nakon isteka ovih rokova, a na poziv suda, ne predloži nastavak postupka u roku od 15 dana.⁸⁸

2.5. Preinaka tužbe

Prema odredbi članka 190. stavak 1. ZPP-a tužitelj je tužbu mogao preinačiti samo do zaključenja prethodnog postupka.⁸⁹ Ta je odredba u praksi stvarala poteškoće. Naime, vrlo često se visina tužbenog zahtjeva određuje prema nalazu i mišljenju vještaka (posebice u postupcima radi naknade štete, ali i drugima). U takvoj situaciji tužitelj nije mogao preinačiti tužbu povišenjem tužbenog zahtjeva nakon što je na glavnoj raspravi izveden dokaz vještačenjem jer je prethodni postupak zaključen.⁹⁰ To se moglo odraziti i na snošenje troškova parničnog postupka (ako je tužitelj odmah u tužbi radi naknade štete zatražio puno viši iznos od onoga koji bi proizlazio na temelju nalaza vještaka)⁹¹, ali i na nemogućnost podnošenja nove tužbe kojim bi se zatražila razlika iznosa pravične novčane naknade ako je zatražen niži iznos zbog nastupa litispendinge ili presuđene stvari.⁹²

---

⁸⁵ Članak 37. stavak 1. ZPP-a/19.

⁸⁶ Članak 38. stavak 1. ZPP-a/19.

⁸⁷ Članak 37. stavak 1. ZPP-a/19 u svezi s člankom 38. stavak 2. ZPP-a/19.

⁸⁸ Članak 38. stavak 3. ZPP-a/19.

⁸⁹ Ova je odredba u naš pravni sustav unesena Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013 (Narodne novine br. 25/13), a po uzoru na rješenje prihvaćeno u postupcima male vrijednosti iz Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008 (Narodne novine br. 84/08).

⁹⁰ O ovoj problematici v. P. Zaradić, *Objektivna preinaka tužbe u sporovima radi naknade štete pokrenutim nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013.*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 22, Organizator, Zagreb, 2015.

⁹¹ V. D. Katić, *Pravne posljedice zaključenja prethodnog postupka*, Odvjetnik, 86 (2013), 11-12, str. 29.

⁹² V. I. Crnić, *Ograničenje prava na objektivnu preinaku tužbe suprotno je Ustavu*, Hrvatska pravna revija, 14 (2014), 7-8, str. 72.

ZPP/19 ovo pravilo donekle ublažava. Tako propisuje da, iznimno od navedenog pravila, tužitelj može preinačiti tužbu do zaključenja glavne rasprave ako je bez svoje krivnje nije mogao preinačiti do zaključenja prethodnog postupka.⁹³ Dakle, za dopustivost preinake, tužitelj će u postupku morati dokazivati da tužbu nije mogao preinačiti do zaključenja prethodnog postupka bez svoje krivnje. Premda ovo rješenje valja pozdraviti, čini nam se da bi se postupak mogao odugovlačiti zbog dokazivanja izostanka tužiteljeve krivnje.

2.6. Ograničenja u zasnivanju suparničarstva

Suparničarstvo postoji kada se u istoj stranačkoj ulozi u parnici pojavljuje više procesnih subjekata.⁹⁴ Više osoba mogu jednom tužbom tužiti odnosno biti tužene ako su u pogledu predmeta spora u pravnoj zajednici u određenoj pravnoj ili stvarnoj svezi ili ako je to određeno zakonom.⁹⁵

Pristupanje u parnicu novog tužitelja, odnosno proširenje tužbe na novog tuženika uz njegov pristanak do sada je bilo moguće do zaključenja glavne rasprave.⁹⁶ ZPP/19 bitno mijenja procesni stadij do kojega je to moguće. Tako propisuje da se ove procesnopravne radnje mogu poduzeti samo do zaključenja prethodnog postupka.⁹⁷ Takva se izmjena obrazlaže činjenicom da je zaključenje prethodnog postupka trenutak kada se fiksiraju dokazi koji će se izvesti na glavnoj raspravi i sporna pitanja.⁹⁸

2.7. Izmjene u regulaciji instituta prekida postupka

U području regulacije instituta prekida postupka učinjene su određene, bitne, izmjene koje su posljedica uvođenja oglednog postupka⁹⁹ i potrebe regulacije nastavka postupka u određenim situacijama. Izmijenjena su i pravila o postupanja suda u situacijama podnošenja zahtjeva sudu Europske unije.

---

⁹³ Članak 39. stavak 1. ZPP-a/19.

⁹⁴ Triva-Belajec-Dika, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine, Zagreb, 1986., str. 357.

⁹⁵ V. članak 196. stavak 1. ZPP-a.

⁹⁶ V. članak 196. stavak 2. ZPP-a.

⁹⁷ Članak 40. ZPP-a/19.

⁹⁸ V. konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, www.sabor.hr, stranica posjećena 15. srpnja 2019.

⁹⁹ V. članak 108. ZPP-a/19.

Ostale su izmjene uglavnom nomotehničke naravi.

U situacijama oko podnošenja zahtjeva sudu Europske unije o tumačenju Ugovora Europske unije te valjanosti i tumačenju akata institucija, tijela, ureda ili agencija Europske unije predviđaju se dva rješenja. Tako je sud obavezan odrediti prekid postupka ako je odlučio takav zahtjev podnijeti.¹⁰⁰ Dakle, već sama činjenica da je sud odlučio podnijeti takav zahtjev dovodi do njegove obveze na prekid postupka. Protiv rješenja o prekidu postupka nije dopuštena žalba, a sud je dužan o prekidu postupka, odnosno podnošenju zahtjeva obavijestiti ministarstvo nadležno za vanjske poslove.¹⁰¹

Međutim, ako je takav zahtjev već podnesen u drugom postupku, a odluka suda ovisi o rješenju toga zahtjeva, sud može, ali ne mora, prekinuti postupak.¹⁰² Čini nam se da bi zbog jedinstvenosti sudske prakse bilo bolje i u ovim slučajevima propisati obavezan prekid postupka.

Mogućnost prekida postupka ustanovljena je i za slučajeve kada se, u postupku u kojem odluka ovisi o rješavanju istog pravnog pitanja, na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova objavi rješenje kojim se dopušta prijedlog za zauzimanje pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske u oglednom postupku radi rješenja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava.¹⁰³ Čini nam se da je i u ovim slučajevima trebalo propisati obavezan prekid postupka.

Rješenje o prekidu postupka, u slučajevima u kojima se dopušta prijedlog za zauzimanje pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske u oglednom postupku radi rješenja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, objavit će se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova te dostaviti strankama i umješacima u roku od trideset dana od dana objave rješenja kojim je dopušten prijedlog.¹⁰⁴ Stranke i umješaci mogu podnijeti očitovanje o rješenju takvog pitanja u roku od 45 dana od objave rješenja kojim je prijedlog dopušten, a očitovanja podnesena nakon toga roka Vrhovni sud Republike Hrvatske uzet će u obzir ako je to još moguće.¹⁰⁵

Prema odredbi članka 212. stavak 1. točka 5. ZPP-a postupak se prekida kada nastupe pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka. Kada se takav

---

¹⁰⁰ Članak 41. stavak 1. točka 2. ZPP-a/19 kojim se mijenja članak 213. ZPP-a.

¹⁰¹ Članak 41. stavak 4. i 5. ZPP-a/19.

¹⁰² V. članak 41. stavak 2. točka 2. ZPP-a/19.

¹⁰³ V. članak 41. stavak 2. točka 3. ZPP-a/19.

¹⁰⁴ Članak 42. ZPP-a/19.

¹⁰⁵ *Ibid.*

postupak vodi o tražbini koja se prijavljuje u stečajnom postupku, tada je propisana obveza suda na nastavak postupka po službenoj dužnosti i donošenje rješenja kojim se smatra da je tužitelj povukao tužbu ako nije podnio prijedlog za nastavak parnice pod pretpostavkama propisanim zakonom kojim je uređen stečajni postupak, ili ako tužitelj nije prijavio tražbinu u stečajnom postupku, ili ako je tražbina priznata u stečajnom postupku, a ako je prekid postupka nastupio nakon donošenja prvostupanjske odluke, tim će rješenjem i ukinuti prvostupanjsku odluku.¹⁰⁶ Dakle, pretpostavke za primjenu ove odredbe ogledaju se u potrebi vođenja postupka o tražbini koja se prijavljuje u stečajnom postupku te neaktivnosti tužitelja u podnošenju prijedloga za nastavak parnice u određenim situacijama. Međutim, ako je sud prekinuo postupak zbog rješavanja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, postupka će se nastaviti po objavi rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske.¹⁰⁷

Prema odredbi članka 212. stavak 1. točka 4. ZPP-a postupak se prekida kada stranka koja je pravna osoba prestane postojati odnosno kada nadležno tijelo pravomoćno odluči o zabrani rada. Prema novoj odredbi u takvim će slučajevima sud nastaviti i istodobno obustaviti postupak ako pravni slijednik pravne osobe ne preuzme postupak ili protivna strane ne predloži da ga sud pozove da to učini u roku od tri mjeseca od pravomoćnosti rješenja o prekidu.¹⁰⁸

2.8. Promjene u regulaciji dokaznog postupka

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013.¹⁰⁹ unesena je u ZPP odredba prema kojoj se smatra postojanje tražbine utužene na temelju vjerodostojne isprave ako je tužitelj dokazao da je za takvu tražbinu tuženik koristio pravo na odbitak pretporeza, pri čemu je sud mogao po službenoj dužnosti o toj činjenici zatražiti podatak od Ministarstva financija.¹¹⁰

ZPP/19 djelomično mijenja ove odredbe pa propisuje da sud po službenoj dužnosti može zatražiti od Ministarstva financija podatak o korištenju prava na odbitak od pretporeza samo ako tražbine po pojedinačnom računu prelaze

---

¹⁰⁶ Članak 43. stavak 1. ZPP-a/19.

¹⁰⁷ Članak 43. stavak 4. ZPP-a/19.

¹⁰⁸ Članak 44. ZPP-a/19.

¹⁰⁹ Narodne novine br. 25/13.

¹¹⁰ Članak 221. b ZPP-a.

vrijednost od 10.000,00 kuna.¹¹¹ Međutim, ustanovljuje se predmnjeva prema kojoj će se smatrati da je do tog iznosa tuženik koristio pravo na odbitak pretporeza ako u roku od 15 dana po pozivu suda ne dostavi isprave na temelju kojih se može utvrditi je li koristio pravo na odbitak pretporeza.¹¹² Ovime se za tražbine do određenog iznosa (10.000,00 kuna) teret dokazivanja prebacuje na tuženika. Izričito je ustanovljena i obveza Ministarstva financija, Porezne uprave na dostavu podataka sudu u roku od 60 dana od dana zaprimanja zahtjeva.¹¹³

Precizirano je i pooštreno pravilo o dužnosti stranke na podnošenje isprave na koju se poziva za dokaz svojih navoda.¹¹⁴ Tako je propisano da je stranaka dužna podnijeti ispravu u trenutku predlaganja toga dokaza, osim ako sud odredi drugačije.¹¹⁵

U dosadašnjem uređenju materije izvođenja dokaza ZPP je izvođenje dokaza saslušanjem stranaka propisivao samo kao iznimku. Tako je bila ustanovljena mogućnost izvođenje toga dokaza samo kad nema drugih dokaza ili kad je unatoč izvedenih dokazima to potrebno za utvrđenje važnih činjenica.¹¹⁶ U praksi se ta iznimka nije primjenjivala. Tako su sudovi često puta izvodili dokaz saslušanjem stranaka bez obzira na postojanje drugih dokaza. Takvo je odstupanje bilo sasvim razumljivo jer stranke su ipak, premda subjektivni, glavni informator suda o činjenicama važnim za rješenje spora. Prema novoj regulaciji ovo je pravilo brisano, pa sada sud sporne činjenice može utvrđivati i saslušavanjem stranaka bez obzira na postojanje drugih dokaza.¹¹⁷

2.9. Pripremanje glavne rasprave i glavna rasprava

Nakon prethodnog ispitivanja tužbe sud je ovlašten donijeti rješenje kojim se tužba odbacuje ako utvrdi da rješavanje o tužbenom zahtjevu ne ide u sudsku nadležnost ili da je tužba podnesena nepravovremeno ako je posebnim propisima određen rok za podnošenje tužbe ili ako prije podnošenja tužbe

---

¹¹¹ Članak 45. stavak 1. ZPP-a/19.

¹¹² Članak 45. stavak 3. ZPP-a/19.

¹¹³ Članak 43. stavak 2. ZPP-a/19.

¹¹⁴ Članak 232. stavak 1. ZPP-a.

¹¹⁵ Članak 46. ZPP-a/19.

¹¹⁶ Članak 264. stavak 2. ZPP-a.

¹¹⁷ Članak 47. ZPP-a/19.

nije proveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drukčijeg ostvarivanja prava, a zakonom je propisano da će se u tom slučaju tužba odbaciti.¹¹⁸ ZPP/19 kao razlog odbačaja tužbe normira i situacije u kojima je tužbi trebao prethoditi zakonom predviđeni postupak ili radnja, a bez kojih se ne može zahtijevati zaštita povrijeđenog prava pred nadležnim sudom.¹¹⁹

ZPP/19 posebno normira rok u kojem je sud dužan dostaviti tužbu tuženiku na odgovor. Tako je propisana obveza suda na dostavu tužbe na odgovor najkasnije u roku od 60 dana od podnošenja tužbe.¹²⁰

Pripremno se ročište više ne mora odrediti u pozivu za podnošenje pisanog odgovora na tužbu.¹²¹ Naime, propisano je da će sud odrediti pripremno ročište nakon primitka odgovora na tužbu ili istekom roka za odgovor na tužbu te upozoriti stranke da će se na tom ročištu, ako za to budu ispunjeni uvjeti, zaključiti prethodni postupak i provesti glavna rasprava.¹²²

Propisana je i ovlast suda da na pripremnom ročištu odbaci sve tužbe za koje utvrdi da ne postoji pravni interes za njihovo podnošenje, a ne samo tužbu za utvrđenje.¹²³

Neaktivnost stranaka na pripremnom ročištu je pooštrena. Tako je propisano da će se smatrati da je tužitelj povukao tužbu ako s pripremnog ročišta neopravdano izostanu obje stranke ili ako dođu na ročište, ali se neće upustiti u raspravljanje, ili se udalje s ročišta.¹²⁴

ZPP-om/19 predviđena je ovlast suda na pozivanje stranaka da se u roku, koji u pravilu ne može biti dulji od 30 dana, pisano očituju na navode protivne strane, pri čemu će ih u pozivu upozoriti na posljedice zakašnjenja.¹²⁵ Propisano je i da se stranka pravodobno može očitovati i bez poziva suda tako da njezin podnesak bude dostavljen sudu i protivnoj strani najkasnije osam dana prije sljedećeg pripremnog ročišta ili ročišta za glavnu raspravu.¹²⁶ Bez obzira što pozivanje stranaka na očitovanje nije obveza suda već samo njego-

---

¹¹⁸ Članak 282. stavak 1. ZPP-a.

¹¹⁹ Članak 49. ZPP-a/19.

¹²⁰ Članak 50. stavak 1. ZPP-a/19.

¹²¹ V. članak 284. stavak 4. ZPP-a.

¹²² Članak 50. stavak 2. ZPP-a/19. Ročište se u pravilu održava u sudskoj zgradi. Međutim, sud može odlučiti da se ročište održi izvan sudske zgrade ili na daljinu (članak 12. ZPP-a/19).

¹²³ Članak 51. ZPP-a/19.

¹²⁴ V. članak 53. ZPP-a/19.

¹²⁵ V. članak 54. stavak 1. i 4. ZPP-a/19.

¹²⁶ V. članak 54. stavak 2. ZPP-a/19.

vo ovlaštenje, takva nam se odredba čini suvišnom. Naime, stranke će same procijeniti trebaju li se očitovati na navode protivne strane, pa ovlast suda može dovoditi do bespotrebne prepiske sa strankama i gubljenja dinamike održavanja ročišta. Svakako valja pozdraviti odredbu prema kojoj se mogućnost očitovanja stranaka ograničava na rok od osam dana prije održavanja ročišta. Podneske koji nisu pravodobno predani sud neće uzeti u obzir.¹²⁷ Čini nam se da je ova odredba trebala biti preciznija. Naime, nije nam jasan doseg termina „neće uzeti u obzir“ jer bi sud o tome trebao donijeti odluku (odbaciti podnesak kao nepravodoban). Bez obzira što ovako ustanovljeni termin dovodi do jednostavnijeg praktičnog postupanja suda, moglo bi se postaviti pitanje njegove pravne kvalitete. Međutim, stranka može tražiti da ih sud uzme u obzir ako ih bez svoje krivnje nije mogla podnijeti pravodobno ili ako njihovo uzimanje u obzir ne bi dovelo do odugovlačenja postupka.¹²⁸ Niti ovo rješenje ne čini nam se najboljim. Naime, ako se ovim novinama željelo spriječiti moguće zloporabe u postupku i podignuti razinu efikasnosti postupka, tada bi se ovim rješenjem postupak mogao odugovlačiti jer će se utvrđivati (ne) postojanje krivnje stranke koja podnesak nije predala pravodobno. Čini nam se da je bilo dovoljno propisati samo rokove za podnošenje pisanih očitovanja koji bi se odnosili na datum kada se ima održati pripremno ročište ili ročište za glavnu raspravu.

2.10. Promjene kod regulacije pojedinih vrsta presuda te sadržaja i dostave presude

U normativnom uređenju presude zbog ogluhe bila je propisana obveza suda na određivanje pripremnog ročišta u situacijama u kojima iz činjenica navedenih u tužbi ne proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva.¹²⁹ Ako na tom ročištu tužitelj nije preinačio tužbu, sud je trebao donijeti presudu kojom se tužbeni zahtjev odbija.¹³⁰ ZPP-om/19 ova je odredba brisana.¹³¹ Dakle, sud više nije dužan odrediti pripremno ročište, pa niti tužitelj ne može preinačiti tužbu iz koje ne proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva.

---

¹²⁷ V. članak 54. stavak 3. ZPP-a/19.

¹²⁸ *Ibid.*

¹²⁹ V. članak 331. b stavak 4. ZPP-a.

¹³⁰ V. *ibid.*

¹³¹ V. članak 55. ZPP-a/19.

S tim u svezi dopunjene su odredbe o presudi bez održavanja rasprave. Tako je propisano će sud donijeti presudu kojom se tužbeni zahtjev odbija ako tuženik ne podnese odgovor na tužbu u određenom roku i ako je udovoljeno uvjetima iz članka 331. b stavka 1., 3. i 4. ovoga Zakona i ako iz činjenica navedenih u tužbi ne proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva.¹³² Bitan naglasak je na tome da iz činjenica navedenih u tužbi ne proizlazi osnovanost tužbenog zahtjeva u kojem slučaju sud više ne mora zakazivati pripremno ročište već će donijeti presudu bez održavanja glavne rasprave kojom takav zahtjev odbija.

Prema odredbi članka 335. stavak 8. ZPP-a sud je bio dužan uručiti ovjereni prijepis presude stranci koja je pristupila ročištu za objavu. ZPP-om/19 ta je odredba izmijenjena. Naime, kao pravilo je zadržana obveza suda na uručenje ovjerenog prijepisa presude, ali je kao iznimka propisana mogućnost na preuzimanje takvog prijepisa istoga dana neposredno u sudu.¹³³

U praksi je često primijećeno da sudovi u uvodu presude navode svoj OIB. Radi otklanjanja takve prakse izmijenjena je odredba članka 338. stavak 2. ZPP-a te je otklonjena dvojba oko toga čiji identifikacijski broj treba navesti.¹³⁴ Čini nam se da je i bez ove izmjene to bilo sasvim jasno.

Obrazloženje sudskih presuda često je puta jako opsežno, pa i nepotrebno. Sudovi se nerijetko iscrpljuju u doslovnom navođenju svih stajališta stranaka i svih njihovih podnesaka. Zbog toga je i izmijenjen članak 338. stavak 4. ZPP-a koji je, između ostalog, propisivao obvezu suda na izlaganje zahtjeva stranaka. Prema novom rješenje sud će samo *sumarno* izložiti zahtjeve stranaka, što podrazumijeva razlučivanje bitnog od nebitnog, činjenice koje su iznijele i dokaze koje su predložile.¹³⁵ Ovom se izmjenom željelo staviti naglasak na što preciznijem i jasnom obrazloženju bez nepotrebnog citiranja baš svih navoda stranaka.

2.11. Posebni postupci

ZPP je ustanovio i regulirao posebne postupke u određenim parnicama koje s obzirom na svoju narav takvu regulaciju iziskuju. Odredbe kojima se reguliraju ti postupci dijelom odstupaju od općih odredaba ZPP-a. Kao po-

---

¹³² Članak 56. ZPP-a/19.

¹³³ V. članak 57. stavak 1. ZPP-a/19.

¹³⁴ V. članak 58. stavak 1. ZPP-a/19.

¹³⁵ V. članak 58. stavak 2. ZPP-a/19.

sejne postupke ZPP regulira postupak u parnici iz radnih odnosa, postupak u parnicama zbog smetanja posjeda, izdavanje platnog naloga, postupak u sporovima male vrijednosti, postupak pred trgovačkim sudovima i postupak povodom tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava. ZPP/19 osim izmjena u regulaciji nekih posebnih postupaka uvodi i ogledni postupak radi rješavanja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava.¹³⁶

U postupcima u parnicama iz radnih odnosa i zbog smetanja posjeda produljen je rok za davanje odgovora na tužbu na 15 dana.¹³⁷ ZPP-om/19 je brisan rok za izvršenje činidbe u postupcima iz radnih odnosa.¹³⁸ Prema ranijoj odredbi sud je u presudi kojom nalaže izvršenje kakve činidbe bio dužan odrediti rok za njezino izvršenje.¹³⁹

U postupcima izdavanja platnog naloga izričito je definiran pojam nepotpunog prigovora. Tako je propisano da je prigovor nepotpun ako se iz njega ne može utvrditi koji se platni nalog pobija, ako nije potpisan ili ako u njemu nisu navedeni razlozi pobijanja.¹⁴⁰ Ovu odredbu valja pozdraviti jer je u praksi bilo dosta problema oko tumačenja pojma nepotpunog prigovora. Regulirana je i mogućnost isticanja prigovora stvarne i mjesne nenadležnosti u postupku povodom pravnog lijeka protiv rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave do trenutka upuštanja stranaka u raspravljanje o glavnoj stvari.¹⁴¹

2.11.1. Sporovi male vrijednosti

Postupak u sporovima male vrijednosti često je bio predmetom intervencije zakonodavca. Odredbe o tim postupcima mijenjane su izuzetno često. Mogli bismo ustvrditi da je gotovo svaka izmjena ZPP-a obuhvaćala i odredbe ovog posebnog postupka.¹⁴² To je posve razumljivo kada se ima u vidu da se na području materije sporova male vrijednosti i uređenja postupka u koje-

---

¹³⁶ Glava tridestdruga – b ZPP-a/19.

¹³⁷ V. članak 87. i 90. ZPP-a/19.

¹³⁸ V. članak 88. ZPP-a/19.

¹³⁹ V. članak 436. ZPP-a.

¹⁴⁰ Članak 91. ZPP-a/19.

¹⁴¹ V. članak 92. ZPP-a/19.

¹⁴² O razvoju zakonodavstva u odnosu na sporove male vrijednosti v. D. Šago, Postupak u sporovima male vrijednosti u parničnom zakonodavstvu, Pravo u gospodarstvu, br. 4/2012., str. 1126-1164.

mu se o tim sporovima odlučuje prelamaju različita načela, prava i interesa. S jedne strane nalazi se zahtjev za provođenjem brzog, efikasnog i racionalnog postupka u sporovima koji, s obzirom na vrijednosni kriterij, nemaju ili ne bi trebali imati veliki značaj. S druge pak strane stoji pravo svih na pružanje sudske pravne zaštite s jamstvima za zaštitu prava stranaka u postupku bez obzira na narav, značenje i vrijednost spora.¹⁴³

ZPP/19 je intervenirao u odredbe koje reguliraju taj postupak nastojeći precizno odrediti neke situacije koje su se u praksi ukazale spornima. Tako donosi nova rješenja koja se odnose na postupak male vrijednosti u povodu prigovora protiv platnog naloga. U tim je postupcima tužitelj dužan najkasnije u podnesku predanom sudu u roku od 15 dana od primitka rješenja kojim je ukinut platni nalog iznijeti sve činjenice na kojima temelji svoje zahtjeve i predložiti dokaze potrebne za utvrđivanje tih činjenica.¹⁴⁴ Tuženik je pak dužan najkasnije u roku od 15 dana od primitka takvog podneska tužitelja iznijeti sve činjenice na kojima temelji svoje zahtjeve i predložiti dokaze potrebne za utvrđivanje tih činjenica.¹⁴⁵ Ovim je odredbama riješena dvojba oko postupanja stranaka u situacijama kada je platni nalog ukinut u sporovima male vrijednosti, odnosno određeni su rokovi do kojih stranke mogu u takvim situacijama koristiti svoje pravo na iznošenje činjenica i predlaganje dokaza. Moglo bi se kazati da ovi podnesci u takvim situacijama zamjenjuju tužbu i odgovor na tužbu. Pri tome je propisana obveza suda na upozoravanje stranaka na takvo postupanje.¹⁴⁶

U pravilu stranke gube mogućnost iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza na pripremnom ročištu ako ih nisu iznijele u ovim podnescima.¹⁴⁷ Međutim i u ovim je situacijama zadržan izuzetak prema kojem stranke mogu na pripremnom ročištu iznositi novu procesnu građu ako je bez svoje krivnje nisu mogle iznijeti u podnescima.¹⁴⁸ Dakle, ovim je odredbama

¹⁴³ V. M. Dika, Novelirani postupak u sporovima male vrijednosti, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1/2009., J. Čizmić, Postupak u sporovima male vrijednosti, Hrvatska pravna revija br. 1/2002., str. 114-116., M. Pavlović, Posebnosti postupka u sporovima male vrijednosti, Hrvatska gospodarska revija, br. 11-12/2000., D. Jakovina, Sporovi male vrijednosti, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 22, Organizator, Zagreb, 2012.

¹⁴⁴ V. članak 93. stavak 3. ZPP-a/19.

¹⁴⁵ V. članak 93. stavak 4. ZPP-a/19.

¹⁴⁶ V. članak 93. stavak 5. ZPP-a/19.

¹⁴⁷ Arg. a cotr. članak 93. stavak 6. ZPP-a/19.

¹⁴⁸ Ibid.

na podneske u situacijama ukidanja platnog naloga primijenjeno isto rješenje kao i kod tužbe i odgovora na tužbu u drugim sporovima male vrijednosti. Izvan ovih situacija novu procesnu građu sud neće uzeti u obzir i na pripremnom će ročištu zaključiti prethodni postupak i održati glavu raspravu.¹⁴⁹ Ovime se nastoji postići koncentracija postupka na način da se postupak provede na jednom pripremnom ročištu i jednom ročištu za glavnu raspravu. Kao izuzetak od ovoga pravila propisana je nemogućnost zaključenja prethodnog postupka i održavanja glavne rasprave zbog okolnosti slučaja koje se odnose na neskrivljenu nemogućnost stranaka u iznošenju nove procesne građe.¹⁵⁰

Sukladno istaknutom načelu koncentracije postupka, ZPP/19 mijenja i odredbe o neaktivnosti tužitelja u postupku. Tako zadržava odredbu o predmnjevanom povlačenju tužbe u situacijama u kojima tužitelj ne dođe na pripremno ročište, a tuženik se ne upusti u raspravljanje.¹⁵¹ Međutim, ispušta odredbe o posljedicama (predmnjevano povlačenje tužbe) procesnih neaktivnosti na kasnijim ročištima jer traži da se odmah po zaključenju prethodnog postupka na istom ročištu održi i glavna rasprava. O tome da će se na pripremnom ročištu zaključiti prethodni postupak i na istom ročištu održati glavna rasprava sud je, između ostaloga, dužan upozoriti stranke u pozivu za pripremno ročište.¹⁵²

Pravilo o dužnosti suda na objavljivanje presude u sporovima male vrijednosti odmah nakon zaključenja glavne rasprave je ukinuto.¹⁵³

2.11.2. Postupak pred trgovačkim sudovima

U postupku pred trgovačkim sudovima su ranije odredbe o elektroničkoj komunikaciji, jer je ista proširena na sve postupke, zamijenjene odredbama o pisanom dokazu, pisanom stručnom mišljenju i pisanim iskazima. Propisano je, kao pravilo, da će sud u postupku pred trgovačkim sudovima odlučne či-

---

¹⁴⁹ V. članak 93. stavak 7. ZPP-a/19.

¹⁵⁰ V. članak 93. stavak 8. ZPP-a/19.

¹⁵¹ V. članak 94. stavak 1. ZPP-a/19.

¹⁵² V. članak 94. stavak 2. ZPP-a/19. Ovom je odredbom zadržan sadržaj ranijeg upozorenja uz dodatak da će se na pripremnom ročištu zaključiti prethodni postupak i na istom ročištu održati glavna rasprava.

¹⁵³ V. članak 95. ZPP-a/19.

njenice utvrditi na temelju isprava.¹⁵⁴ Isto je tako propisano da sud može po službenoj dužnosti od trećih osoba i to osobito od gospodarskih i obrtničkih komora tražiti stručna mišljenja i potrebne podatke s kojima ne raspolaže o trgovačkim običajima koje trgovci redovito primjenjuju u određenim obveznim odnosima.¹⁵⁵ Konačno, propisano je i da u tim postupcima sud može odlučiti da stranke prilože pisane iskaze stranaka i svjedoka čiji je potpis ovjeren kod javnog bilježnika te da se saslušanje stranaka ili svjedoka svede na pitanja radi provjere, dopune ili razjašnjenja navoda iz tih iskaza.¹⁵⁶ Dakle, mogućnost podnošenja pisanih iskaza ovisi o procjeni suda u svakom konkretnom predmetu. Sud može i odlučiti da se pisani iskazi prilože najkasnije do zaključenja prethodnog postupka.¹⁵⁷

Priložene pisane iskaze stranke mogu, ali ne moraju osporiti. Ako ih ne ospore, tada sud neće, ako to ocijeni nepotrebnim, usmeno saslušati stranku, svjedoka ili vještaka.¹⁵⁸ Ako pak jedna od stranaka ospori ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka, ili ako sud smatra da ih je potrebno saslušati a oni ne dođu na saslušanje ili uskrate usmeni iskaz i uz primjenu prisilnih mjera prema svjedoku¹⁵⁹, sud neće uzeti u obzir ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka.¹⁶⁰

U postupku pred trgovačkim sudovima ročište se može u hitnim slučajevima zakazati telefonom, brzopjavom, elektroničkim putem ili na drugi odgovarajući način.¹⁶¹ U odnosu na ovu odredbu, ZPP/19 posebno regulira sadržaj poziva za pripremno ročište. Tako propisuje da će se u pozivu za pripremno ročište stranka poučiti i da će na tom ročištu, ako se na njemu glavna rasprava ne zaključi, biti određeno novo ročište, o kojemu, kao i o drugim ročištima koja će biti određena na prethodno održanim ročištima, neće biti posebno obaviještena, već da će podatke o tom ročištu i o drugim naknadno određenim ročištima moći saznati na mrežnoj stranici e-predmet te da će se smatrati

---

¹⁵⁴ V. članak 98. ZPP-a/19.

¹⁵⁵ V. članak 99. ZPP-a/19.

¹⁵⁶ V. članak 100. stavak 1. ZPP-a/19. Prema odredbi članka 100. stavak 2. ZPP-a/19 posljedice davanja lažnog pisanog iskaza svjedoka odgovaraju posljedicama davanja lažnog iskaza svjedoka pred sudom.

¹⁵⁷ *Ibid.*

¹⁵⁸ V. članak 100. stavak 3. ZPP-a/19.

¹⁵⁹ V. članak 248. ZPP-a.

¹⁶⁰ V. članak 100. stavak 4. ZPP-a/19.

¹⁶¹ V. članak 495. stavak 1. ZPP-a i članak 102. stavak 1. ZPP-a/19.

da je stranka obaviještena o novom, odnosno novim ročištima istekom osmog dana od dana kada je datum novog ročišta objavljen na mrežnoj stranici e-predmet.¹⁶²

Člankom 105. ZPP-a/19¹⁶³ ujednačeni su rokovi za podnošenje žalbe i rok za (dobrovoljno) ispunjenje činidbe u postupcima pred trgovačkim sudovima s rokovima koji vrijede u postupku pred redovnim sudovima. Tako se razlika svodi samo na objektivni rok za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje koji u ovim postupcima iznosi 30 dana, dok u redovnom postupku iznosi dva mjeseca.¹⁶⁴

U postupku pred trgovačkim sudovima sudski savjetnici su ovlašteni donositi odluke o prekidu postupka, nastavku postupka i obustavi postupka.¹⁶⁵

2.11.3. Europski parnični postupci

U području regulacije ovih postupaka načinjene su neke izmjene. Tako je propisano da je za dostavu u inozemstvo kao hrvatsko otpremno mjesto u smislu odredbe članka 2. stavka 1. Uredbe br. 1393/2007¹⁶⁶, a kada se radi o dostavi izvansudskih isprava, nadležan općinski sud na čijem području ima prebivalište ili uobičajeno boravište, odnosno sjedište tijelo ili osoba koja *traži* dostavu u inozemstvo.¹⁶⁷ Ovom je odredbom nadležnost uspostavljena prema prebivalištu, uobičajenom boravištu ili sjedištu osobe koja traži dostavu, a ne, kako je ranije bilo propisano, prema osobi kojoj treba dostaviti pismeno.

Osobi koja je zainteresirana za ishod nekog sudskog postupka dopuštena je dostava u smislu odredbe članka 15. stavak 1. Uredbe br. 1393/2017. u Republici Hrvatskoj izravno putem nadležnog javnog bilježnika.¹⁶⁸ Javni bilježnik nije dužan obaviti dostavu ako mu nisu predumjmljeni troškovi za po-

---

¹⁶² V. članak 102. stavak 2. ZPP-a/19.

¹⁶³ Tom je odredbom izmijenjen članak 500. ZPP-a.

¹⁶⁴ V. članak 118. stavak 4. ZPP-a.

¹⁶⁵ V. članak 102. stavak 3. ZPP-a/19. V. članak 212., 215. i 215. b stavak 2. ZPP-a.

¹⁶⁶ Uredba (EU) br. 1393/2017 o dostavi sudskih i izvansudskih isprava u građanskim i trgovačkim predmetima u državama članicama („dostava isprava“) i o ukidanju Uredbe vijeća (EZ) br. 1348/2000.

¹⁶⁷ V. članak 109. ZPP-a/19.

¹⁶⁸ Članak 110. stavak 1. ZPP-a/19. Prema ranijoj odredbi članka 507. č. stavak 1. ZPP-a to nije bilo dopušteno.

duzimanje te radnje, a radnju obavlja sukladno odredbama Zakona o javnom bilježništvu¹⁶⁹ koje se odnose na priopćenje izjava.¹⁷⁰

Za odlučivanje o zahtjevima za izdavanje i preispitivanje, kao i za davanje potvrde o ovršnosti europskoga platnoga naloga prema Uredbi br. 1896/2006 bio je isključivo nadležan Trgovački sud u Zagrebu.¹⁷¹ Prema novom uređenju nadležan je općinski, odnosno trgovački sud ako se radi o predmetima iz stvarne nadležnosti trgovačkih sudova, prema prebivalištu, uobičajenom boravištu, odnosno sjedištu tuženika.¹⁷²

Članak 507. 1 ZPP-a usklađen je s Uredbom (EZ) br. 2015/2421 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti i Uredbe (EZ) br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog. Tako je propisano da će se, ako tuženik podnese prigovor protiv europskoga platnog naloga u smislu odredbe članka 16. Uredbe br. 1896/2006, daljnji postupak provesti po pravilima europskog postupka za sporove male vrijednosti utvrđenog u Uredbi br. 861/2007., ako su primjenjiva, a ako nisu, po odredbama ovoga Zakona o postupku u povodu prigovora protiv platnoga naloga (članak 445.a, članci 451. do 456.), uz uvažavanje odredaba članka 17. Uredbe br. 1896/2006.¹⁷³

Izmijenjene su i odredbe članka 507. m stavak 1. ZPP-a radi jezičnog usklađenja s člancima 18. i 19. Uredbe br. 1896/2006 i članka 507. n stavak 1 ZPP-a radi normativnog usklađenja s Ovršnim zakonom.¹⁷⁴

3. DRUGOSTUPANJSKI POSTUPAK (U BITNOME)

ZPP/19 drugačije uređuje rokove za podnošenje žalbe u svim vrstama postupaka i razloge za žalbu. Mijenjaju se ovlasti drugostupanjskog suda u ispitivanju prvostupanjske presude po službenoj dužnosti, pravila o raspravi pred drugostupanjskim sudom te se otklanjaju nejasnoće s obzirom na mogućnost

---

¹⁶⁹ Narodne novine br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16.

¹⁷⁰ V. članak 110. stavak 2. i 3. ZPP-a/19.

¹⁷¹ V. članak 507. i ZPP-a.

¹⁷² V. članak 111. ZPP-a/19.

¹⁷³ V. članak 113. ZPP-a/19.

¹⁷⁴ V. članak 114. i 115. ZPP-a/19. V. konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, www.sabor.hr, stranica posjećena 15. srpnja 2019.

ukidanja prvostupajnske presude, a svrsishodnije je uređeno pitanje novog prethodnog postupka.¹⁷⁵

ZPP-om/19 propisano je da rokovi za žalbu ne teku od 1. do 15. kolovoza.¹⁷⁶ Time je činjenica da veliki broj odvjetnika ne radi tijekom toga vremena dobila na značaju i prilagođena je i pretočena u normativno pravilo.

Propisan je jedinstveni rok od 15 dana za podnošenje žalbe u svim vrstama postupka.

Izmijenjena je odredba čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a tako da su, zbog jezičnog usklađenja i normativnog poboljšanja, iz nje ispuštene sintagme „ili ako presuda uopće nema razloga“ i „ili su ti razlozi nejasni li proturječni“. Time je nomotehnički pojednostavljen tekst ove odredbe.¹⁷⁷

Žalbeni sud više ne pazi po službenoj dužnosti na bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a.¹⁷⁸ Isto tako ne pazi po službenoj dužnosti na pogrešnu primjenu materijalnog prava kada je riječ o troškovima postupka. Stoga bi se u ispitivanju prvostupajnske presude po službenoj dužnosti moralo isključiti ocjenjivanje pravilnosti odluke o troškovima postupka, osim ako žalitelj nije određeno istaknuo i obrazložio razloge koje se odnose na troškove postupka.¹⁷⁹

Zabrana dvostrukog ukidanja ne odnosi se na presude zbog ogluhe i presude zbog izostanka.¹⁸⁰

Dijelom je izmijenjena odredba čl. 373.b na način da je propisano „ili da se izvedu dokazi koji su pravodobno predloženi a nisu izvedeni“.¹⁸¹ Time je pojašnjeno da je na drugostupajnskoj raspravi potrebno izvesti i sve one dokaze koji su pravodobno predloženi, a nije ih (neopravdano) izveo prvostupajnski sud.¹⁸²

Brisana je odredba o mogućnosti drugostupajnskog suda da bez obrazloženja odbije žalbu ako prihvaća činjenično stanje utvrđeno prvostupajnskom presudom, kao i primjenu materijalnog prava.¹⁸³

¹⁷⁵ Tako D. Katić, Pravni lijekovi, drugostupajnski i ogledni postupak u noveli Zakona o parničnom postupku, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 26, Organizator, Zagreb, 2019. str. 39.

¹⁷⁶ Članak 59. ZPP-a/19.

¹⁷⁷ Članak 60. ZPP-a/19. Tako D. Katić, *op. cit.* str. 44.

¹⁷⁸ Članak 61. ZPP/19.

¹⁷⁹ U tom smislu D. Katić, *op. cit.* str. 46.

¹⁸⁰ V. članak 62. ZPP-a/19.

¹⁸¹ V. članak 63. ZPP-a/19.

¹⁸² Tako D. Katić, *op. cit.* str. 48.

¹⁸³ V. članak 65. ZPP-a/19. V. članak 375. st. 5. ZPP-a.

Novelirana je odredba čl. 377. st. 1. ZPP-a pa je propisano da je prvostupanjski sud dužan provesti novi prethodni postupak samo ako je do povrede zbog koje je presuda ukinuta došlo u tijeku prethodnog postupka.¹⁸⁴ Time su otklonjene dvojbe koje su se pojavile u primjeni ranije odredbe čl. 377. st. 1. ZPP-a.

4. ZAKLJUČAK

ZPP/19 donosi izmjene većeg broja odredaba koje reguliraju prvostupanjski postupak te nekih odredaba koje reguliraju žalbeni postupak. Na nekim su mjestima te izmjene bitne jer mijenjaju sadržaj i doseg nekih procesnih instituta, dok su neke samo jezične ili su učinjene radi normativnog usklađenja s drugim odredbama i pravnim aktima Europske unije.

Jedan dio izmjena u regulaciji prvostupanjskog postupka predstavlja pokušaj zakonodavca da izričito regulira određena pitanja koja su se do sada pokazala spornima u praksi. Tu u prvom redu mislimo na odredbe o troškovima postupka i odredbe o mogućnosti iznošenja novih činjenica i predlaganja novih dokaza do zaključenja glavne rasprave. Drugim dijelom izmjena nastojalo se ubrzati postupak ponajprije uvođenjem elektroničke komunikacije u redovni postupak te pisanog dokaza, pisanog stručnog mišljenja i pisanih iskaza u postupak pred trgovačkim sudovima. Dakako, pored ovih izmjena i većina drugih je učinjena upravo s ciljem ubrzanja i efikasnosti sudskog postupka, kao što je primjerice davanje većih ovlasti sudskim savjetnicima. Konačno, određeni dio izmjena učinjen je radi daljnjeg usklađenja s pravnim aktima Europske unije.

Regulacija drugostupanjskog postupka izmijenjena je glede rokova za podnošenje žalbe pa u svim vrstama postupaka propisuje isti žalbeni rok. Bitno su promijenjene ovlasti drugostupanjskog suda u ispitivanju prvostupanjske presude po službenoj dužnosti, a donekle i pravila o raspravi pred drugostupanjskim sudom te je svrsishodnije uređeno pitanje novog prethodnog postupka.

Ukupno gledajući može se zaključiti da se radi o povećem noveliranju ZPP-a. Kako je rad na izmjeni ZPP-a trajao dosta dugo, tako se ponovno nameće pitanje nije li se mogao donijeti novi procesni zakon.

---

¹⁸⁴ V. članak 66. ZPP-a/19.

NOVELA U DRUGOSTUPANJSKOM POSTUPKU I PRAVNIM LIJEKOVIMA

Dragan Katić *

I.1. ROKOVI ZA ŽALBU

U dijelu koji se odnosi na pravne lijekove pojavila se nova zakonska odredba¹ prema kojoj rokovi za žalbu protiv presude ne teku od 1. do 15. kolovoza. Novelom ZPP11 zapravo se uvodi novo pravilo prema kojem rokovi za žalbu protiv presude² općenito ne teku od 1. do 15. kolovoza. Ovo rješenje, kao logično i potrebno, prihvaćeno je na prijedlog predstavnika Hrvatske odvjetničke komore, uz obrazloženje da u tom vremenu najviše odvjetnika i njihovih ureda ne radi, odnosno većina je na godišnjem odmoru i s obzirom na uvođenje obvezne elektroničke dostave, rok za žalbu koji bi tekao u to vrijeme, mogao bi ozbiljno dovesti u pitanje pravo na pristup sudu u žalbenom postupku. Kako u stvarnosti pretežu pozitivni učinci ove novele, to nije bilo razumnih razloga da se ona ne ugradi u zakon. Prema prijelaznim i završnim odredbama članka 117. stavak 2. ZID ZPP/19, ova će se odredba primjenjivati na sve postupke u tijeku (odmah).

Od ostalih izmjena i dopuna koje se odnose na žalbu bitno je tzv. „opće“ ujednačavanje rokova za žalbu pa je u tom smislu propisan „jedinstveni rok“ od petnaest (15) dana za podnošenje žalbe u svim vrstama parničnih postupaka, dakle, kako u redovnom tako i u posebnim parničnim postupcima. Izgleda da je kraći rok ostao još samo u mjeničnim i čekovnim sporovima (rok od 8 dana - članak 348. ZPP druga rečenica).

Zbog toga je člankom 89. ZID ZPP/19³ brisan rok za podnošenje žalbe od osam dana u parnicama iz radnih odnosa i time je rok za žalbu u ovoj vrsti postupka povećan na 15 dana. Također je odredbom članka 90. ZID ZPP/19⁴ brisan rok za podnošenje žalbe od osam dana u parnicama zbog smetanja posjeda pa je rok za žalbu i u ovoj vrsti postupka povećan na 15 dana. Uz to

---

* Dragan Katić, Vrhovni sud Republike Hrvatske

¹ Člankom 59. Novele u članku 348. iza stavka 3. ZPP dodaje se stavak 4. koji glasi: „Rokovi za žalbu iz st. 1. ovoga čl. ne teku od 1. do 15. kolovoza“.

² Primjenom na odgovarajući način i protiv rješenja -

³ Članak 89. ZID ZPP/19: „U članku 437. st. 1. briše se. Dosadašnji st. 2. postaje stavak 1.

⁴ Članak 90. ZID ZPP/19 : „U članku 443. st.1. druga rečenica briše se. (...)“

je propisano da u postupku u parnicama iz radnih odnosa i zbog smetanja posjeda rok za odgovor na tužbu iznosi 15 dana.

U postupku u sporovima male vrijednosti⁵ rok za žalbu protiv presude ili rješenja prema Noveli ZPP19 također iznosi 15 dana budući da je dosadašnji članak 467. izmijenjen i više ne sadrži posebne odredbe o roku za žalbu ili roku za izvršenje činidbe (čl. 328. st. 2. i 339. st. 1. ZPP).

U sporovima male vrijednosti žalba protiv presude ili rješenja više ne odgađa ovrhu, osim ako sud koji donosi presudu ili rješenje, iznimno, po službenoj dužnosti, obrazloženim rješenjem, ne odredi drukčije⁶. Dakle, radi se o značajnoj noveli jer sada žalba u ovoj vrsti sporova više nema suspenzivan karakter. Sud dispozitivno može po službenoj dužnosti, obrazloženim rješenjem, odrediti i drukčije, ali ova dispozicija bi trebala biti iznimka jer je njezina primjena restriktivna i mogla bi se ostvariti samo iz važnih razloga, koji ne bi smjeli diskriminirati pojedine stranke u istovrsnim parnicama i dovesti ih u postupovnopravno neravnopravan položaj. Svrha novele je u namjeri zakonodavca da ovim institutom smanji broj (ponekad i obijesnih) žalbi u za stranke imovinsko beznačajnim postupcima, koji nepotrebno opterećuju više sudove

Novela prema kojoj žalba više nije suspenzivna se iznimno, sukladno odredbama prijelaznog članka 117. stavak 3. Novele ZPP19, primjenjuje i na sve postupke u tijeku u kojima do stupanja na snagu ovoga Zakona nije donesena prvostupanjska odluka.

Nastavno rečenom, i u postupku pred trgovačkim sudovima, više nema roka od 8 dana za žalbu protiv presude odnosno rješenja i roka od tri dana za podnošenje odgovora na žalbu, a niti (paricijskog) roka od 8 dana za ispunjenje činidbe. Ovom odredbom⁷ provodi se ujednačavanje rokova za podnošenje

⁵ Članak 96. ZID ZPP/19: „Članak 467. mijenja se i glasi:»Presuda ili rješenje kojim se završava spor u postupku u sporovima male vrijednosti može se pobijati samo zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. ovoga Zakona, osim zbog povrede iz članka 354. stavka 2. točke 3. ovoga Zakona. (...)“

⁶ Članak 97. ZID ZPP/19: Članak 467.a mijenja se i glasi: »U postupku u sporovima male vrijednosti žalba protiv presude ili rješenja ne odgađa ovrhu, osim ako sud koji donosi presudu ili rješenje, iznimno, po službenoj dužnosti, obrazloženim rješenjem, odredi drukčije.«

⁷ Člankom 105. ZID ZPP/19 izmijenjen je članak 500. i glasi: „U postupku pred trgovačkim sudovima važi rok od 30 dana za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje iz članka 118. stavka 4. ovoga Zakona.“

žalbe i roka za ispunjenje činidbe u postupcima pred trgovačkim sudovima s istovrsnim rokovima koji vrijede pred redovnim sudovima. Tako bi razlika u odnosu na rokove koji se primjenjuju pred redovnim sudovima bila samo u odnosu na objektivni rok za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje koji bi u postupku pred trgovačkim sudovima iznosio 30 dana, a u postupcima pred ostalim sudovima iznosi dva mjeseca⁸.

Napominje se da se odredbe članka 89., članka 90. i članka 105. ZID ZPP/19, u kojima su izmijenjeni žalbeni rokovi njihovim povećanjem na 15 dana od dana dostave sudske odluke, primjenjuju samo na postupke pokrenute nakon stupanja na snagu novele. Međutim, nejasno je zbog čega zakonodavac u prijelaznim odredbama nije izrijekom propisao da se u slučaju (povećanih) rokova za žalbu u posebnim postupcima novelirane odredbe primjenjuju i na sve postupke u tijeku u kojima nije donesena prvostupanjska presuda.

Ova je novela također posljedica napora da se svi rokovi za redovne pravne lijekove u svom trajanju ujednače jer se pokazalo da su postojeći rokovi od osam dana, neovisno o kojem i kakvom se postupku radilo, u današnje vrijeme ipak prekratki, s tim da različiti žalbeni rokovi djeluju zbunjujuće i u konačnici mogu dovesti (a često i dovode) do pogreški stranaka i gubitka prava na žalbu zbog nepravovremenosti. S druge strane, pokazalo se da kraći žalbeni rokovi nisu u bitnome pridonosili ubrzanju postupaka u kojima su bili propisani, zato se zakonodavac, u dvojbi i provedenom testu između pozitivnih i negativnih razloga za produljenje rokova, odlučio za novo rješenje jer se očekuje da će u procesnom smislu donijeti daleko više koristi nego „štete“.

I.2. ŽALBENI RAZLOZI

Zakonodavac navodi da se Novelom ZPP19 članak 354. stavak 2. točka 11. Zakona jezično usklađuje i normativno poboljšava. Radi se o odredbi kojom su propisane apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka na koje drugostupanjski sud, u najvećem dijelu⁹ pazi po službenoj dužnosti.

U redigiranom sadržaju odredbe iz članka 354. stavak 2. točka 11. ZPP kako je vidljivo, nedostaje dio rečenice koji glasi: „*ili ako presuda nema uopće razloga*“, kao i dio: „*ili su ti razlozi nejasni ili proturječni*“. Razlozi

⁸ Vidjeti - Članak 118. stavak 4. ZPP

⁹ Prema odredbama članka 365. stavak 2. ZPP-a, drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točke 2., 4., 8., 9., 11., 13. i 14. ovoga Zakona

za rečenu intervenciju nalaze se, kako je navedeno u obrazloženju uz tekst prijedloga Zakona, u jezičnoj nedorečenosti (i pleonazmima) ranijeg teksta, primjerice, ako presuda nema razloga o odlučnim činjenicama to je za postojanje ove bitne povrede odredaba parničnog postupka jednako kao kad presuda uopće nema (nikakvih) razloga. S druge strane, nejasni ili proturječni razlozi su zapravo nedostaci koji onemogućavaju ispitivanje pobijane odluke, s tim da se nemogućnost ispitivanja u potonjem tekstu ove odredbe samo primjerice razrađuje („*a osobito ako je*“), stoga je ova intervencija korisna jer, ako ništa drugo, nomotehnički pojednostavljuje sam tekst zakona. Pravna norma bi u tom smislu zapravo mogla postojati i bez teksta koji slijedi nakon riječi - *zbog kojih se ne može ispitati*. Treba naglasiti da se prema statističkim pokazateljima, koje je tijekom rada na izmjenama i dopunama ZPP-a prezentiralo nadležno Ministarstvo, nižestupanjske presude daleko najviše ukidaju i vraćaju na ponovno suđenje upravo zbog ove bitne povrede odredaba parničnog postupka.

Prema prijelaznim i završnim odredbama članka 117. stavak 1. ZID ZPP/19, ova će se novela primjenjivati samo na postupke koji su pokrenuti nakon stupanja na snagu ZID ZPP/19. To znači da novelirana odredba nije propisana kao iznimka iz stavaka 2. do 4. članka 117. ZID ZPP/19 i ne primjenjuje se u postupcima koji su u tijeku. Čini se da, s obzirom na sadržaj izmjena i značenje ove novele, zapravo nije bilo razloga da se i u ovom dijelu ne propiše primjena (odmah) na sve postupke u tijeku.

I.3. GRANICE ISPITIVANJA PRVOSTUPANJSKE PRESUDE

Novelom ZPP19 zahvaćene su i odredbe o granicama ispitivanja prvostupanjske presude pa se u tom smislu člankom 61. mijenja članak 365. stavak 2. i glasi:

„Drugostupanjski sud ispituje prvostupanjsku presudu u granicama razloga navedenih u žalbi pazeći po službenoj dužnosti na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točaka 2., 4., 8., 9., 13. i 14. ovoga Zakona i na pravilnu primjenu materijalnog prava, osim u odnosu na primjenu materijalnog prava u odluci o troškovima postupka.“

Polazeći od ovakvog sadržaja očito su značajnije izmijenjeni žalbeni razlozi na koje drugostupanjski sud prilikom ispitivanja prvostupanjske pre-

sude u povodu žalbe pazi po službenoj dužnosti. Prije svega, uočljivo je da je iz dijela koji se odnosi na bitne povrede odredaba parničnog postupka, izostavljena odredba o točki 11. članka 354. stavak 2. ZPP-a. Dakle, drugostupanjski sud više ne pazi o službenoj dužnosti na tu bitnu povredu odredaba parničnog postupka nego samo ako se stranka u žalbi (izrijekom ili opisno) pozove na taj žalbeni razlog. U tekstu je već navedeno da su drugostupanjski sudovi najviše koristili odredbu iz članka 354. stavak 2. točka 11. ZPP prilikom ukidanja prvostupanjskih odluka. To se dešavalo čak i onda kada su obje stranke podnijele žalbu protiv dijela odluke koja im nije išla u korist, ali bez da su uopće istaknule da u pobijanoj odluci postoje nedostaci koji onemogućavaju njezino ispitivanje. Ako je strankama parničnog postupka presuda razumljiva u mjeri koja njima omogućava ispitivanje, postavlja se pitanje - zašto bi drugostupanjski sud po službenoj dužnosti (sam) pronalazio ono što ni same stranke u svojim žalbama ne tvrde. U domaćem postupkovnom pravu u kojem je prevladavajuća stranačka istina i raspravno načelo, čini se da nema toliko pretežitih (ili znatno uvjerljivijih) razloga koji bi upućivali na potrebu da sud drugog stupnja po svom nahođenju, protivno volji stranaka, sam ustvrdi da se presuda ne može ispitati. To bi stranke trebale same naglasiti, u protivnom, ako ničim ne upiru na postojanje nedostataka koji onemogućavaju ispitivanje, drugostupanjski sud će ispitati pobijanu odluku samo u granicama razloga navedenih u žalbi iz članka 365. stavak 2. Zakona.

U prilog ovakvom zakonodavnom rješenju govori i činjenica da su drugostupanjski sudovi zbog ove bitne povrede odredaba parničnog postupka ukidali prvostupanjske odluke i onda kada su, s obzirom na svoje znanje i iskustvo, objektivno mogli ispitati pobijanu odluku, kao što to redovito i rade u slučaju kada postupaju po odredbama članka 373.a ZPP-a. Naprotiv, nižestupanjska je odluka u velikom broju slučajeva ukinuta uz obrazloženje koje se svodilo tek na puko navođenje (citiranje) sadržaja članka 354. stavak 2. točka 11. ZPP-a. U nekim je procesnim sustavima i u odnosu na drugostupanjska rješenja o ukidanju i vraćanju na ponovni postupak, moguće podnijeti reviziju - očito iz opravdanih razloga jer su se prvostupanjske odluke nepotrebno ukidale i predmeti vraćali na ponovno suđenje, uz ostalo, u najvećem broju slučajeva uz „tipsko“ obrazloženje da presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati.

Vidljivo je da drugostupanjski sud, prema noveli ovog članka, više ne pazi po službenoj dužnosti niti na pogrešnu primjenu materijalnog prava kada su u pitanju troškovi postupka. Stoga bi se u ispitivanju prvostupanjske presude po službenoj dužnosti moralo isključiti ocjenjivanje pravilnosti odluke o

troškovima postupka, osim ako žalitelj nije pobijao odluku i u tom dijelu. To znači da će podnositelji žalbe morati određeno istaknuti i obrazložiti razloge koji se odnose na pogrešnu primjenu materijalnog prava i glede troškova postupka jer sud drugog stupnja o tome više ne bi trebao, kao do sada voditi računa po službenoj dužnosti. Općenito izloženi razlozi ili oni koji sadrže samo konstataciju da je odluka o troškovima postupka nezakonita, ne bi se trebali uzimati u obzir (jednako kao kada stranka samo općenito, pukim pozivanjem na pravnu normu, istakne neku povredu odredaba parničnog postupka na koju drugostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti).

Iznimke iz prijelaznog članka 117. stavak 2. do 4. ZID ZPP/19 ne odnose se na odredbe noveliranog članka 365. stavak 2. pa se one primjenjuju samo na postupke pokrenute nakon stupanja na snagu ZID ZPP/19.

I.4. DONOŠENJE ODLUKA U VIJEĆU - IZDVOJENO MIŠLJENJE ČLANA VIJEĆA - PISANO OBRAZLOŽENJE IZDVOJENOG GLASA PRILAŽE SE ODLUCI

Zakonodavac je i ovdje intervenirao, očito u cilju još boljeg i većeg omogućavanja pravne misli i razvoja prava kroz sudsku praksu pa se sada, na zahtjev člana vijeća koji je izdvojio glas, njegovo pisano obrazloženje izdvojenog glasa prilaže pisanoj odluci. Osim toga, što je jako važno, to se mišljenje objavljuje na isti način kao i odluka donesena u vijeću koje je nadglasalo tog člana vijeća¹⁰.

Prema tome, (samo) na zahtjev člana vijeća koji je izdvojio glas, njegovo pisano obrazloženje izdvojenog glasa priložit će se pisanoj odluci i to se mišljenje objavljuje na isti način kao i odluka. U želji za snažnijim razvojem pravne misli i prava općenito, zakonodavac je ovom novelom omogućio objavljivanje izdvojenog mišljenja člana vijeća na isti način kao i donesene odluke. U svakom slučaju odredba je više nego korisna jer će, za razliku od dosadašnjih rješenja, strankama, ali i svima drugima, dakle, u javnom interesu, omogućiti uvid u razmišljanja, dvojbe i pravna shvaćanja sudaca u drugostupanjskom vijeću u odnosu na konkretni predmet, što im „*pro futuro*“ bez daljnjega može pomoći u sastavljanju prijedloga za dopuštenje revizije i same revizije jer će u pravnim lijekovima ili ustavnoj tužbi koristiti argumente koji

---

¹⁰ Članak 14. ZID ZPP/19

im idu u prilog, kako iz odluke tako i iz izdvojenog mišljenja suca koji se nije slagao s većinom - po načelu za svakog po malo.

Prema prijelaznim i završnim odredbama, ova se novela primjenjuje samo na postupke pokrenute nakon stupanja na snagu ovog Zakona. Međutim, mislimo da bi bilo daleko korisnije da se ova novela primjenjuje na sve postupke u tijeku u kojima nije donesena drugostupanjska odluka.

I.5. PRAVILO O JEDNOM UKIDANJE PRVOSTUPANJSKE PRESUDE¹¹

Pravilo o zabrani dvostrukog ukidanja i postupanju drugostupanjskog suda, nakon što je već jednom ukinuo presudu, Novelom ZPP19 izrijekom je isključeno u odnosu na presude zbog ogluhe i presude zbog izostanka.

Zanimljivo je da zakonodavac u ovom slučaju izrijekom nije propisao da se odredba o zabrani dvostrukog ukidanja ne odnosi niti na postupovna (nemeritorna) rješenja kojima se završava prvostupanjski postupak, kao što je o tome donesen zaključak na sastanku predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima Građanskih odjela županijskih sudova RH, održanog 16. i 17. rujna 2015. godine u Šibeniku, pod broj: Su-IV-246/2015.¹²

Međutim, bez obzira na ovakvu (nepotpunu) novelu, svrhovito tumačeći ove i srodne odredbe ZPP-a, valja zaključiti da navedeni zaključak u odnosu na procesna rješenja kojima se završava prvostupanjski postupak, novelom zapravo nije ni doveden u pitanje. Zbog toga će se rješenje o odbacivanju tužbe, primjerice zbog nepravovremenosti, koje je jednom već bilo ukinuto i potom po sudu prvog stupnja samo ponovljeno, ako postoje isti razlozi za ukidanje moći ponovno (i drugi put) ukinuti bez obzira na ograničenje iz članka 366.a ZPP-a.

---

¹¹ Članak 62. ZID ZPP/19: U članku 366.a iza stavka 3. dodaje se stavak 4. koji glasi: »Odredbe ovoga članka ne odnose se na presude zbog ogluhe i presude zbog izostanka.«.

¹² Nemogućnost ukidanja prvostupanjske odluke i vraćanje predmeta prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje u povodu žalbe više od jedan put (članak 366.a. stavak 1. ZPP) odnosi se samo na meritorne odluke dok se ta nemogućnost ne odnosi na procesna rješenja te na presude zbog izostanka i presude zbog ogluhe - Zaključak sa sastanka predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova održanog 16. i 17. rujna 2015. godine u Šibeniku, broj: Su-IV-246/2015.

Posebno valja istaknuti da se nižestupanske presude u revizijskom dijelu postupka, dakle, u postupku pred Vrhovnim sudom RH, mogu ukidati bez ograničenja iz članka 366.a ZPP-a.

Iako se ova novela, kako je vidljivo iz prijelaznih odredbi ne primjenjuje na postupke koji su pokrenuti prije stupanja na snagu ZID ZPP/19, navedeni se zaključak, koji je već našao odgovarajuće mjesto u ustaljenoj sudskoj praksi i nadalje, u svojoj cjelokupnosti, može odnositi na sve ono što nije propisano Novelom ZPP19.

I.6. IZVOĐENJE DOKAZA NA DRUGOSTUPANJSKOJ RASPRAVI

Polazeći od učestalih pitanja koja su dolazila od strane drugostupanjskih sudova (ali i opravdanih dvojbi zbog teksta pravne norme) glede ovlaštenja drugostupanjskog suda u izvođenju dokaza na drugostupanjskoj raspravi, zakonodavac je izmijenio članak 373.b¹³ tako da je u stavku drugom te odredbe, u dijelu koji se odnosi na izvođenje dokaza dodao tekst: „... *ili da se izvedu dokazi koji su pravodobno predloženi a nisu izvedeni*“...

U odnosu na ovu novelu zakonodavac je istaknuo da se nomotehnički i pravno poboljšavaju odredbe članka 373.b i 373.c Zakona, kojima se uređuje postupanje drugostupanjskog suda kada taj sud odluči provesti raspravu. Međutim, iako je tako rečeno i zapravo je ponovljen dosadašnji (stari) tekst ovog članka i u njemu se gotovo ništa bitno nije izmijenilo, osim što su u stavku 2. dodane navedene riječi: Ali, time su konačno otklonjene sve dvojbe koje su se, u primjeni ove odredbe, pojavile uglavnom nakon novele Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN 25/13) vjerojatno i zato jer se zbog samo jednog ukidanja prvostupanjske presude, u vrijeme stupanja na snagu rečene novele (1. travnja 2013. godine), očekivalo znatno više drugostupanjskih rasprava pa se tada i postavilo pitanje - što zapravo znači izričaj „ponove već izvedeni dokazi“.

O tom pitanju autor teksta izrijekom se izjasnio u članku napisanom za potrebe savjetovanja u Opatiji još 2014. godine.¹⁴ Dakle, neovisno od svega, sada

---

¹³ Članak 63. ZID ZPP/19

¹⁴ Imajući na umu da se u članku 373.b stavak 2. ZPP-a govori o „ponavljanju već izvedenih dokaza“, upitno je da li bi sud drugog stupnja u postupku otklanjanja nedostataka zbog kojih bi ponovno trebalo ukinuti prvostupanjsku presudu (a to više nikako neće biti moguće), mogao izvesti i one dokaze koji su, istina uredno predloženi tijekom prethodnog

je valjda kristalno jasno da se na drugostupanjskoj raspravi ne ponavljaju samo izvedeni dokazi, već je potrebno izvesti i sve one dokaze koji su pravodobno predloženi, a („neopravdano“) nisu izvedeni po prvostupanjskom sudu.

I.7. BRISANJE ODREDBE IZ ČLANKA 375. STAVAK 5. ZPP

Člankom 65. Novele ZPP19 briše se u cijelosti stavak 5. članka 375.¹⁵, dakle, ukida se mogućnost da drugostupanjski sud bez obrazloženja¹⁶ odbije žalbu u slučaju da prihvaća činjenično stanje utvrđeno prvostupanjskom presudom, kao i primjenu materijalnog prava.

Radi o se pravnoj normi iz ZID ZPP/13 koja je ugrađena u ZPP sa svrhom da se drugostupanjskim sudovima, u slučaju ispitivanja činjenično i pravno kvalitetno obrazložene prvostupanjske presude, koja je uz to odgovorila i na sva pravna pitanja spora, omogućiti jednostavnije obrazlaganje i brže donošenje odluka povodom žalbi, bez nepotrebnog ponavljanja onog što je već jednom (izvršno) rekao prvostupanjski sud¹⁷. Pritom se, u vrijeme donošenja novele iz 2013. godine, očekivalo još veće opterećenje drugostupanjskih sudova, uz ostalo, i radi samo jednog ukidanja prvostupanjske odluke, međutim, to se izgleda nije desilo. Naprotiv, tijekom nekoliko posljednjih godina došlo je do ozbiljnog smanjenja broja predmeta pred prvostupanjskim i dru-

---

postupka, ali ih sud prvog stupnja nije izveo pa niti po izričitoj uputi drugostupanjskog suda. Smatramo da bi se u tom slučaju, ukazivanjem na bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavak 1. u svezi s člankom 377. stavak 2. ZPP-a, moglo inicirati sud pravnog lijeka da u otklanjanju ove bitne povrede, na svojoj raspravi izvede i dokaze koje protivno njegovoj uputi neopravdano nije izveo sud prvog stupnja (tekst iz autorovog članka „Otvorena pitanja primjene ZPP-a od 1. travnja 2013. - Je li nam potrebna novela?“, Godišnjak 21., Organizator d.d. Zagreb, 2014., str. .)

¹⁵ Članak 375. stavak 5. glasio je: „Ako se presudom žalba odbija, u obrazloženju presude drugostupanjski sud neće posebno obrazlagati presudu u slučaju da prihvaća činjenično stanje utvrđeno prvostupanjskom presudom, kao i primjenu materijalnog prava.“

¹⁶ Zakonodavac je u obrazloženju ZID ZPP/19 pogrešno naveo - „bez obrazloženja“ jer to ni u kojem slučaju nije bila svrha niti cilj novele iz članka 375. stavka 5. ZPP-a.

¹⁷ O tome vidjeti u presudama Europskog suda za ljudska prava – posebice u predmetu Garcia Ruiz protiv Španjolske (Zahtjev br. 305044/16). „Iako članak 6 st. 1. obvezuje sudove da obrazlože svoje presude, ta se obveza ne može tumačiti na način da zahtijeva detaljan odgovor na svaki argument (vidi presudu Van de Hurk protiv Nizozemske od 19. travnja 1994., Serija A br. 288, str. 20, st. 61.). Stoga se žalbeni sud odbijajući žalbu može u principu jednostavno pozvati na razloge koje je izložio niži sud (v., *mutatis mutandis*, presudu Helle protiv Finske od 19. prosinca 1997., *Reports* 1997-VIII, str. 2930, st. 59-60.).

gostupanjskim sudovima, stoga su na određen način otpali i razlozi (svrhovitost) opstanka ovakve odredbe. Osim toga, prema prevladavajućem mišljenju sudaca Vrhovnog suda RH, pokazalo se da navedenu zakonsku odredbu drugostupanjski sudovi nisu odgovarajuće primjenjivali, odnosno u slučajevima u kojima su je neupitno mogli i trebali koristiti, već u sasvim drugim okolnostima koje su upravo suprotno zahtijevale kvalitetno obrazloženje drugostupanjske odluke, koje je zbog pogrešnog pozivanja na članak 375. stavak 5. ZPP-a, neopravdano izostalo i tako zapravo bilo protivno temeljnom pravilu iz stavka 1. istog članka.

Primjena novele o brisanju odnosi se na sve (drugostupanjske) postupke u tijeku – članak 117. stavak 3. Novele ZPP19.

I.8. IZMJENA ODREDBI O NOVOM PRETHODNOM POSTUPKU

Odredbom iz članka 66. Novele ZPP19 u slučaju ukidanja presude od strane drugostupanjskog suda prvostupanjski sud je (to je sada pravilo) dužan provesti (samo) novu glavnu raspravu, bez potrebe ponovnog provođenja prethodnog postupka. Navedena intervencija je logična posljedica instituta zaključenja prethodnog postupka i njegovih pravnih posljedica, koje sada imaju svoj učinak na cjelokupan tijek parničnog postupka. Prije ove novele, postupajući po ZID ZPP/13 sudovi su u slučaju ukidanja prvostupanjske odluke uvijek (obvezno) provodili „novi prethodni postupak“, što je (često neopravdano) u odnosu na jednu od stranaka dovodilo do saniranja negativnih posljedica zaključenja prethodnog postupka, tako da je stranka, koja je svojom krivnjom propustila na vrijeme iznositi nove činjenice i predlagati dokaze ili isticati odgovarajuće prigovore, u novom prethodnom postupku, nakon ukidanja prvostupanjske odluke, zapravo bila „nagrađena“ za svoje propuste jer je ponovno („ispočetka“) mogla istaknuti sve ono što je propustila. S druge strane, protivna je stranka na takav način, može se i tako ustvrditi, bila penalizirana jer joj je protivnik sada bio u daleko povoljnijoj procesnoj poziciji od one koju je imao u trenutku zaključenja prethodnog postupka.

Konačno, i odredba članka 352. ZPP-a¹⁸, u određenoj se mjeri protivila institutu „novog prethodnog postupka“, koji se uvijek provodio neovisno od

---

¹⁸ Članak 352. ZPP-a glasi: „U žalbi se ne mogu iznositi nove činjenice niti predlagati novi dokazi, osim ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka zbog kojih se žalba može izjaviti.“

faze postupka u kojoj je došlo do povrede ili propusta koji su posljedično doveli do potrebe za ukidanjem prvostupanjske presude.

Prema tome, sada je stanje drugačije jer se negativne posljedice zaključenja prethodnog postupka više ne mogu „popraviti“ u ponovljenom postupku, tj. onom koji slijedi nakon ukidanja prvostupanjske odluke i vraćanja predmeta na ponovno suđenje. Na taj će se način parnica vratiti u fazu (novog) prethodnog postupka (u pripremno ročište) samo iznimno ako je do povrede zbog koje je presuda ukinuta došlo u tijeku prethodnog postupka - na primjer: ako je počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavak 2. točka 6. ZPP-a na pripremnom ročištu, odnosno ako je stranka na tom ročištu onemogućena u raspravljanju (u iznošenju činjenica i predlaganju dokaza), ali i u nekim drugim slučajevima (primjerice - kada sud pogrešno pravno kvalificira spor i zbog toga se, posljedično, pokažu ozbiljni nedostaci u utvrđivanju pravno odlučnih činjenica, odnosno utvrđenom činjeničnom stanju - u tom bi slučaju strankama iznimno trebalo dati ponovnu mogućnost za iznošenje novih činjenica i predlaganje novih dokaza, dakle, parnicu bi trebalo vratiti u stanje prethodnog postupka).

II. NOVO UREĐENJE REVIZIJE

II.1. UVOD

Razlozi donošenja novele u odnosu na institut revizije manje više su dobro poznati jer se još od druge polovice 2014. godine u pravnoj doktrini i praksi sve do danas vode svakodnevne rasprave o potrebi noveliranja ovog pravnog lijeka. Pritom valja istaknuti da je novela Zakona o parničnom postupku iz 2003¹⁹. godine zapravo ostala „nedovršena“ u svom krovnom dijelu pa je strukturalno gledajući, sama po sebi tražila daljnje i nužne zahvate i to prije svega u postupku po pravnim lijekovima i posebice u odnosu reviziju, kao izvanredni (i posljednji) pravni lijek. Osim toga, valja istaknuti još i bitnu okolnost da je prema dosadašnjem uređenju revizije Vrhovni sud RH bio krajnje preopterećen revizijskim predmetima, od čega u najvećem broju takvih predmeta nije bila

---

Ako stranka nije tijekom prvostupanjskoga postupka istaknula prigovor zastare ili prigovor radi prebijanja, odnosno neki drugi materijalnopravni ili postupkovnopravni prigovor o pitanju na koji prvostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti, ona taj prigovor ne može iznijeti u žalbi.“

¹⁹ Zakon o izmjenama i dopunama ZPP - NN, br. 117/03. (u daljnjem tekstu: ZID ZPP/03).

potrebna intervencija najvišeg suda jer nije bilo razloga za ujednačavanje sudске prakse, odnosno osiguravanje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, što je ustavna uloga revizijskog suda. U takvoj se situaciji opravdano nametalo pitanje - može li najviši sud u državi pokraj tolikog i takvog opterećenja ostvarivati svoju ustavnu ulogu na način koji će omogućiti kvalitetno, brzo i učinkovito, odlučivanje o podnesenim revizijama?

Uz to, postojanje različitih kriterija, odnosno pretpostavki za podnošenje (ili dopustivost) revizije iz članka 382. stavak 1. točka 1. do 3. te stavaka 2. i 3. tog članka, kao i postojanja više vrsta revizija, tj. redovne i izvanredne, revizije po dopuštenju drugostupanjskog suda u sporovima male vrijednosti, posebne revizije u slučaju iz članka 400. stavak 2. ZPP-a, te revizije u postupcima povodom tužbe radi zaštite od diskriminacije (u kojima je revizija po posebnom zakonu „uvijek“ bila dopuštena) samo po sebi je stvaralo konfuziju do takve mjere da su brojne stranke, umjesto revizije koju su mogle podnijeti, podnosile pogrešnu ili drugu vrstu revizije - što je često imalo za posljedicu odbacivanje takvog pravnog lijeka iz formalnih razloga.

Pritom ne treba niti spominjati da su stranke u istom parničnom postupku mogle podnijeti u pravilu jednu reviziju protiv drugostupanjske presude, a u manje značajnim postupcima, kao primjerice u istom ovršnom predmetu između istih stranaka i po nekoliko revizija, što je, načelno gledajući, strukturalno zapravo bilo protivno cjelokupnom uređenju domaćeg građanskog postupovnog prava.

Sve je to bilo opravdani razlog za intervenciju zakonodavca i donošenje nov-ele kojom je za današnje vrijeme neprikladan i „zastarjeli“ institut revizije u cijelosti redefiniran, te je sukladno prijedlozima pravne doktrine i Vrhovnog suda RH, kao i postupovnim rješenjima u EU, moderniziran i uređen na način koji će Vrhovnom sudu RH omogućiti da se bavi najvažnijim pravnim pitanjima, odnosno samo pitanjima koja su važna za ostvarivanje njegove ustavne uloge.

II.2. REVIZIJA PO DOPUŠTENJU

Reviziju po novom uređenju u dvostupanjskom postupku sada u pravilu dopušta Vrhovni sud Republike Hrvatske, dok je ona tzv. nekadašnja redovna revizija, koja je i nadalje dopuštena po samom zakonu, ostala iznimka i to samo u nekim vrstama sporova²⁰.

²⁰ Radni sporovi iz nekadašnjeg članka 382. st. 1. točka 2. ZPP-a, paternitetski i maternitetski sporovi, diskriminacijski postupci i sporovi u povodu tužbe radi objave ispravka informacije.

U člancima 67.²¹ do 86. Novele ZPP19 došlo je do svekolikog redefiniranja instituta revizije, koju sada, kao što je to bilo prema odredbama dosadašnjeg članka 382. stavak 1. ZPP-a, više nije moguće podnijeti u zavisnosti od vrijednosnog kriterija (vrijednosti predmeta spora), vrste spora (ako je presuda donesena u sporu o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa) ili načina odlučivanja drugostupanjskog suda (članak 373.a ili 373.b ZPP). Revizija je ovom novelom zapravo iz temelja promijenila svoj karakter jer je njezina dopustivost vezana isključivo uz javni interes i ostvarivanje ustavne uloge Vrhovnog suda RH. „Novu“ reviziju po dopuštenju stranka ne može podnijeti ako je ne dopusti revizijski sud. Istina, tzv. redovna revizija ipak je (ali samo kao iznimka) ostala te je sada njezina dopustivost vezana za vrstu spora u kojem se podnosi.²² Zato se ova novela, budući da je najozbiljnija izmjena propisa izvršena upravo o ovom dijelu Zakona s pravom može nazvati „Revizijska novela“.

Dakle, radi se o reviziji koju posebnom odlukom (rješenjem) dopušta Vrhovni sud RH i bitna karakteristika tog postupka je da se provodi u dva stupnja. Naime, najprije se prvostupanjskom sudu, koji je odlučivao u tom predmetu, podnosi prijedlog za dopuštenje revizije o kojem odlučuje vijeće od tri suca revizijskog suda i ako, polazeći od javnopravne uloge takve revizije, vijeće ocijeni da postoji opći interes za intervenciju najvišeg suda u određenom predmetu, tada se podnositelju dopušta revizija, koja se potom posebno sastavlja i podnosi Vrhovnom sudu. Odlučujući o takvoj reviziji Vrhovni sud RH istovremeno donosi odluku koja je od općeg interesa jer se daje odgovor na važna pravna pitanja (za ujednačavanje sudske prakse i razvoj prava kroz sudsku praksu), ali se tako rješava i konkretni pojedinačni, privatni interes stranke u određenom predmetu.

Prema odredbama članka 69. Novele ZPP19 (kojima je izmijenjen članak 385. ZPP) prijedlog za dopuštenje revizije može se podnijeti zbog pravnog pitanja koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene

²¹ Člankom 67. ZID ZPP/19 mijenja se članak 382. i glasi: „Stranke mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju ako je Vrhovni sud Republike Hrvatske dopustio podnošenje revizije. Revizija iz stavka 1. ovoga članka podnosi se u roku od 30 dana od dostave odluke revizijskog suda o dopuštenosti revizije.“

²² Revizija bez dopuštenja Vrhovnog suda može se podnijeti samo u sporu o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa, o utvrđivanju majčinstva ili očinstva, u povodu tužbi za zaštitu od diskriminacije, te u povodu tužbi radi objave ispravka informacije (članak 68. ZID ZPP/19 kojim je izmijenjen članak 382.a ZPP-a).

prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu. Dakle, kao i do sada kada je bila u pitanju izvanredna revizija iz članka 382. stavak 2. ZPP-a, prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se zbog pravnih pitanja koja su važna za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, ali sada i onda kada je to pitanje važno za razvoj prava kroz sudsku praksu. Potonje je novina koje do sada nije bilo u ZPP-u, a sam tekst jasno govori da su neka pravna pitanja izuzetno važna za razvoj sudske prakse, koje u takvim slučajevima najčešće uopće nema ili je toliko dvojbeno da ju je potrebno ozbiljno preispitivati.

Revizija propisana posebnim zakonom smatra se revizijom po dopuštenju (onom iz članka 382. Zakona). Dakle, osim iznimno u slučajevima iz noveliranog članka 382.a ZPP-a, sve revizije propisane posebnim zakonima (ali i onda kada nisu propisane, ali se ZPP primjenjuje supsidijarno) su revizije koje se mogu podnijeti samo po dopuštenju Vrhovnog suda RH.

II.3. PRIJEDLOG ZA DOPUŠTENJE REVIZIJE

U domaćem građanskom postupovnom pravu prijedlog za dopuštenje je novina koja nije postojala prije Novele ZPP19. Kakva je njegova pravna priroda i što on kao podnesak zapravo predstavlja (pravno sredstvo ili nešto drugo), nije svrha ovog teksta niti on na to daje odgovore, ali o tome će se, nadamo se, prije svih izjašnjavati pravna doktrina.

U sadržaju prijedloga za dopuštenje (novelirani članak 387. stavak 3.) stranke su dužne određeno naznačiti pravno pitanje koje je važno za odluku u sporu i (kumulativno) razloge važnosti postavljenog pitanja, međutim, kad to izostane prijedlog u formalnom smislu ne udovoljava zakonskim pretpostavkama s posljedičnom sankcijom odbacivanja takvog prijedloga. Pravno pitanje je, prema sudskoj praksi revizijskog suda, određeno naznačeno kada je individualizirano u mjeri koja isključuje svaku dvojbu o kojem se pitanju radi i na što se to pitanje odnosi. Razlozi važnosti, koji u članku 385.a stavak 1. nisu taksativno navedeni, su oni razlozi koji opravdavaju intervenciju najvišeg suda u javnom interesu i oni moraju biti određeno izloženi te potkrijepljeni različitim odlukama drugostupanjskih sudova ili sudova EU ili Ustavnog suda RH. Ako se prijedlog za dopuštenje revizije podnosi zbog različite prakse viših sudova, stranka je uz prijedlog dužna dostaviti odluke sudova na koje se poziva ili ih određeno naznačiti.

Dakle, u prijedlogu za dopuštenje stranka treba određeno istaknuti pravno (nikako činjenično) pitanje i njegovu važnost za intervenciju revizijskog suda

u javnom - općem interesu, ali ne zaboravljajući da to pitanje istodobno mora biti važno i za odluku u konkretnom sporu. Uz to, stranka je dužna određeno izložiti razloge zbog kojih smatra da je postavljeno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, a osobito u onim slučajevima koje je zakonodavac posebno „imenovao“ u članku 385.a stavku 1. podstavcima (alinejama)1. do 4. Novele ZPP19.

Zakonodavac je, polazeći od pravne naravi i karaktera revizije, kao izvanrednog pravnog lijeka, propisao i neke situacije za koje možemo ustvrditi - da na apsolutan način isključuju mogućnost podnošenja prijedloga za dopuštenje revizije.

Tako se prijedlog za dopuštenje revizije može podnijeti protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda zbog postupovnog pravnog pitanja koje se odnosi na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točaka 6., 7., 8., 10., 11. i 12. ovoga Zakona samo ako je podnositelj zbog tih povreda žalbom pobijao prvostupanjsku presudu, ili ako su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku. To jednostavno rečeno znači da se revizijski sud ne može (po prvi put) baviti postupovnim pravnim pitanjem koje prije toga nije bilo predmetom ispitivanja i raspravljanja pred nižim sudovima, izuzevši ako su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku²³.

Prijedlog za dopuštenje revizije ne može se podnijeti niti zbog postupovnog pravnog pitanja koje se odnosi na bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točke 3. ovoga Zakona i ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica. To je rješenje koje je postojalo i ranije u odnosu na dosadašnje revizije budući da se niti redovna (ili izvanredna) revizija zbog tih povreda nisu mogle podnositi.

U prijedlogu za dopuštenje revizije stranke mogu iznijeti nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka i ako je zbog tih povreda postavljeno postupovnopravno pitanje koje je važno za odluku u sporu. I ovo je rješenje postojalo ranije i to u nekadašnjem članku 387. ZPP-a, ali samo za tzv. redovnu reviziju, međutim, sada je izrijeком rečeno da se ono odnosi već na prijedlog za dopuštenje (pravna norma govori o postupovnopravnom pitanju).

²³ Radi se o zakonodavnom rješenju koje je slično revizijskim razlozima iz dosadašnjeg članka 385. ZPP-a.

Prijedlog za dopuštenje revizije može se podnijeti protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda zbog materijalnopravnog pitanja koje se odnosi na pogrešnu primjenu materijalnog prava na koju drugostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti, samo ako je podnositelj zbog tog razloga žalbom pobijao prvostupanjsku presudu. U ovom je slučaju bitno naglasiti da prema noveli drugostupanjski sud, za razliku od ranijeg zakonodavnog rješenja, ne pazi po službenoj dužnosti na primjenu materijalnog prava kada su u pitanju troškovi postupka, dakle, prijedlog za dopuštenje nije moguće podnijeti ako se prije toga žalbom nije određeno pobijala odluka o troškovima postupka.

Prijedlog za dopuštenje revizije podnosi se sudu koji je izrekao prvostupanjsku presudu u dovoljnom broju primjeraka za sudove, protivnu stranku i umješaća.

II.4. VAŽNO PRAVNO PITANJE - RAZLOZI VAŽNOSTI

Vrhovni sud će dopustiti reviziju²⁴ ako se može očekivati odluka o nekom pravnom pitanju koje je važno za odluku u sporu i za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, a osobito: - ako je riječ o pravnom pitanju o kojem odluka suda drugog stupnja odstupa od prakse revizijskog suda, ili - ako je riječ o pravnom pitanju o kojem nema prakse revizijskog suda, pogotovo ako sudska praksa viših sudova nije jedinstvena, ili - ako je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena, ili - ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi - osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanjskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske, Europskoga suda za ljudska prava ili Suda Europske unije - trebalo preispitati sudsku praksu.

U navedenoj zakonskoj odredbi, kao zakonske pretpostavke, razrađeni su razlozi (dijelom su to nekadašnji razlozi za podnošenje izvanredne revizije) u slučaju čijeg ostvarenja se u pravilu dopušta revizija²⁵. Novina je da će se re-

---

²⁴ Članak 70. ZID ZPP/19 – sada novelirani članak 385. ZPP.

²⁵ Doktrina ih naziva i „apsolutizirani razlozi“ zbog čijeg postojanja se revizija u pravilu dopušta (M. Dika).

vizija dopustiti i onda ako se može očekivati odluka o nekom pravnom pitanju koje je važno za razvoj prava kroz sudsku praksu. Također u nekadašnjim razlozima iz članka 382. stavak 2, ZPP-a, nije bilo sadašnjeg rješenja - ako je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena, što pokazuje da i praksa najvišeg suda može biti različita i da se takvu praksu bez daljnega mora ujednačiti. Jednako tako, iz ovakvog zakonodavnog rješenja može se jasno zaključiti da bez daljnega postoje razlozi za podnošenje prijedoga za dopuštenje i onda kada se radi o različitim odlukama istog (jednog) drugostupanjskog suda.

Kada Vrhovni sud dopusti reviziju ona se može podnijeti samo zbog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja zbog kojeg je dopuštena, stoga revident u reviziji ne može izlaziti iz kogentnog okvira koji mu je zadan odlukom o dopuštenju revizije i to pod prijetnjom stroge sankcije - odbacivanja revizije kao nedopuštene.

II.5. ODLUKE REVIZIJSKOG SUDA O PRIJEDLOGU ZA DOPUŠTENJE

O prijedlogu za dopuštenje revizije odlučuje Vijeće od tri suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Vijeće revizijskog suda odbacit će nepotpun i nedopušten prijedlog za dopuštenje revizije, a i nepravodoban ako je to propustio učiniti prvostupanjski sud, s tim da je prijedlog za dopuštenje revizije nedopušten i ako ne sadrži²⁶ određeno naznačeno pravno pitanje zbog kojeg se predlaže dopuštanje revizije te određeno izložene razloge zbog kojih podnositelj smatra da je ono važno u smislu odredaba članka 385.a stavka 1. ovoga Zakona.

Važno je istaknuti da kad se prijedlog za dopuštenje revizije podnosi zbog različite prakse viših sudova, stranka je uz prijedlog dužna dostaviti i odluke sudova na koje se poziva ili ih određeno naznačiti. Revizija po dopuštenju nije dopuštena ako prethodno nije doneseno rješenje kojim se ona dopušta ili ako revizija nije podnesena zbog pravnog pitanja zbog kojeg je dopuštena ili

²⁶ Pretpostavke iz noveliranog članka 387. stavka 3. ZPP. (U prijedlogu stranka mora određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg predlaže da joj se dopusti podnošenje revizije te određeno izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno u smislu odredaba članka 385.a stavka 1. ovoga Zakona. Ako se prijedlog za dopuštenje revizije podnosi zbog različite prakse viših sudova, stranka je uz prijedlog dužna dostaviti odluke sudova na koje se poziva ili ih određeno naznačiti.).

zbog razloga zbog kojih se ne može podnijeti (pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje).

U rješenju kojim se prijedlog za dopuštenje revizije odbacuje dovoljno je da se revizijski sud određeno pozove na nedostatak pretpostavki za podnošenje revizije. Iz navedene odredbe slijedi da će se revizijski sud u rješenju kojim je odbacio prijedlog za dopuštenje samo pozvati na nedostatak pretpostavki za podnošenje (dopuštenje) revizije jer primjerice postavljeno pitanje nije važno za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. Zakonodavac je, s obzirom na vrstu odluke koju u tom slučaju donosi revizijski sud, ovom odredbom dao mogućnost da se jednim kratkim i sumarnim, ali jasnim obrazloženjem, odluči o prijedlogu za dopuštenje revizije. U tom su se smislu obrazloženja Vrhovnog suda RH u slučaju odbacivanja izvanredne revizije kada postavljeno pitanje nije važno za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni (dosadašnji članak 392.b. stavak 3. ZPP), pokazala preopširnima i zapravo neodgovarajuća donesenoj odluci. Prema mišljenju doktrine sadašnja rješenja Vrhovnog suda RH u slučaju navedenog odbacivanja revizije (iz razloga sadržanih u članku 392.b stavak 3. ZPP tzv. meritorno odbacivanje) primjerenija su meritornim odlukama u kojim se odlučuje o biti stvari, a ne odluci o odbacivanju, zbog čega podnositelje revizije zasigurno mogu dovesti u zabludu glede pravnih shvaćanja revizijskog suda.

Ovdje valja istaknuti da revizijski sud iako je to očito bilo potrebno, prema sadašnjem uređenju izvanredne revizije, često nije mogao intervenirati jer je revizija u formalnom smislu bila neodgovarajuće sastavljena ili nema različite prakse drugostupanskih sudova. To će se, nadamo se, jasno samo u granicama koliko je to postupovnopravno moguće, novom revizijom promijeniti jer se, kako je već rečeno, kao važna pravna pitanja mogu pojaviti i ona koja su važna za “razvoj prava kroz sudsku praksu”. Revizijski sud će u svijetlu svega navedenog, u svom sveukupnom odlučivanju ovom novelom dobiti na vremenu jer će se o prijedlogu za dopuštenje moći odlučivati jednim skraćenim (sumarnim) obrazloženjem, primjerenim za takvu vrstu odluke.

Pritom valja istaknuti da se, prema odluci Ustavnog suda RH, dostatni razlozi mogu izreći i u jednoj smisljenoj rečenici (Odluka USUD RH br. U-I-885/2013, od 11. srpnja 2014.).

U rješenju kojim se dopušta revizija revizijski sud navodi u kojem dijelu i u odnosu na koje određeno pravno pitanje dopušta podnošenje revizije, dakle, u izreci tog rješenja bit će sadržano samo određeno pravno pitanje i u kojem

dijelu (u odnosu na pobijanu odluku) se dopušta revizija. Neće biti potrebno odbijati, ili kao do sada, odbacivati prijedlog za dopuštenje u odnosu ostala postavljena pitanja koja nisu važna za odluku u sporu li za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni li za razvoj prava kroz sudsku praksu. U slučaju kada se dopušta revizija neće biti potrebno niti posebno obrazloženje takvog rješenja.

Pravni lijek protiv rješenja povodom prijedloga za dopuštenje revizije nije dopušten.

II.6. ODLUKE VRHOVNOG SUDA RH O REVIZIJI

Revizijski sud će presudom odbiti reviziju kao neosnovanu ako utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih je podnesena i na koje se odnosi pravno pitanje zbog kojeg je dopuštena ili da oni ne utječu na donošenje drukčije odluke. Vidljivo je da je, za razliku od nekadašnjeg članka 393. ZPP-a, u noveliranoj odredbi zakonodavac dodao još i dio rečenice koji glasi: „*ili da oni ne utječu na donošenje drukčije odluke*“. To je bilo potrebno iz jednostavnog razloga jer je ponekad, kao i u članku 368. stavak 2. ZPP-a, došlo do određenih pogreški u suđenju, ali je pravilnom primjenom mjerodavnih zakonskih odredbi trebalo jednako presuditi pa u takvom slučaju nema razumnih razloga da se takva drugostupanjska odluka, koja zapravo nije donesena na štetu revidenta, ukida i predmet vraća na ponovan postupak.

U ostalom dijelu odredbe o odlukama i načinu odlučivanja revizijskog suda Novelom ZPP19 nisu bitno ili uopće mijenjane, stoga ih se posebno niti ne spominje.

II.7. REVIZIJA BEZ DOPUŠTENJA (REVIZIJA PO ZAKONU)

Člankom 68. Novele ZPP19, samo kao iznimka, zadržana je dosadašnja tzv. redovna revizija u sporovima: - o postojanju ugovora o radu, odnosno prestanku radnog odnosa ili radi utvrđenja postojanja radnog odnosa, - o utvrđivanju majčinstva ili očinstva, - u povodu tužbi za zaštitu od diskriminacije, te - u povodu tužbi radi objave ispravka informacije. Ovdje valja upozoriti na dosadašnju sudsku praksu u odnosu na radne sporove jer primjerice, iako je parnica radi isplate novčane tražbine - neisplaćene bruto plaće, neusumnjivo parnica iz radnog odnosa, istovremeno nije i spor u kojem je dopuštena revizija po zakonu iz čl. 382.a Zakona.

Prema tome, zakonodavac je iz samo njemu znanih razloga, iako se tome razložno protivila doktrina, ali i Vrhovni sud RH, ipak zadržao ovu vrstu revizije, ograničivši je, kao iznimku, samo na određene vrste sporova.

Revizija iz ovoga članka podnosi se u roku od 30 dana od dostave presude donesene u drugom stupnju i može se podnijeti zbog: - bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. ovoga Zakona, osim ako se povreda odnosi na stvarnu i mjesnu nadležnost ili ako je odlučeno o zahtjevu o kojemu već teče parnica, - bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 1. ovoga Zakona učinjene pred sudom drugog stupnja, te zbog pogrešne primjene materijalnog prava.

Revizija bez dopuštenja može se podnijeti protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točaka 6., 7., 8., 10., 11. i 12. ovoga Zakona samo ako je podnositelj zbog tih povreda žalbom pobijao prvostupanjsku presudu, ili ako su te povrede učinjene tek u drugostupanjskom postupku. Dakle, kao i kod revizije po dopuštenju, revizijski sud ne može po prvi put raspravljati o nečem čime se prije toga nisu bavili nižestupanjski sudovi.

Revizija bez dopuštenja može se podnijeti protiv drugostupanjske presude kojom se potvrđuje prvostupanjska presuda zbog pogrešne primjene materijalnog prava na koju drugostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti, samo ako je podnositelj zbog tog razloga žalbom pobijao prvostupanjsku presudu. Potonje se, jednako kao i kod revizije po dopuštenju, odnosi na odluku o troškovima postupka glede kojih sud drugog stupnja više ne pazi po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava. Stoga žalitelj mora određeno pobijati odluku o troškovima postupka da bi uopće inicirao intervenciju žalbenog, a potom i revizijskog suda.

U preostalom dijelu kojim se propisuje revizija bez dopuštenja Novela ZPP19 ne donosi ništa novo ili bitno drukčije od prijašnjih rješenja pa tu nema ništa što bi moglo biti zanimljivo.

II.8. REVIZIJA PROTIV RJEŠENJA

Stranke mogu podnijeti reviziju i protiv rješenja drugostupanjskog suda kojim je postupak o predmetu spora pravomoćno završen. Bitno je uočiti razliku u odnosu na ranije zakonodavno rješenje jer se revizijom, sada je to nomotehnički preciznije riješeno, može pobijati samo rješenje drugostupan-

jskog suda kojim je postupak o *predmetu spora* pravomoćno završen. Prema tome, mora se raditi o rješenju kojim je pravomoćno završen spor ili postupak o zahtjevu stranke zbog kojeg je taj spor ili postupak pokrenut, ali ne i nekim rješenjima koja su posljedica incidentalnih postupaka (na primjer: rješenje kojim se izriče novčana kazna punomoćniku stranke) koji nemaju veze s predmetom spora (biti stvari).

Revizija protiv odluke suda drugog stupnja kojom je pravomoćno odlučeno o troškovima postupka je dopuštena ako su ispunjene pretpostavke iz članka 385.a stavka 1. ovoga Zakona. Prema tome, kada je u pitanju osporavanje (samo) odluke o troškovima postupka dopuštena je samo revizija iz noveliranog članka 382. ZPP-a, dakle, revizija po dopuštenju. Zakonodavac je ovim rješenjem jasno dao do znanja da mu nije prihvatljivo pravno shvaćanje Vrhovnog suda²⁷ prema kojem revizija protiv odluke o troškovima postupka nije dopuštena.

U slučajevima u kojima je doneseno procesno rješenje kojim se, primjerice u sporu radi utvrđenja nedopustivosti otkaza, tužba odbacuje jer nije pravovremena ili je nedopuštena zbog toga što se radnik nije prethodno obratio poslodavcu, rješenje u toj vrsti postupka može se pobijati, kao i presuda, revizijom bez dopuštenja.

Završno se napominje da će se sve odredbe Novele ZPP19 o reviziji primjenjivati i na sve postupke u tijeku u kojima do stupanja na snagu ovoga Zakona nije donesena drugostupanjska odluka – članak 117. stavak 4. ZID ZPP19.

²⁷ Na sjednici Građanskog odjela VSRH pod br. Su-IV-19/15-19 od 16. studenog 2015. zauzeto je pravno shvaćanje da pravomoćno rješenje o troškovima parničnog postupka nije rješenje protiv kojega je dopuštena revizija – vidjeti o tome i Odluke USUD RH U-III-4029/13 od 19.12.2017. i U-III-1168/18 od 12.7.2018.

NEKE NOVINE PREMA NOVELI ZPP-A IZ 2019.

Željko Pajalić *

1. NOVELA U POSEBNIM POSTUPCIMA

Radi uspostavljanja svrhovitijeg roka za žalbu, odgovor na tužbu te za paricijski rok, Novelom je u posebnim postupcima propisan jedinstveni rok od 15 dana. Dakle, rok za žalbu i odgovor na tužbu u radnim sporovima, parnicama zbog smetanja posjeda i u postupku pred trgovačkim sudovima. Slijedom toga, brisan je dosadašnji članak 436. ZPP-a, koji se odnosio na paricijski rok od osam dana. Protiv rješenja donesenih u parnicama zbog smetanja posjeda, dopuštena je samo revizija iz članka 382. Zakona (nova revizija po dopuštenu), ali samo ako su ispunjeni uvjeti iz članka 400. Zakona.

Člankom 91. ZID ZPP/19, u članku 451. st. 1. ZPP-a iza prve rečenice dodana je druga rečenica u kojoj je naznačeno kada je prigovor protiv platnog naloga nepotpun, uz ostalo, to je i onda ako u njemu nisu navedeni razlozi pobijanja. Novelom je naglašeno i da obje stranke u povodu pravnog lijeka protiv rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave mogu istaknuti prigovor stvarne i mjesne nenadležnosti sve dok se pred tim sudom ne upuste u raspravljanje o glavnoj stvari. Dosadašnjom odredbom iz članka 453. st. 2. ZPP-a, samo je tuženik mogao istaknuti prigovor stvarne i mjesne nenadležnosti i to isključivo u prigovoru protiv platnog naloga.

2. POSTUPAK U SPOROVIMA MALE VRIJEDNOSTI

Sukladno odredbama članka 461.a ZPP-a, koji je noveliran člankom 93. ZID ZPP/19, u postupku u sporovima male vrijednosti tužba se uvijek dostavlja tuženiku na odgovor. Stranke su dužne najkasnije u tužbi, odnosno u odgovoru na tužbu iznijeti sve činjenice na kojima temelje svoje zahtjeve i predložiti dokaze potrebne za utvrđivanje iznesenih činjenica, stoga se početni dio ovog postupka svodi na pisani postupak. Novelom je i otklonjen prijedpor koji se, s obzirom na odredbu o iznošenju činjenica i predlaganju dokaza isključivo u tužbi i odgovoru na tužbu, pojavio u primjeni novele iz 2013., i to u povodu prigovora protiv platnog naloga.

---

* Željko Pajalić, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

Iz tog razloga, tužitelj je dužan, najkasnije u podnesku predanom na sudu, u roku od 15 dana od primitka rješenja kojim je ukinut platni nalog, iznijeti sve činjenice na kojima temelji svoje zahtjeve i predložiti dokaze potrebne za utvrđenje tih činjenica.

Sud će upozoriti stranke na rečene dužnosti u pozivu za podnošenje pisanog odgovora na tužbu, odnosno u rješenju kojim je ukinut platni nalog. Pritom, stranke mogu na pripremnom ročištu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze samo ako ih bez svoje krivnje nisu mogle iznijeti, odnosno predložiti u tužbi, odnosno u odgovoru na tužbu ili u prije naznačenim podnescima.

Ako tužitelj ne dođe na pripremno ročište (ranije «prvo ročište»), a uredno je pozvan, smatrat će se da je povukao tužbu, osim ako se tuženik na tom ročištu ne upusti u raspravljajanje.

Sud će u pozivu za pripremno ročište, među ostalim, upozoriti stranke da će se smatrati da je tužitelj povukao tužbu ako ne dođe na pripremno ročište, da na pripremnom ročištu ne mogu iznositi nove činjenice i predlagati nove dokaze, osim u iznimnom slučaju, te uz ostalo i da se odluka može pobijati samo zbog pogrešne primjene materijalnog prava i zbog bitnih povreda odredbi parničnog postupka iz članka 354. st. 1., osim zbog povrede iz članka 354. st. 2. toč. 3. Zakona.

Novelom je proširen broj bitnih povreda odredaba parničnog postupka zbog kojih se može pobijati odluka u sporu male vrijednosti pa su sad to zapravo sve (apsolutno) bitne povrede iz članka 354. st. 2. Zakona (osim one iz točke 2. i 3., odnosno, ako je sud u povodu prigovora stranaka pogrešno odlučio da je stvarno ili mjesno nadležan).

Člankom 95. ZID ZPP/19, brisana je odredba iz članka 466. ZPP-a, prema kojoj se presuda u postupku u sporovima male vrijednosti objavljuje odmah nakon zaključenja glavne rasprave, stoga se na objavu presude u tim sporovima primjenjuju odredbe o objavi presude iz redovitog postupka.

Članak 467.a u potpunosti je noveliran tako da u postupku u sporovima male vrijednosti žalba protiv presude ili rješenja sada, u pravilu, nema suspenzivan karakter, odnosno ne odgađa ovrhu, osim ako sud koji donosi presudu ili rješenje, iznimno, po službenoj dužnosti, obrazloženim rješenjem, odredi drugačije. Novelom je iz ovog dijela Zakona uklonjena neučinkovita revizija po dopuštenju drugostupanjskog suda.

3. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Člankom 116. ZIP ZPP/19 propisano je da će se odredba članka 295. st. 2. Zakona o parničnom postupku (NN br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 – proč. tekst 25/13 i 89/14 – odluka Ustavnog suda RH) primjenjivati i na postupke koji su pokrenuti prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN 25/13). Na taj način je retroaktivnošću otklonjen propust iz prijašnje novele, koja je onemogućavala postupanje suda u postupcima pokrenutim prije 1. travnja 2013., u kojima više nije bilo moguće odrediti mirovanje postupaka, ali istodobno niti primijeniti institut predmnijevanog povlačenja tužbe, tako da će se ova odredba primjenjivati na sve postupke koji su bili u tijeku prije stupanja na snagu novele iz 2013.

Osnovno je pravilo iz članka 117. st. 1. ZID ZPP/19 da će se postupci pokrenuti prije stupanja na snagu ovog Zakona dovršiti primjenom odredaba Zakona o parničnom postupku (NN br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 – proč. tekst 25/13 i 89/14 – odluka Ustavnog suda). Prema tome, ovdje nema retroaktivnosti.

Prijelazne i završne odredbe treba promatrati kao da predstavljaju iznimke od osnovnog pravila. Tako su u sljedećim stavcima ovog članka predviđene određene iznimke od osnovnog pravila, tj. odredbe stavka 1. članka 117. ZID ZPP/19 pa će se odredbe članka 2. (onemogućavanje zlorabe prava), članaka 8. i 9. (troškovi postavljanja privremenog zastupnika), članaka 11. (podnesci u elektroničkom obliku) i 12. (održavanje ročišta), članaka 15., 16. i 17. (dostava pismena i elektronička dostava), članka 19. (dostava – obrtnici, liječnici i dr.), članka 25. (dostava putem informacijskog sustava), čl. 35.-39. (postupak mirenja), članka 53. (predmnijevano povlačenje tužbe – pripremno ročište), članaka 55. i 56. (presuda kojom se tužbeni zahtjev odbija), članka 58. (o sadržaju obrazloženja presude) i 59. (rokovi za žalbu ne teku od 1. do 15. kolovoza), članka 65. (briše se članak 375., st. 5.) i 66. (novi prethodni postupak), članaka 94. (predmnijeva o povlačenju tužbe u sporu male vrijednosti) i 95. (briše se članak 466.), te članka 104. (briše se članak 499.) ZID ZPP/19 primjenjivati odmah i na sve postupke u tijeku a čl. 41. st. 2. toč. 3. (prekid postupka zbog oglednog postupka) i čl. 108. (ogledni postupak iz glave trideset druge - b) ZID ZPP/19 primjenjivat će se i na sve postupke u tijeku u kojima do stupanja na snagu 1. rujna 2019., nije održano pripremno ročište ili je održano pripremno ročište, ali nije zaključen prethodni postupak.

Osim toga, iznimno od odredbe stavka 1. članka 117. ZID ZPP/19, odredbe članaka 28. - 31. (troškovi postupka) te članka 97. (u sporovima male vrijednost žalba protiv presude ili rješenja, u pravilu, ne odgađa ovrhu), ZID ZPP/19 primjenjivat će se i na sve postupke u tijeku u kojima do 1. rujna 2019. nije donesena prvostupanjska odluka.

Konačno, iznimno od odredbe stavka 1. članka 117. ZID ZPP/19, odredbe o novoj reviziji primjenjivat će se i na sve postupke u tijeku u kojima do stupanja na snagu ovog Zakona nije donesena drugostupanjska odluka.

Odredbom članka 118. ZID ZPP/19, obvezna elektronička komunikacija općinskih sudova s državnim tijelima, državnim odvjetništvom, odvjetnicima, javnim bilježnicima, sudskim vještacima, sudskim procjeniteljima, sudskim tumačima, stečajnim upraviteljima, povjerenicima te pravnim osobama će se primjenjivati i na sve postupke u tijeku, ali tek kada ministar nadležan za poslove pravosuđa donese odluku o ispunjavanju uvjeta za elektroničku komunikaciju za općinske sudove, a nakon što se za to ispune uvjeti na svim općinskim sudovima.

Obvezna elektronička komunikacija sudova i pravnih osoba, primjenjivat će se i na sve postupke u tijeku kada ministar nadležan za poslove pravosuđa donese odluku o ispunjavanju uvjeta za elektroničku komunikaciju.

Sve pravne osobe dužne su u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona zatražiti pristup informacijskom sustavu elektroničke komunikacije sa sudovima putem ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa.

Člankom 119. ZID ZPP/19 propisano je da postupke u kojima, u trenutku stupanja na snagu ZID ZPP/19, postoji pravomoćno rješenje o prekidu zbog razloga navedenog u članku 212. toč. 4 dosadašnjeg ZPP-a (kad pravna osoba prestane postojati odnosno kad nadležno tijelo pravomoćno odluči o zabrani rada), sud može nastaviti i istodobno obustaviti ako pravni sljednik pravne osobe ne preuzme postupak ili protivna strana ne predloži da ga sud pozove da to učini u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ZID ZPP/19.

Na postupke u kojima do stupanja na snagu ovog Zakona nije doneseno pravomoćno rješenje o prekidu postupka zbog razloga navedenog u članku 212. toč. 4 ZPP-a, primjenjuje se odredba članka 44. ZID ZPP/19. Odluke o kojima je bila riječ u ovom članku ovlašteni su donijeti i sudski savjetnici pa je tako proširena mogućnost njihova sudjelovanja u donošenju sudskih odluka.

4. EUROPSKI AKTI I NAČELA SAVJESNOG KORIŠTENJA PROCESNIH INSTITUTA I EKONOMIČNOSTI

Člankom 1. ZID ZPP 19, zbog članstva u Europskoj uniji, ZPP-u je dodan članak 1.a u kojem su pobrojani nazivi pravnih akata Europske unije čija se provedba osigurava. Tako će se provesti:

- Uredba (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi, u državama članicama, sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima („dostava pismena“), i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1348/2000 (SL L 324, 10.12.2007.), u daljnjem tekstu: Uredba 1393/2007.;
- Uredba Vijeća (EZ) br. 1206/2001 od 28. svibnja 2001. o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima (SL L 174, 27.6.2001.), u daljnjem tekstu: Uredba 1206/2001.;
- Uredba (EZ) br. 1896/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o uvođenju postupka za europski platni nalog (SL L 399, 30.12.2006.), u daljnjem tekstu: Uredba br. 1896/2006.;
- Uredba (EZ) br. 861/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti (SL L 199, 31.7.2007.), u daljnjem tekstu: Uredba br. 861/2007.;
- Uredba (EU) br. 2015/2421 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti i Uredbe (EZ) br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog (SL L 341, 24.12.2015.).

Člankom 2. ZID ZPP 19 izmijenjena je odredba stavka 1. članka 10. ZPP na način da je na poštivanje načela savjesnog korištenja procesnih ovlaštenja i načela ekonomičnosti, pored suda koji je jedini bio *expresis verbis*, dosadašnjim tekstom zakona adresiran na to, novim rješenjem su na poštivanje ovih načela izričito apostrofirane stranke i drugi sudionici u postupku. Oni moraju nastojati da se postupak provede bez odugovlačenja, u razumnom roku i sa što manje troškova. Sud je i dalje taj koji je dužan onemogućiti svaku zlouporabu prava u postupku.

Također istim člankom nomotehnički je poboljšana odredba stavka 13. članka 10. ZPP koja normira vraćanje neosnovano naplaćenog iznosa novčane kazne kada je rješenje o izricanju novčane kazne naknadno ukinuto ili preinačeno.

5. NADLEŽNOST OPĆINSKIH I TRGOVAČKIH SUDOVA

Radi rasterećenja trgovačkih sudova, sporovi koji su prepoznati kao „beznačajni za gospodarstvo“, a radi se o sporovima radi naplate naknada za opskrbu pitkom vodom, plinom, toplinskom i električnom energijom - naknada za održavanje čistoće - naknada iz pretplatničkog ugovora javnih komunikacijskih usluga - naknada za korištenje općekorisnih funkcija šuma - naknada za pristojbu Hrvatske radiotelevizije - naknada za parkiranje - regresnih zahtjeva iz zdravstvenog, mirovinskog i invalidskog osiguranja, člankom 3. ZID ZPP 19 uvršteni su među sporove u kojima uvijek sude općinski sudovi (čl. 34. st. 1. ZPP). Ovom odredbom kojom je mijenjana odredba toč. 9. st. 1. čl. 34. ZPP-a, zakonodavac je, također, ocijenio apsolutnom odredbu kojom je bila propisana isključiva nadležnost općinskih sudova u sporovima za zaštitu od nezakonite radnje koja je pak bila propisana čl. 67. bivšeg Zakona o upravnim sporovima¹.

Kada je u pitanju nadležnost trgovačkih sudova (čl. 34. b ZPP), poboljšano je rješenje za sporove u kojima je stranka osoba nad kojom je pred trgovačkim sudom otvoren stečajni postupak bez obzira na svojstvo druge stranke (toč. 5. čl. 34. b ZPP). Naime, Novelom je propisano da sporovi koji su pokrenuti prije nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka dovršit će se pred sudom koji vodi stečajni postupak, naravno, ako se ne radi o sporovima u kojim prema ovom Zakonu uvijek sudi općinski sud, odnosno ako nije riječ o sporovima za koje je zakonom utvrđena nadležnost nekog drugog suda. Na taj način izbjeci će se nesnalaženja uočena u praksi kao i smanjiti troškove stečajnog postupka.

Osim navedenog, tekst ZPP-a usklađen je sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima² kojim je napušten institut trgovca pojedinca.

Gore navedene odredbe o nadležnosti primjenjivat će se na postupke pokrenute nakon njegovog stupanja na snagu (argument iz odredbe čl. 117. ZID ZPP).

---

¹ Narodne novine br. 53/91, 91/92, 77/92 i 20/10.

² Narodne novine, 40/91

6. TROŠKOVI POSTUPKA

Način odlučivanja o troškovima postupka doživio je Novelom prilično značajne promjene. To se u prvom redu odnosi na određivanje naknade parničnih troškova prema načelu *causae* koja je smještena u odredbu članka 154. ZPP. Naime, čl. 28. ZID ZPP u cijelosti je promijenio navedeni članak.

Novim člankom 154. st. 1. ZPP-a i dalje je stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna protivnoj stranci i njezinu umješaču naknaditi troškove, ali je precizirano da se radi o troškovima „izazvanim vođenjem postupka.“ U odnosu na umješača na strani stranke koja je izgubila parnicu propisano je da je dužan naknaditi troškove koje je uzrokovao svojim radnjama. Dakle, po načelu *culpa*.

Kada je u pitanju utvrđivanje omjera uspjeha u parnici kod djelomičnog uspjeha stranaka u parnici, koje je zadnjih godina izazivalo brojne kontroverze, novelirani st. 2. čl. 154. ZPP pokušao je riješiti neke od uočenih dilema. Pri tome valja spomenuti i presudu Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Klausz protiv Hrvatske*,³ koja je sigurno potaknula zakonodavca na ovakvo rješenje.

Prvenstveno, omjer uspjeha u parnici ocjenjuje se prema konačno postavljenom tužbenom zahtjevu. Međutim, sud će voditi računa i o uspjehu dokazivanja u pogledu osnove zahtjeva. Time su, čini se, i dalje aktualni zaključci sjednice 3/80 Građanskog odjela VSH od 6. 6. 1980. koji glase:

„kad je tuženi osporavao osnovu tužbenog zahtjeva u potpunosti ili samo osnovu pojedinih samostalnih dijelova zahtjeva (pojedini oblik štete i slično), zbog čega su napravljena vještačenja i izvedeni drugi dokazi za koje je tužitelj prethodno snosio troškove, tužitelju će se priznati takvi troškovi u cijelosti, bez obzira na visinu dosuđenog iznosa.“

Nadalje odredba propisuje da će sud:

- najprije utvrditi postotak u kojemu je svaka od stranaka uspjela u postupku,
- zatim će od postotka one stranke koja je u većoj mjeri uspjela oduzeti postotak one stranke koja je u manjoj mjeri uspjela,
- potom će utvrditi iznos pojedinih i iznos ukupnih troškova stranke koja je u većoj mjeri uspjela u parnici koji su bili potrebni za svrhovito vođenje postupka,

³ presuda ESLJP od 18. 7. 2013 povodom zahtjeva br. 28963/10

- konačno će toj stranci odmjeriti naknadu dijela takvih ukupnih troškova koji odgovara postotku koji je preostao nakon navedenog obračuna postotaka u kojima su stranke uspjele u parnici.

Pri tome, prema st. 3. neovisno o pravilima iz stavaka 1. i 2. ovoga članka, sud može odrediti da jedna stranka naknadi drugoj stranci pojedine troškove primjenom odredbe članka 156. stavka 1. ovoga Zakona (prema načelu *cul-pae*). Nadalje, ako su stranke djelomično uspjele u parnici u približno jednakim dijelovima, sud može odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj stranci samo pojedine troškove primjenom odredbe članka 156. stavka 1. ovoga Zakona, ali i odlučiti da jedna stranka nadoknadi sve troškove koje su protivna stranka i njezin umješač imali ako protivna stranka nije uspjela samo u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog tog dijela nisu nastali posebni troškovi (st. 4. i 5.). Ako sud po službenoj dužnosti odredi izvođenje dokaza radi utvrđivanja činjenica u vezi s primjenom članka 3. stavka 3. ovog zakona, prema rezultatu dokazivanja, sud će odlučiti hoće li te troškove podmirivati jedna ili obje stranke ili će ti troškovi pasti na teret sredstava suda (st. 6).

Posebni slučaj dužnosti naknade štete po načelu *cul-pae*, propisan čl. 158. st. 1. ZPP-a, doraden je čl. 29. st. 1. ZPP na način što je osim tužitelja koji je povukao tužbu i onaj tužitelj koji se odrekne tužbenog zahtjeva dužan tuženiku naknaditi troškove postupka. Uz iznimku propisanu u navedenoj odredbi, prema kojoj ako je tužba povučena odmah nakon što je tuženik udovoljio zahtjevu tužitelja, troškove postupka dužan je tužitelju nadoknaditi tuženik, gore spomenuto načelo u sudskoj praksi je tumačeo vrlo striktno. Tako je primjerice u praksi odlučeno da „svatko tko povuče tužbu, neovisno o tome zašto je to učinio i je li njegov tužbeni zahtjev inače bio osnovan (osim ako je povlačenje tužbe uslijedilo odmah nakon udovoljavanja zahtjevu tužitelja), mora protivnoj stranci naknadno platiti parnične troškove. Ovo procesno pravilo nema iznimaka; svaki se tužitelj u parnici izvrgava tom riziku“ (OS u Dubrovniku, Gž 911/85 od 23. 6. 1986. - PSP 31/89).

Neki nedavni predmeti, očito, doveli su do potreba da se takvo shvaćanje prakse ublaži, pa je čl. 29. st. 2. ZID ZPP nakon čl. 158. st. 1. ZPP dodan novi stavak 2. prema kojem, iznimno od stavka 1. ovoga članka, ako je tužitelj povukao tužbu ili se odrekao tužbenog zahtjeva odmah nakon što je tuženik udovoljio zahtjevu tužitelja ili iz drugih razloga koji se mogu pripisati tuženiku, troškove postupka dužan je tužitelju naknaditi tuženik. Dakle, sudovima je dana mogućnost prepoznavanja drugih razloga koji se mogu pripisati tuže-

niku, a koji će dovesti do toga da unatoč tome što je tužitelj povukao tužbu ili se odrekao tužbenog zahtjeva, tuženik mora naknaditi troškove tužitelju.

Također, člankom 30. ZID ZPP 19 doradena je i odredba čl. 160. ZPP-a, na način da je u bitnom, sintagma „zahtjev za izlučenje stvari“, izmijenjena s preciznijom „zahtjev za proglašenje ovrhe nedopuštenom.“

Konačno, nastavljen je trend proširenja nadležnosti sudskih savjetnika na način da je člankom 31. ZID ZPP 19, u slučaju povlačenja tužbe, odricanja ili odustajanja od pravnog lijeka, kao i u slučaju donošenja presude na temelju priznanja i presude na temelju odricanja, ako oni nisu obavljani na raspravi, o zahtjevu za naknadu troškova, odluku je ovlašten donijeti i sudski savjetnik.

Na temelju odredbe čl. 117. st. 3. ZID ZPP/19 novelirane odredbe o troškovima postupka primjenjivat će se i na sve postupke u tijeku u kojima do stupanja na snagu ovoga Zakona nije donesena prvostupanjska odluka.

7. MIRENJE

Svojim člancima 35., 36., 37., i 38. ZID ZPP/19 nastavlja sa razvojem instituta mirenja kao jednog od alternativnog načina rješavanja sporova. U razvoj postupka mirenja, kao i razvoj potrebnih vještina tijekom pristupa EU potrošeno je puno sredstava, napose vremena, ali je izostala sveobuhvatna ocjena uložених resursa na ubrzanje parničnih postupaka u Republici Hrvatskoj.

Tako novelirani čl. 186.d st. 1. ZPP propisuje sudu da uvažavajući sve okolnosti, posebno interes stranaka i trećih osoba vezanih uz stranke te trajnost njihovih odnosa i upućenost jednih na druge, na ročištu ili izvan ročišta rješenjem (koje ima značaj rješenja o upravljanju postupkom) uputiti stranke da u roku od osam dana pokrenu postupak mirenja ili rješenjem strankama predložiti rješavanje spora u postupku mirenja. Ako su pak, obje stranke ili dionička društva ili pravne osobe kojima je većinski član Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, sud će po primitku odgovora na tužbu uputiti stranke da u roku od osam dana pokrenu postupak mirenja (Novelirani st. 8).

Da bi naglasio važnost i ozbiljnost upućivanja u pokretanje postupka mirenja, zakonodavac stranku koja je upućena pokrenuti postupak mirenja, a ne pristupi sastanku radi pokušaja mirenja, kažnjava gubitkom prava tražiti naknadu daljnjih troškova postupka pred sudom prvog stupnja (novelirani st. 9.). Rješenje o pokretanju postupka mirenja može se donijeti u tijeku cijelog parničnog postupka (novelirani st. 2).

Što se samog postupka mirenja tiče, propisano je da ako stranke suglasno predlože ili prihvate rješavanje spora u postupku mirenja pred sudom, bez odgode će se odrediti sastanak radi pokušaja mirenja na koje se pozivaju stranke, njihovi zastupnici i punomoćnici ako ih imaju (novelirani st. 3.), postupak mirenja pred sudom vodi izmiritelj određen s liste izmiritelja koju utvrđuje predsjednik suda (novelirani st. 4.), izmiritelj ne može sudjelovati u postupku mirenja u parničnom predmetu koji mu je dodijeljen, a ako se postupak mirenja dovrši bez sklapanja nagodbe, izmiritelj ne smije sudjelovati u tom sporu u bilo kojem svojstvu (st. 5. i 6.). Također je propisano da se nagodba sklopljena u postupku mirenja provedenom u sudu pred sucem izmiriteljem smatra sudskom nagodbom (st. 7). Odredbom noveliranog čl. 186.e st. 1. ZPP omogućeno je da stranke mogu nakon podnošenja redovnog pravnog lijeka suglasno podnijeti prijedlog za rješavanje spora u postupku mirenja pred sucem izmiriteljem suda nadležnog za odlučivanje o pravnom lijeku. Na postupke mirenja koji se provode u sudovima na odgovarajući način se primjenjuju odredbe zakona koji uređuje postupak mirenja⁴ (novelirani čl. 186. e st. 4. ZPP).

U slučaju da su stranke u parničnom postupku suglasno predložile rješavanje spora u postupku mirenja u nekom od centara za mirenje izvan suda, sud će zastati s postupkom. Ako se postupak mirenja pred izabranim centrom za mirenje izvan suda dovrši sklapanjem nagodbe, stranke na temelju te nagodbe mogu pred sudom koji je zastao s postupkom sklopiti sudsku nagodbu (novelirani čl. 186.f ZPP).

Bez obzira na forum rješavanja stranke mogu tijekom parničnog postupka suglasno zatražiti od suda zastoj postupka radi pokušaja mirnog rješenja spora. Zastoj može trajati najduže 60 dana, s tim da na suglasni obrazloženi prijedlog stranaka, podnesen prije proteka roka čije se produljenje traži, sud može jednom ovaj rok produžiti za određeno vrijeme, najviše za daljnjih 120 dana. Ako nijedna stranka nakon proteka rokova na poziv suda ne predloži nastavak postupka u roku od 15 dana, smatra se da je tužba povučena (Novelirana odredba čl. 186. g ZPP).

8. PREINAKA TUŽBE

Poslije brojnih kritika stručne javnosti, nakon što je Novela ZPP iz 2013. u čl. 190. st. 1. ZPP-a, preinaku tužbe bezuvjetno ograničila do trenutka za-

---

⁴ Zakon o mirenju, Narodne novine 18/11

ključenja prethodnog postupka, što je dovodilo do grotesknh situacija, čl. 39. st. 1. ZID ZPP 19, propisao je da, iznimno, tužitelj može preinačiti tužbu do zaključenja glavne rasprave, ako je bez svoje krivnje nije mogao preinačiti do zaključenja prethodnog postupka, čime je postignuta prava mjera između potrebe osiguranja procesne discipline i potrebe uvažavanja realnosti.

Novela će se primjenjivati na sve postupke koji će biti u tijeku na dan stupanja na snagu ZID ZPP.

9. PREKID POSTUPKA

Člankom 41. ZID ZPP 19 promijenjen je čl. 213. ZPP-a. Osim prilagodbe teksta Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o funkcioniranju Europske unije, propisana su i dva nova slučaja kada sud može prekinuti postupak. To su slučajevi kad je zahtjev Sudu Europske unije o tumačenju Ugovora Europske unije te valjanosti i tumačenju akata institucija, tijela, ureda ili agencija Europske unije, već podnesen u drugom postupku, a odluka suda ovisi o rješenju tog zahtjeva. Također, sud može prekinuti postupak i u slučaju kad se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova objavi rješenje kojim se dopušta prijedlog za zauzimanje pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske u oglednom postupku radi rješenja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava (nova glava tridesetdruga b, Ogledni postupak). Protiv rješenja o prekidu zbog podnošenja zahtjeva Sudu Europske unije nije dopuštena žalba.

Da bi se Republika Hrvatska pripremila za postupak pred Sudom Europske unije, domaći sud koji je odlučio podnijeti zahtjev Sudu o tumačenju Ugovora Europske unije te valjanosti i tumačenju akata institucija, tijela, ureda ili agencija Europske unije, dužan je o njemu obavijestiti ministarstvo nadležno za vanjske poslove.

U slučaju kada je sud prekinuo postupak jer čeka rješenje oglednog postupka, rješenje o prekidu postupka objavit će se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova te dostaviti strankama i umješacima u roku od 30 dana od dana objave rješenja kojim je dopušten prijedlog za ogledni spor. Stranke i umješaci u postupku mogu podnijeti očitovanje o rješenju pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava Vrhovnom sudu Republike Hrvatske u roku od 45 dana od dana objave rješenja kojim je dopušten prijedlog. Očitovanja podnesena nakon isteka roka Vrhovni sud Republike Hrvatske će uzeti u obzir, ako je to još moguće (čl. 213a ZPP).

U slučajevima kada je prekinut postupak zbog toga što su nastupile pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka (čl. 212. toč. 5. ZPP-a), a vodi se

o tražbini koja se prijavljuje u stečajnom postupku, sud će ga nastaviti po službenoj dužnosti i donijeti rješenje kojim se smatra da je tužitelj povukao tužbu, ako tužitelj nije podnio prijedlog za nastavak parnice pod pretpostavkama propisanim zakonom kojim je uređen stečajni postupak, ili ako tužitelj nije prijavio tražbinu u stečajnom postupku, ili ako je tražbina priznata u stečajnom postupku. Ako je prekid postupka nastupio nakon donošenja prvostupanjske odluke, tim će rješenjem sud i ukinuti prvostupanjsku odluku.

Ovo zakonsko rješenje riješilo je nedoumice sudske prakse koje su se pojavljivale u postupcima prekinutim nastupom pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka.

Ako je sud prekinuo postupak jer je odlučio čekati odluku u oglednom postupku, postupak će se nastaviti kad se objavi rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske o pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava (čl. 215. st. 5. ZPP).

Člankom 44. ZID ZPP 19 poboljšane su odredbe ZPP o obustavi postupka u slučajevima prekida kad stranka koja je pravna osoba prestane postojati odnosno kad nadležno tijelo pravomoćno odluči o zabrani rada, prema kojima je sada propisano da će sud nastaviti i istodobno obustaviti postupak ako pravni sljednik pravne osobe ne preuzme postupak ili protivna strana ne predloži da ga sud pozove da to učini u roku od tri mjeseca od pravomoćnosti rješenja o prekidu postupka. Novo rješenje dovest će do bržeg rješavanja postupaka.

Postupke u kojima, u trenutku stupanja na snagu ZID ZPP 19, postoji pravomoćno rješenje o prekidu zbog razloga navedenog u članku 212. točki 4. ZPP, sud može nastaviti i istodobno obustaviti ako pravni sljednik pravne osobe ne preuzme postupak ili protivna strana ne predloži da ga sud pozove da to učini u roku od tri mjeseca od njegovog stupanja na snagu. Na postupke u kojima do stupanja na snagu ZID ZPP ako nije doneseno pravomoćno rješenje o prekidu zbog razloga navedenog u članku 212. točki 4. ZPP primjenjuje se gore navedene odredbe. Ove odluke ovlašteni su donijeti i sudski savjetnici.

U postupku pred trgovačkim sudovima noveliranom odredbom čl. 495. st. 3. ZPP propisano je da odluke iz članaka 212. i 215. te članka 215.b stavka 2. ZPP sudski savjetnici su ovlašteni donijeti tijekom cijelog postupka

10. PRAVILA O TERETU DOKAZIVANJA TRAŽBINA UTUŽENIH NA TEMELJU VJERODOSTOJNE ISPRAVE U SLUČAJU KORIŠTENJA PRAVA NA ODBITAK PRETPOREZA

Odredbi čl. 221. b st. 1. ZPP-a, koja propisuje oborivu presumpciju postojanja tražbine utužene na temelju vjerodostojne isprave ako tužitelj dokaže da je tuženik koristio pravo na odbitak pretporeza, čl. 45 ZID ZPP 19, promijenjen je st. 2., a dodani su st. 3. i 4. Odredba sada propisuje da sud može po službenoj dužnosti zatražiti od Ministarstva financija, Porezne uprave podatak o tome je li tuženik koristio pravo na odbitak pretporeza za te tražbine samo ako one po pojedinačnom računu prelaze vrijednost od 10.000,00 kuna, dok Ministarstvo financija, Porezna uprava dužna je navedeni podatak dostaviti sudu u roku od 60 dana od dana zaprimanja zahtjeva. U slučaju kada navedene tražbina po pojedinačnom računu ne prelazi vrijednost od 10.000,00 kuna, smatrat će se da je tuženik koristio pravo na odbitak pretporeza ako u roku od 15 dana po pozivu suda ne dostavi isprave na temelju kojih se može utvrditi je li koristio pravo na odbitak pretporeza.

Ove odredbe odnosit će se samo na postupke pokrenute nakon stupanja na snagu ZID ZPP 19.

11. PROCESNA DISCIPLINA I PODNESCI STRANAKA

Radi jačanja procesne discipline čl. 54. ZID ZPP 19 među odredbe glave dvadeset i prve koje reguliraju glavnu raspravu dodan je čl. 299.a ZPP koji propisuje procesno ovlaštenje sudu da može pozvati stranke da se u roku koji, u pravilu, nije duži od 30 dana pisano očituju na navode protivne stranke, dok se stranka može na navode protivne stranke pravodobno očitovati i bez poziva suda, tako da njezin podnesak bude dostavljen sudu i protivnoj strani najkasnije osam dana prije sljedećeg pripremnog ročišta ili ročišta za glavnu raspravu. Ako se sud poslužio svojim ovlaštenjem i pozvao stranku na očitovanje u zadanom roku ili ako se stranka očitovala bez poziva suda istekom propisanog roka, sud zakašnjele podneske neće uzeti u obzir. Iznimno, stranka može tražiti da ih sud uzme u obzir ako ih bez svoje krivnje nije mogla podnijeti pravodobno ili ako njihovo uzimanje u obzir ne bi dovelo do odugovlačenja postupka. Stranke moraju biti upozorene na posljedice zakašnjenja.

12. OBRAZLOŽENJE PRESUDE

Člankom 58. ZID ZPP 19 jezično je usklađena i poboljšana odredba čl. 338. st. 2. ZPP na način da je otklonjena dvojba čiji osobni identifikacijski broj treba navesti u uvodu, te je u st. 4. sažetije propisan sadržaj obrazloženja presude.

Tako će u obrazloženju presude sud sumarno izložiti zahtjeve stranaka, činjenice koje su iznijele i dokaze koje su predložile, te će posebno navesti i obrazložiti koje je od tih činjenica utvrđivao, zašto i kako ih je utvrdio, a ako ih je utvrdio dokazivanjem, koje je dokaze izvodio i zašto te kako ih je ocijenio, koje je odredbe materijalnog prava primijenio odlučujući o zahtjevima stranaka, a izjasnit će se, ako je to potrebno, i o stavovima stranaka o pravnoj osnovi spora te o njihovim prijedlozima i prigovorima o kojima nije dao svoje razloge u odlukama koje je već donio tijekom postupka.

Ove odredbe primjenjivat će se nakon stupanja ZID ZPP i na postupke u tijeku.

13. ŽALBA

ZID ZPP 19 svojim čl. 59., na stanoviti način, uveo je davno zaboravljenu kategoriju „sudskog raspusta“, „sudskih ferija“ ili slično, i priznao realnost da je prva polovica kolovoza vrijeme godišnjih odmora, kada sudovi rade jako smanjenim kapacitetom, a odvjetnici ogromnom većinom koriste godišnji odmor. Zbog toga je propisano da rokovi za žalbu iz čl. 348. st. 1. ZPP-a ne teku od 1. do 15. kolovoza. Pri tome treba voditi računa da je „parnični postupak osnovni sistem pružanja pravne zaštite u građanskom sudskom postupku. On se primjenjuje u pravilu uvijek kad god na temelju izričitog zakonskog propisa (ili s obzirom na prirodu pravnog odnosa) nije predviđen neki drugi izvanparnični (izvanparnični u užem smislu, ovršni ili stečajni) postupak.“⁵

Ove odredbe primjenjivat će se na postupke u tijeku.

Nadalje, normativno je poboljšana toč. 11. st. 2. čl. 354. ZPP-a, te je ujedno propisano da na ovu povredu sud više ne pazi po službenoj dužnosti (čl. 60. i 61. ZIP ZPP). Ovo će od žalitelja zahtijevati veći trud prilikom pisanja žalbe,

---

⁵ Triva, Dika, Građansko parnično procesno pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, 2004.

jer sudovi neće uzeti u obzir razloge koji nisu određeno navedeni, dok će drugostupanskim sudovima suziti mogućnost ukidanja prvostupanskih odluka.

Zakonodavac i pored mnogih kritika i dalje inzistira na zabrani dvostrukog ukidanja nakon što je žalbeni sud već jednom ukinuo prvostupansku presudu (čl. 366.a), ali je novim stavkom 4. tog članka propisao da se to ne odnosi na presude zbog ogluhe i presude zbog izostanka. Također, odredbe o provođenju rasprave pred drugostupanskim sudom (čl. 373.b) su nomotehnički poboljšane.

Osim toga, kritizirana odredba čl. 375. st. 5. ZPP-a, koja je omogućavala drugostupanskom sudu bez obrazloženja odbiti žalbu u slučaju kada prihvaća činjenično stanje utvrđeno prvostupanskom presudom, kao i primjenu materijalnog prava, brisana je (čl. 65. ZID ZPP 19). Ove odredbe primjenjivat će se na postupke u tijeku.

Konačno, razjašnjena je dilema mora li prvostupanski sud nakon ukidanja presude provesti novi prethodni postupak na način da je propisano kako on to mora učiniti jedino ako je do povrede zbog koje je presuda ukinuta došlo u tijeku prethodnog postupka. U ostalim slučajevima prvostupanski sud je dužan provesti novu glavnu raspravu (čl. 66. ZID ZPP). Ove odredbe primjenjivat će se na postupke u tijeku.

14. EUROPSKI POSTUPCI

Europski postupci Novelom su doživjeli manje promjene od kojih je najvažnija ona iz čl. 111. ZID ZPP 19 koja je propisala da za odlučivanje o zahtjevima za izdavanje i preispitivanje, kao i za davanje potvrde o ovršnosti europskoga platnog naloga prema Uredbi br. 1896/2006. nadležan je općinski, odnosno trgovački sud ako se radi o predmetima iz stvarne nadležnosti trgovačkih sudova, prema prebivalištu ili uobičajenom boravištu, odnosno sjedištu tuženika. Time je rasterećen Trgovački sud u Zagrebu, ali olakšan pristup sudu strankama izvan Zagreba.

Također, ZPP je usuglašen s Uredbom (EU) br. 2015/2421 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 861/2007 o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti i Uredbe (EZ) br. 1896/2006 o uvođenju postupka za europski platni nalog (SL L 341, 24.12.2015.), kojom su se nastojali povezati europski postupci za sporove male vrijednosti i postupci za europski platni nalog, s namjerom „spašavanja“ onih prvih koji su, od iznimne važnosti za eurokrate, unatoč činjenici da ih praksa ne prihvaća.

U smislu odredbe članka 15. stavka 1. Uredbe br. 1393/2007. i na zahtjev osobe koja je zainteresirana za ishod nekog sudskog postupka, dopuštena je dostava u Republici Hrvatskoj izravno putem nadležnog javnog bilježnika.

Javni bilježnik nije dužan obaviti dostavu ako mu nisu predujmljeni troškovi poduzimanja te radnje.

Kad javni bilježnik obavlja dostavu sukladno odredbi stavka 1., postupat će sukladno odredbama Zakona o javnom bilježništvu koje se odnose.

IZMJENE ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU

Izv. prof. dr. sc. Aleksandra Maganić

1. PRIMJENA MODERNE TEHNOLOGIJE U PARNIČNOM POSTUPKU

Rezultati ostvareni primjenom moderne tehnologije u parničnom postupku – elektroničkom komunikacijom, korištenjem audiovizualnih uređaja, pretvaranjem glasa u tekst i sl. mogu doprinijeti unapređenju brzine i smanjenju troškova postupka, dakle većem stupnju djelotvornosti parničnog postupka u cjelini. Ipak, unatoč tome, prvi rezultati mogu pokazivati ne tako dobra ostvarenja, jer stadij prilagodbe na nova rješenja i često – paralelizam tehnologija (papirnati i elektronički oblik) mogu umjesto pojednostavljenja, prilično zakomplicirati do tada korištene metoda rada. Neki dosadašnji pokušaji zakonodavca da se parnični postupak tehnički unaprijedi, do sada, nažalost, nisu zaživjeli u praksi.

Da podsjetimo – odredbe o tonskom snimanju ročišta (čl. 126.a-126.c) koje su sastavni dio teksta ZPP-a postale još Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011.,¹ nisu se uopće primjenjivale u praksi. Osim toga, podnesak u elektroničkom obliku i elektronička dostava u postupku pred trgovačkim sudovima uvedeni su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013.² kada je u prijelaznim i završnim odredbama bilo propisano da će ministar nadležan za poslove pravosuđa donijeti odgovarajući pravilnik o tome, u roku 3 mjeseca od stupanja na snagu zakona (čl. 99. Novele ZPP-a 13).³ Međutim, i do njihove primjene u praksi moralo je proći gotovo šest godina. Uistinu nije jasno iz kojeg se

---

* Izv. prof. dr. sc. Aleksandra Maganić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 57/11), u daljnjem tekstu: ZID ZPP 11, Novela ZPP 11.

² Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 25/13) u daljnjem tekstu: ZID ZPP 13, Novela ZPP13.

³ Novela ZPP-a 13 stupila je na snagu 1. travnja 2013., a Pravilnik o elektroničkoj komunikaciji u postupku pred trgovačkim sudovima donesen je 2018. godine (Narodne novine, br. 11/18), u daljnjem tekstu: Pravilnik. Pravilnik je stupio na snagu 15. veljače 2019., a prema strankama se primjenjuje od 1. siječnja 2019.

razloga određena područja preuranjeno normativno uređuju, ako ne postoje ozbiljni kapaciteti za njihovu provedbu u praksi i bez ozbiljne namjere da se to i stvarno i dogodi.

S obzirom na to da je iz navedenog razvidna ozbiljna disproporcija između normativnog sadržaja ZPP-a i provedbenih propisa te njihove primjene u praksi, usudujemo se reći da je primjena modernih tehnoloških rješenja u parničnom postupku gotovo u potpunosti izostala. Zbog toga će biti iznimno zanimljivo pratiti u kojem će se pravcu ove prilično ambiciozne odredbe Novele ZPP-a 19 u smislu tehnološke primjene uistinu koristiti u praksi te kakve će unapređujuće učinke polučiti.

1.1. Podnesci u elektroničkom obliku

Podnesak u elektroničkom obliku uređen je čl. 106.a st. 1. ZPP-a, koji uvodno propisuje da se podnesak može podnijeti i u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava. Informacijski sustav uspostavlja Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa (čl. 106.a st. 7. ZPP).

Podnesak u elektroničkom obliku mora biti potpisan kvalificiranim elektroničkim potpisom u skladu s posebnim propisima (čl. 106.a st. 2. ZPP). Prema eIDAS uredbi ⁴ „kvalificirani elektronički potpis” znači napredan elektronički potpis koji je izrađen pomoću kvalificiranih sredstava za izradu elektroničkog potpisa i temelji se na kvalificiranom certifikatu za elektroničke potpise (čl. 3. t. 12). Pri tom se podnesak u elektroničkom obliku potpisan kvalificiranim elektroničkim potpisom smatra vlastoručno potpisanim.⁵

---

⁴ Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ (Narodne novine, br. 62/17). Sukladno Uredbi (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ, u daljnjem tekstu. Uredba o elektroničkoj identifikaciji, eIDAS Uredba. eIDAS Uredba stupila je na snagu 28. rujna 2018. i omogućava prekogranično priznavanje elektronskog ID-a i pruža građanima i poslovnim subjektima mogućnost da podijele svoje podatke o identitetu kada je to potrebno.

⁵ U preambuli eIDAS uredbe propisano je da bi ovom Uredbom trebalo uspostaviti načelo prema kojem se elektroničkom potpisu ne bi smio uskratiti pravni učinak zbog toga što je on u elektroničkom obliku ili zbog toga što ne ispunjava zahtjeve kvalificiranog elektroničkog potpisa. Međutim, pravne učinke elektroničkih potpisa, osim zahtjeva predvide-

Dan kada je informacijski sustav podnositelju potvrdio primitak podneska smatra se danom predaje podneska sudu kojemu je upućen (čl. 106.a st. 3. ZPP). Slično pravilima za podnošenje podnesaka u papirnatom obliku, nedostaci podneska neće biti razlog za njegovo odbacivanje (čl. 109. ZPP) već će sud, naprotiv, poučiti podnositelja o tome elektroničkim putem. Tako će u slučaju da podnesak podnesen sudu u elektroničkom obliku nije prikladan za obradu na sudu, sud o tome elektroničkim putem obavijestiti podnositelja i naložiti mu da podnesak ispravi u skladu s njegovom uputom (čl. 106.a st. 4. ZPP).

Ipak, u sustavu treba razlikovati obveznike komuniciranja sa sudom u elektroničkom obliku. To su državna tijela, državno odvjetništvo, odvjetnici, javni bilježnici, sudski vještaci, sudski procjenitelji, sudski tumači, stečajni upravitelji, povjerenici te pravne osobe. Riječ je dakle o osobama koje su uvijek dužne podnositi podneske u elektroničkom obliku (čl. 106.a st. 5. ZPP). U slučaju da te osobe podnesak ne podnesu u elektroničkom obliku, sud će podnositelju naložiti da podnesak podnese u elektroničkom obliku u roku od osam dana. Polazeći od toga da je podnositelj podnesak (pogrešno) poslao u papirnatom obliku, sud će ga o tome da podnesak mora podnijeti u elektroničkom obliku moći obavijestiti jedino u papirnatom obliku. Ako podnositelj podnesak ne podnese u roku od osam dana, smatrat će se da je podnesak povučen (čl. 106.a st. 6. ZPP).

Pretpostavke za podnošenje podnesaka i dostavu u elektroničkom obliku, oblike zapisa podnesaka u elektroničkom obliku te organizaciju i djelovanje informacijskog sustava uređuju se pravilnikom kojeg donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa (čl. 106.a st. 8.). Pravilnik je trebao biti donesen u roku 30 dana od stupanja na snagu Novele ZPP-a 19 (čl. 120. Novele ZPP-a 19). Kako je Novela stupila na snagu 1. rujna 2019., pravilnik je već trebao biti donesen. Međutim, do toga još uvijek nije došlo. Kada i ako do donošenja pravilnika dođe, odredbe o podnesku u elektroničkom obliku primjenjivat će se na sve postupke koji su u tijeku (čl. 117. st. 2. Novele ZPP-a 19).

---

nih u ovoj Uredbi prema kojima bi kvalificirani elektronički potpis trebao imati jednake pravne učinke kao vlastoručni potpis, potrebno je odrediti nacionalnim pravom (t. 48 preambule).

1.2. Korištenje audiovizualnih uređaja

Velika novina u parničnom postupku je i mogućnost korištenja audiovizualnih uređaja, čime se mogu ostvariti višestruke prednosti. U građanskom parničnom postupku primjena videokonferencije inspirirana je razlozima procesne ekonomije. Na taj način doprinosi se i povećanju djelotvornosti parničnog postupka. Neki od mogućih oblika su video-rasprava (stranke i punomoćnici se tijekom postupka nalaze na nekom drugom mjestu i tamo poduzimaju parnične radnje), video-saslušanje (saslušanje svjedoka ili vještaka koji se nalazi na nekom drugom mjestu) i tele-uviđaj (primjena videokonferencijske tehnike u provođenju uviđaja).⁶

Zakon o parničnom postupku u čl. 115. st. 3. omogućava primjenu audiovizualnih uređaja u održavanju ročišta i izvođenju pojedinih dokaza. U skladu s tim, propisano je da sud može odrediti da se ročište održi na daljinu, uz korištenje odgovarajućih audiovizualnih uređaja, ili da se na taj način izvede pojedini dokaz. Protiv rješenja suda iz stavaka 2. i 3. članka 115. nije dopuštena žalba (čl. 115. st. 4. ZPP).

Komparirajući ova rješenja s rješenjima koja postoje u nekim drugim sustavima, treba reći da se primjena audiovizualnih uređaja u parničnom postupku u Hrvatskoj omogućava u višestrukome smislu – održavanja ročišta i izvođenju dokaza, što obuhvaća i saslušanje vještaka, svjedoka i stranaka, kao i primjenu audiovizualnih uređaja u provođenju uviđaja – dakle u smislu audiovizualne rasprave, audiovizualnog saslušanja i audiovizualnog uviđaja.

Međutim, zakonom nisu propisane pretpostavke koje moraju biti ispunjene da bi se audiovizualni uređaj primijenio, njihova primjena je propisana tek kao mogućnost za sudove. Riječ je dakle o radnoj metodi suda, koju sud može izabrati kada bude smatrao da je primjena audiovizualnog uređaja prikladna i svrsishodna. Tome u prilog je i nemogućnost stranaka da žalbom, kao redovnim pravnim lijekom utječu na odluku suda o primjeni audiovizualnih uređaja u konkretnom postupku (čl. 115. st. 3. i 4. ZPP). Odluku o tome u svakom slučaju treba prepustiti sudu, jer bi inače eventualna suglasnost (obiju) stranka mogla utjecati na primjenu audiovizualnih uređaja uopće. Naime, stranke bi svojim dispozicijama mogle utjecati na njihovu primjenu, što bi bilo protivno

---

⁶ Opširnije vidi Maganić, Aleksandra, Videokonferencija u njemačkom građanskom procesnom pravu, u: Djelotvorna pravična zaštita u pravičnom postupku – izazovi pravosudnih transformacija na jugu Europe, *Liber amicorum* Mihajlo Dika (ur. Uzelac, A.; Garašić, J.; Maganić, A.), Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013, str. 893-924.

odabiru radne metode, o kojoj bi u pravilu trebao odlučivati sud. U skladu s tim, protiv rješenja kojim bi sud odlučio o primjeni audiovizualnih uređaja, kao rješenju o upravljanju postupkom, stranke se u povodu žalbe neće moći izjašnjavati.

ZPP ne propisuje niti naknadno upućuje na neki drugi pravni izvor kojim bi se propisivale tehničke pretpostavke za primjenu audiovizualnih uređaja u parničnom postupku. Naime, u suvremenim uvjetima tehničkog življenja dvojimo o tome odnosi li se primjena audiovizualnih uređaja na složene tehničke komponente ili ona omogućava i relativno jednostavnu primjenu Skypa, putem kojeg se može ostvariti solidna komunikacija audiovizualnim putem. U komparativnom smislu sagledano, postoje različite dobre prakse, a jedna od njih je i austrijska, u okviru koje se relativno skupa videokonferencijska tehnika stavlja na raspolaganje pravosudnim intranetom (riječ je o zatvorenoj mreži registriranih korisnika u pravosuđu). Sukladno tome, suci mogu pravosudnim intranetom rezervirati prostorije za održavanje videokonferencije. Na taj način se osigurava rezerviranje svih prostorija za korištenje audiovizualnih uređaja unaprijed, pri čemu registrirani korisnici automatski e-poštom dobivaju potvrdu rezervacije i relevantne informacije.⁷

Primjena audiovizualnih uređaja odnosi se na sve parnične postupke koji su u tijeku (čl. 117. st. 2. Novele ZPP-a 19).

1.3. Tonska snimanja

Odredbe o tonskom snimanju u parničnom postupku egzistiraju već osam godina,⁸ s tim da se čak i u sudovima u kojima su navodno osigurani tehnički preduvjeti, tonsko snimanje nije provodilo. Pored već ustanovljenog normativnog okvira koji obuhvaća čl. 126.a-126.c ZPP-a, novina je da će stranka koja zatraži prijepis tonske snimke u skladu s odredbama zakona morati platiti naknadu koju će pravilnikom propisati ministar nadležan za poslove pravosuđa (čl. 126.c. st. 3. ZPP). Pravilnik bi trebao biti donesen u roku 30 dana od dana stupanja na snagu Novele ZPP-a 19 (čl. 120. Novele ZPP 19). Sudeći po tome da se namjerava uvesti naknada i da se namjerava donijeti Pravilnik,

⁷ Cf. *ibid.*, str. 911-912.

⁸ Opširnije vidi Maganić, Aleksandra, Elektroničko vođenje parničnog postupka u Republici Hrvatskoj u: *Novosti u parničnom postupku, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku* (Nar. nov., br. 57/11.), ur. Crnić, Ivica, Organizator, Zagreb, 2011.

za pretpostaviti je da se prema ozbiljno korištenje tonskog snimanja u postupanju sudova u parničnom postupku.

1.4. Dostava elektroničkim putem

Prvi korak u uređivanju dostave elektroničkim putem, u Noveli ZPP-a 19 proveden je izmjenom čl. 133. o načinima dostave. U usporedbi s ranijim zakonskim uređenjem odredba čl. 133. st. 1. ZPP-a izmijenjena je na način da su pretpostavke za elektroničku dostavu određene *u skladu s ovim Zakonom*. Ranije je bilo propisano da su pretpostavke za dostavu elektroničkim putem određene *u skladu s posebnim zakonom*. U doktrini se smatralo da je taj posebni zakon, u skladu s kojim je uređena dostava elektroničkim putem u parničnom postupku Zakon o elektroničkom potpisu⁹ i Zakon o elektroničkoj ispravi.^{10 11} Novina koju donosi čl. 133. st. 1. u pogledu dostave elektroničkim putem zapravo upozorava na to, da je izabran koncept temeljem kojeg je dostava elektroničkim putem uređena posebnim, specijalnim uređenjem prikladnim za građanski sudski parnični postupak, samim ZPP-om.

Osim toga, u čl. 133. st. 5. propisani su uvjeti za obvezatnu elektroničku dostavu. Naime, čl. 133. st. 1. iako uređuje i mogućnost da se dostava provede elektroničkim putem u skladu sa samim ZPP-om, istovremeno propisuje i mogućnost da se pismena dostavljaju preko pošte ili preko određenog sudskog službenika, odnosno sudskog namještenika, preko nadležnog tijela uprave, preko javnog bilježnika ili neposredno u sudu. Zbog toga je u čl. 133. st. 5. ZPP-a određeno da se iznimno od stavka 1. ovog članka, pismena dostavljaju državnim tijelima, državnom odvjetništvu, odvjetnicima, javnim bilježnicima, sudskim vještacima, sudskim procjeniteljima, sudskim tumačima, stečajnim upraviteljima, povjerenicima te pravnim osobama u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava ili na drugi odgovarajući način. Sukladno tome, ZPP propisuje obvezatne adresate elektroničke dostave; to su osobe kojima se dostava provodi isključivo elektroničkim putem.

---

⁹ Zakon o elektroničkom potpisu (Narodne novine, br. 10/02, 80/08, 30/14) zamijenjen je novim Zakonom o elektroničkom potpisu (Narodne novine, br. 62/17).

¹⁰ Zakon o elektroničkoj ispravi (Narodne novine, br.150/05).

¹¹ Maganić, Aleksandra, Dostava prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2013. u: Novela Zakona o parničnom postupku i Novi zakon o sudovima, ur. Hercigonja, Jasminka i Kuzmić, Marica, Inženjerski biro, Zagreb, 2013., str. 106.

Određivanje obvezatnih sudionika elektroničke komunikacije u članku 106.a st. 5. ZPP-a, dakle osoba koje su podneske dužne podnositi sudu u elektroničkom obliku - državnih tijela, državnog odvjetništva, odvjetnika, javnih bilježnika, sudskih vještaka, sudskih procjenitelja, sudskih tumača, stečajnih upravitelja, povjerenika te pravnih osoba, dolazi se do zaključka da su osobe koje su dužne podneske podnositi sudu u elektroničkom obliku, ujedno i obvezatni adresati elektroničke dostave prema čl. 133. st. 5. ZPP.

To će imati određene implikacije i u primjeni čl. 133.c. st. 1. ZPP koji propisuje da sud može naložiti strankama da jedna drugoj izravno upućuju pismena preporučeno poštom s povratnicom ili na drugi način koji omogućava dokaz o obavljenoj predaji, osim ako su obje stranke ili njihovi punomoćnici ili zakonski zastupnici uvijek dužni podneske podnositi u elektroničkom obliku u skladu s člankom 106.a ovoga Zakona. Prema tome, ako su obje stranke ili njihovi punomoćnici ili zakonski zastupnici uvijek dužni podnesak podnijeti u elektroničkom obliku, tim se osobama ne može naložiti da jedna drugoj upućuju pismena preporučeno poštom s povratnicom ili na drugi način koji omogućava dokaz o obavljenoj predaji.

Detaljnija razrada koncepta elektroničke dostave u parničnom postupku slijedi u čl. 133.d ZPP-a. Tako je propisano da se dostava može obaviti elektroničkim putem, ako stranka izjavi da je suglasna da joj se dostava obavlja elektroničkim putem (čl. 133. d. st. 1. i 2. ZPP). Sud će dostavu obavljati putem informacijskog sustava. Inače, sukladno Pravilniku o elektroničkoj komunikaciji u postupku pred trgovačkim sudovima informacijski sustav definiran je kao poslužno mjesto (usluge.pravosudje.hr) sustava eSpis (čl. 5. t. 1.). eSpis je jedinstveni informacijski sustav za upravljanje i rad na sudskim predmetima koji se sastoji od standardne aplikacije, računalne i telekomunikacijske opreme i infrastrukture, systemske programske opreme i alata te svih podataka koji se tim sustavom unose, pohranjuju i prenose iz svih vrsta upisnika na općinskim, županijskim te trgovačkim sudovima, Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske i Vrhovnom sudu Republike Hrvatske (čl. 5. t. 2.).

Očekuje se da će donošenjem novog Pravilnika od strane ministra nadležnog za poslove pravosuđa biti definiran informacijski sustav i ostali elementi bitni za elektroničku komunikaciju šireg opsega od onoga koji se odnosi samo na komunikaciju s trgovačkim sudovima.

Stranka može zatražiti obavijest o dostavi pismena elektroničkim putem na adresu elektroničke pošte koju je navela u izjavi da je suglasna s time da joj se dostava obavlja elektroničkim putem (čl. 133.d st. 3. ZPP). Međutim, ako je stranka podnesak podnijela sudu u elektroničkom obliku, smatrat će

se, dok ne priopći drugačije, da je suglasna s tim da joj se dostava obavlja elektroničkim putem (133.d st. 4. ZPP).

Dakle, osim obvezatnih sudionika elektroničke komunikacije (jer je riječ o osobama koje su dužne podnesak podnijeti u elektroničkom obliku, ali i osobama kojima se dostava obvezatno obavlja elektroničkim putem) treba razlikovati stranke koje su dobrovoljno pristale da im se dostava obavlja elektroničkim putem i o tome dale izjavu (čl. 133. st. 2. ZPP), kao i stranke koje su podnesak podnijele u elektroničkom obliku, zbog čega se presumira da su suglasne s time da im se i dostava obavlja elektroničkim putem (čl. 133. st. 4. ZPP). Međutim, potonje, ako ne žele da im se dostava obavlja elektroničkim putem, morat će to izrijekom priopćiti sudu, inače će im se dostava obavljati elektroničkim putem.

S obzirom na to da podnošenje podnesaka i dostava proizvode brojne pravne učinke, trebat će voditi računa o tome je li stranka dala kakvu izjavu i kakvog je ona sadržaja. Istovremeno i stranka će morati biti obaviještena o tome, jer bi se u protivnom, mogla pozivati na povredu načela saslušanja stranka, odnosno da joj nezakonitim postupanjem, a osobito propuštanjem dostave, nije dana mogućnost da raspravlja pred sudom (čl. 354. st. 2. t. 6. ZPP).

Ako sud utvrdi da dostava elektroničkim putem nije moguća, dostavit će pismeno na drugi način i navesti razlog za takvu dostavu (čl. 133.d st. 5. ZPP). Riječ je o odredbi koja im funkciju poticati sudove na korištenje sredstava elektroničke komunikacije. U skladu s tim, sud će u slučaju da je određeno da se dostava ima provesti elektroničkim putem, morati navesti razlog zašto dostava nije provedena na taj način. U protivnom, moglo bi se dogoditi da sud ne provede dostavu elektroničkim putem, bez navođenja razloga zbog čega je postupio na taj način. Kako bi se takvo postupanje suda izbjeglo, određeno je da svaki put kada dostavu ne provede elektroničkim putem, a dužan je to bio učiniti, sud mora navesti razlog za takvo postupanje. Na taj način može se vršiti i kontrola neprovođenja dostave elektroničkim putem i razloga zbog kojih se ona ne provodi.

Dostava pismena u elektroničkom obliku obavlja se putem informacijskog sustava. Sud putem informacijskog sustava šalje adresatu u njegov sigurni elektronički poštanski pretinac pismo, koje adresat mora preuzeti u roku od 15 dana od dana kad je pismo pristiglo u njegov sigurni elektronički poštanski pretinac (čl. 143.c st. 1. i 2. ZPP). U protivnom, smatrat će se da je dostava obavljena istekom 15. dana od dana kada je pismo pristiglo u sigurni elektronički poštanski pretinac, ako adresat u tom roku ne potvrdi primitak pisma (čl. 143.c st. 5. ZPP).

Informacijski sustav istodobno sa slanjem pismena šalje adresatu na adresu elektroničke pošte i informativnu poruku u kojoj ga obavještava o dostavi pismena. U poruci se adresata upozorava na pravne posljedice nepotvrđivanja primitka pismena (čl. 143. c. st. 3. ZPP). Adresat pismeno preuzima iz sigurnog elektroničkog poštanskog pretinca informacijskog sustava tako da dokaže svoj identitet putem Nacionalnog identifikacijskog i autentifikacijskog sustava i elektronički potvrdi primitak pismena (čl. 143. st. 4. ZPP). Informacijski sustav o dostavi obavještava sud potvrdom u elektroničkom obliku (čl. 143. st. 6. ZPP).

Na način određen u ovom članku elektroničkim putem mogu se dostaviti i ona pismena koja imaju izvornike u fizičkom obliku ako je elektronički (skenirani) prijepis koji je izrađen na temelju izvornika u fizičkom obliku potpisan kvalificiranim elektroničkim pečatom suda (čl. 143.c st. 7. ZPP).

S obzirom na to da ZPP posebno uređuje osobnu dostavu (čl. 142.), posebno je propisano da je dostava u elektroničkom obliku izjednačena s osobnom dostavom. U tom smislu propisano je da se osobnom dostavom smatra i dostava obavljena sukladno odredbi čl. 143.c. ovoga Zakona (čl. 143. d. ZPP).

Riječ je dakle o sustavu kojim se omogućava provedba elektroničke dostave na relativno jednostavan način. Adresat pismeno preuzima iz sigurnog elektroničkog poštanskog pretinca u roku od 15 dana. U protivnom, ako je pismeno stiglo, adresat obaviješten i nije ga preuzeo, dostava će se smatrati obavljenom istekom petnaestog dana. Sustav automatski šalje adresatu informativnu poruku kojom ga obavještava o dostavi pismena. Pored toga, informacijski sustav o dostavi obavještava i sud potvrdom u elektroničkom obliku. Sudovi su ovlašteni pismena koja imaju izvornike u fizičkom obliku dostaviti u elektroničkom obliku, ako je skenirani prijepis potpisan kvalificiranim elektroničkim potpisom suda.

U prijelaznim i završnim odredbama čl. 118. st. 1. Novele ZPP-a 19 propisano je da će se obvezna elektronička komunikacija općinskih sudova s državnim tijelima, državnim odvjetništvom, odvjetnicima, javnim bilježnicima, sudskim vještacima, sudskim procjeniteljima, sudskim tumačima, stečajnim upraviteljima, povjerenicima te pravnim osobama primjenjivati na sve postupke u tijeku kada ministar nadležan za poslove pravosuđa donese odluku o ispunjavanju uvjeta za elektroničku komunikaciju za općinske sudove, a nakon što se za to ispune uvjeti na svim općinskim sudovima.

Osim toga propisano je da će se obvezna elektronička komunikacija sudova i pravnih osoba primjenjivati na sve postupke u tijeku kada ministar nadležan za poslove pravosuđa donese odluku o ispunjavanju uvjeta za elek-

troničku komunikaciju. U skladu s tim, sve pravne osobe dužne su u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona (1. rujan 2019.) zatražiti pristup informacijskom sustavu elektroničke komunikacije sa sudovima putem ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa (čl. 118. st. 2. i 3. Novele ZPP 19).

Dok se ne ispune uvjeti za elektroničku komunikaciju, obveznim sudionicima elektroničke komunikacije s općinskim sudovima i pravnim osobama, dostava se obavlja po pravilima ranijeg zakonskog uređenja (čl. 118. st. 4. Novele ZPP-a 19).

2. POSTUPAK PRED TRGOVAČKIM SUDOM

Pravilnik o arbitraži pri Stalnom arbitražnom sudištu pri Hrvatskoj gospodarskoj komori iz 2015. godine,¹² u daljnjem tekstu: ZP 15, donio je posebna pravila o ubrzanim arbitražnim postupcima, koja strankama u trgovačkim sporovima omogućuju da odluka bude donesena u relativnom kratkom roku, u pravilu znatno kraćem od sudskog postupka.¹³ Iako nedovoljno iskorištena, pravila nisu ostala nezamijećena u krugovima pravne javnosti. Brojne ideje koje ona donose sadrže potencijal za ubrzanje, ne samo arbitraže, već i sudskog postupka.

Iskorištavanje prednosti koje primjena nove tehnologije donosi, postojanje strogog, ali ne nefleksibilnog okvira za postupanje, naglašena pismenost postupka i brzina odlučivanja, ideje su koje su iz pravila arbitražne institucije pretočene u tekst Novele ZPP-a 19. Radi se dakle o tendenciji koja nije uobičajena – o tome da su pravila o ubrzanim arbitražnim postupcima bila svojevrsni poticaj za inovacije u posebnim pravilima u postupku pred trgovačkim sudovima.

2.1. Pisani dokaz

Velika novina je da se u postupak pred trgovačkim sudovima kao pravilo uvodi pismeni postupak. Tako čl. 492.a ZPP-a propisuje da će u postupku pred trgovačkim sudovima sud, u pravilu, utvrditi odlučne činjenice na teme-

---

¹² Pravilnik o arbitraži pri Stalnom arbitražnom sudištu pri Hrvatskoj gospodarskoj komori (Narodne novine, br. 129/15).

¹³ Opširnije vidi Maganić, Aleksandra, Ubrzani arbitražni postupci prema Zagrebačkim pravilima 2015, u: Liber amicorum Gašo Knežević, Univerzitet u Beogradu – Pravni fakultet, Udruženje za arbitražno pravo, Beograd, 2016., str. 409-437.

lju isprava. Sudeći po dikciji zakonskog teksta, riječ je o pravilu, koje, ipak omogućava odstupanje od toga.

Zakon ne navodi u kojim će slučajevima odstupanje od tog pravila biti moguće, već se takva mogućnost ostavlja ocjeni suda. Sud bi o tome da se u postupku činjenice neće utvrđivati na temelju isprava, stranke mogao obavijestiti tek na pripremnom ročištu. Ipak, stranke bi pak polazeći od odredbe čl. 492.a ZPP-a mogle opravdano očekivati da će se činjenice utvrđivati na temelju isprava, pa bi isprave priložile uz tužbu i odgovor na tužbu. To bi zapravo značilo da bi stranke s obzirom na zakonsku dikciju mogle opravdano očekivati da će se voditi pisani postupak te da ih sud o tome da se odlučne činjenice neće utvrđivati na temelju isprava može obavijestiti tek nakon što su te isprave podnijele, očekujući da će se dokazni postupak provesti na taj način.

Ipak, u zakonskom smislu, relativizacija pravila o utvrđivanju odlučnih činjenica na temelju isprava odnosi se na jedan kasniji moment – kada sud, unatoč postojanju pisanih iskaza svjedoka i stranaka, ipak odluči saslušati ih (čl. 492.c st. 4 ZPP).

2.2. Pisana stručna mišljenja

Novela ZPP-a 19 novine donosi i u pogledu mogućnosti suda da pribavi pisana stručna mišljenja od strane trećih osoba. Tako prema novom uređenju sud može u postupku pred trgovačkim sudovima, po službenoj dužnosti, od trećih osoba, i to osobito od gospodarskih i obrtničkih komora, tražiti stručna mišljenja i potrebne podatke s kojima ne raspolaže o trgovačkim običajima koje trgovci redovito primjenjuju u određenim obveznim odnosima (čl. 492.b ZPP).

Razloge tome valja potražiti u potrebi za utvrđivanjem sadržaja trgovačkih običaja. Kako je riječ je o činjeničnom pitanju, u slučaju spora teret dokaza je na onome tko se poziva na običaj. Inače, vrijede opća pravila dokazivanja, tj. postojanje trgovačkog običaja može se dokazivati svim dokaznim sredstvima, primjerice vještačenjem, svjedocima, uvidom u odluke sudova i arbitraža, uvidom u literaturu pa i eventualnim potvrđama mjerodavnih institucija. Hrvatska gospodarska komora potvrđuje postojanje i sadržaj poslovnih (trgovačkih) običaja na području Republike Hrvatske (čl. 9. t. 8 i čl. 12, st. 2 Statuta Hrvatske gospodarske komore¹⁴). Ona o tome izdaje uvjerenja

---

¹⁴ Statut Hrvatske gospodarske komore (Narodne novine, br. 39/16).

koja imaju značaj javne isprave, a na njih se može uložiti prigovor upravnom odboru Komore. Takva se isprava može pobijati po općim pravilima o pobijanju javnih isprava. Hrvatska gospodarska komora nema monopol na izdavanje uvjerenja o postojanju i sadržaju trgovačkih običaja pa to mogu činiti i druge osobe, posebice asocijacije gospodarstvenika za trgovačke običaje koji važe u pojedinoj grani gospodarstva ili struci, burze za trgovačke običaje koji se primjenjuju u poslovima što se na njoj sklapaju, npr. burza vrijednosnih papira ili neko drugo organizirano tržište tim papirima. Ako isprave koje se tako izdaju nemaju svojstvo javne isprave, s njima će se postupati kao sa svim drugim ispravama. Dokazuje li se postojanje i sadržaj trgovačkog običaja vještačenjem, sud cijeni nalaz i mišljenje vještaka slobodnom ocjenom dokaza pri čemu uzima u obzir metodu kojom je vještak došao do saznanja o trgovačkom običaju i njegovom sadržaju i ocjenjuje ispravnost zaključka koji proizlazi iz prikazanog nalaza. Uvijek je moguć i protudokaz.¹⁵

Sudu se dakle prema novom uređenju daje mogućnost da *ex officio* traži stručna mišljenja i pribavlja podatke o trgovačkim običajima, čime se šire istražne ovlasti sudova, ali sve u interesu ubrzanja postupka i ekonomičnog i djelotvornijeg postupanja.

2.3. Pisani iskazi stranaka i svjedoka

U postupku pred trgovačkim sudovima sud može odlučiti da stranke prilože pisane iskaze stranaka ili svjedoka s ovjerenim potpisom davatelja iskaza kod javnog bilježnika i da se saslušanje stranaka ili svjedoka svede na postavljanje pitanja radi provjere, dopune ili razjašnjenja navoda iz tih iskaza. Sud može odlučiti da pisani iskazi moraju biti priloženi najkasnije do zaključenja prethodnog postupka (čl. 492.c st. 1. ZPP). Radi se dakle samo o mogućnostima koje stoje na raspolaganju sudu, ne i o dužnostima. Hoće li sud postupiti na taj način, ovisit će o njegovoj vlastitoj ocjeni.

Jasna je intencija zakonodavca da se pisani dokazi prilože što ranije (u tužbi i odgovoru na tužbu, na pripremnom ročištu), kako bi se postupak utvrđivanja odlučnih činjenica ubrzao i time postao djelotvorniji. Međutim, stranke mogu tijekom glavne rasprave iznijeti nove činjenice i predlagati nove dokaze, ako

---

¹⁵ Barbić, Jakša, Primjena običaja u hrvatskom trgovačkom pravu, Zbornik radova HAZU, Razred za društvene znanosti 43, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2005, str. 83.-84.

ih bez svoje krivnje nisu mogle iznijeti, odnosno predložiti prije zaključenja prethodnog postupka (čl. 299. st. 2. ZPP). Ova odredba koja se odnosi na opći parnični postupak, primjenjuje se i u postupku pred trgovačkim sudovima.

U skladu s navedenim, može se postaviti pitanje, što bi se dogodilo, ako bi sud odlučio da se pisani iskazi moraju priložiti najkasnije do zaključenja prethodnog postupka. Moguće je nekoliko opcija, sud rukovodeći se navedenim pravilom (čl. 492.c st. 1. reč. 2. ZPP), odredi da se pisani iskazi podnesu do zaključenja prethodnog postupka i obje stranke postupe u skladu s time. Ipak, dvojbeno je bi li stranke i dalje (i nakon zaključenja prethodnog postupka) mogle podnositi svoje iskaze i iskaze svjedoka koje je priložila pisanim putem ili bi kasnija mogućnost podnošenja pisanih iskaza stranaka i svjedoka bila isključena, jer je sud odredio podnošenje pisanih iskaza (samo) do zaključenja prethodnog postupka. To bi ujedno i impliciralo pristup prema kojem se nakon zaključenja prethodnog postupka pisani iskazi više ne bi mogli podnositi, već bi se postupak morao nastaviti usmeno. U tom slučaju bilo bi riječ o pisanom postupku do zaključenja prethodnog postupka i usmenog nakon toga, bez mogućnosti provedbe pisanog postupka u cijelosti.

Druga opcija bila bi primjerice, da stranke (ili jedna od stranaka) ne podnese pisane iskaze uopće ili ih pokuša podnijeti nakon zaključenja prethodnog postupka. Ako bi dakle podnošenje pisanih iskaza stranaka i svjedoka izostalo uopće, bi li strankama ipak trebalo omogućiti da se o relevantnim činjenicama izjasne usmeno, odnosno na koji način će se u postupku vrednovati nepodnošenje pisanih iskaza stranaka i svjedoka uopće ili zakašnjelo podnošenje pisanih iskaza?

Usporedbom odredbe čl. 492.c, st.1 ZPP-a o pisanim iskazima i odredbama ZP 15 o ubrzanim arbitražnim postupcima koja uređuju postupak dokazivanja, proizlazi da je u postupku pred trgovačkim sudom, različito od ubrzanog arbitražnog postupka, isključena mogućnost da svaka stranka sama povjeri vještačenje osobi koju izabere (čl. 69. st. 4. ZP 15). To znači, da je u parničnom postupku i nadalje zadržana isključivo ovlast suda da odredi vještaka, iako stranke mogu utjecati na njegov odabir. Tako stranka koja predlaže izvođenje dokaza vještačenjem može predložiti osobu vještaka, a sud će odrediti predloženog vještaka, samo ako se protivna stranka tome ne usprotivi. Ako se protivna stranka usprotivi predloženom vještaku, vještaka će odrediti sud (čl. 251. st. 2-4. ZPP).

Međutim, u odredbi čl. 492.c st. 3. ZPP-a koja propisuje da ako niti jedna od stranaka ne ospori ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka *ili nalaz i mišljenje vještaka* i ako sud to ocijeni nepotrebnim, sud neće usmeno saslušati

stranku, svjedoka ili vještaka, uređuje se ne samo posljedice neosporavanja pisanog iskaza stranke ili svjedoka, već i posljedice neosporavanja nalaza i mišljenja vještaka. Stoga zaključujemo da sud neće usmeno saslušati stranku, svjedoka ili vještaka, samo ako budu kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti - nijedna od stranka ne ospori pisani iskaz stranke ili svjedoka i nalaz mišljenje vještaka i ako sud to ocijeni nepotrebnim. To nas ujedno upućuje na zaključak da čak i unatoč tome što nijedna od stranka nije osporila pisane iskaze stranaka ili svjedoka ili nalaz i mišljenje vještaka, sud može saslušati stranku, svjedoka ili vještaka, ako to smatra potrebnim.

Nadalje, usporedba rješenja ZP 15 o ubrzanim arbitražnim postupcima prema čl. 68. st. 3. i ZPP-a o postupka pred trgovačkim sudom prema čl. 492.c, pokazuje da za razliku od stranaka u arbitražnom postupku, stranke u postupku pred trgovačkim sudovima nisu ovlaštene suglasiti se s tim da ovjera pisanih iskaza nije potrebna, što ukazuje, naravno, na nešto manji stupanj disponiranja stranaka u postupku pred sudom.

Prema čl. 492.c st. 4. ZPP ako jedna od stranaka ospori ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka, ili ako sud smatra da je potrebno saslušati stranku ili svjedoka, i ako nakon toga stranka ili svjedok ne dođu na saslušanje ili uskrate usmeni iskaz, i uz primjenu prisilnih mjera prema svjedoku iz članka 248. ovog Zakona, sud neće uzeti u obzir ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka.

Sukladno tome, da bi bile ispunjene pretpostavke za odluku suda o tome da pisani iskaz stranke ili svjedoka neće uzeti u obzir, potrebno je da alternativno ili jedna od stranaka ospori ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka ili da sud smatra da je potrebno saslušati stranku ili svjedoka. Iz čl. 492.c st. 3. ZPP proizlazi da je sud ovlašten usmeno saslušati stranku i svjedoka, čak i kada nijedna od stranka ne ospori ovjereni pisani iskaz stranke ili svjedoka. Međutim, osim jedne od gore navedenih pretpostavaka (osporavanje ili odluka suda o tome) potrebno je da bude ispunjena i dodatna pretpostavka – da nakon toga stranka ili svjedok ne dođu na saslušanje ili uskrate usmeni iskaz i uz primjenu prisilnih mjera prema svjedoku iz članka 248 ZPP-a. Da je prihvaćeno rješenje prema kojem je dovoljno da jedna od stranka ospori pisani iskaz stranke ili svjedoka, bez ispunjenja ove druge pretpostavke koja se odnosi na izostanak stranke ili svjedoka, protivnik bi osporavanjem uvijek mogao utjecati na neprihvatanje pisanog iskaza stranke ili svjedoka.

Konačno, u čl. 492.c st. 2. ZPP-a izrijekom je propisano da posljedice davanja lažnog pisanog iskaza svjedoka odgovaraju posljedicama davanja laž-

nog iskaza svjedoka pred sudom.¹⁶ Na taj način izjednačeni su učinci lažnog pisanog iskaza svjedoka s usmenim iskazivanjem svjedoka pred sudom.

2.4. Pripremanje glavne rasprave

Osim primjene pravila o pisanim iskazima i pisanim stručnim mišljenjima, novina su i odredbe o pripremama za glavnu raspravu. Zadržano je rješenje prema kojem se u hitnim slučajevima ročište može zakazati telefonom, brzojavom, elektroničkim putem u skladu s posebnim zakonom ili na drugi odgovarajući način, o čemu će se u pravilu sastaviti i službena bilješka, koje odgovara sadržaju čl. 495. ZPP-a i prije Novele ZPP-a 19. Smatramo da se ipak trebalo intervenirati u postojeći tekst u dijelu koji se odnosi na komunikaciju brzojavom, jer primjena brzojava u komunikaciji između poslovnih subjekata nije uobičajena. Zbog toga je iz teksta ove zakonske odredbe, u uvjetima današnje komunikacije, koja će se u pravilu najčešće odvijati elektroničkim putem, trebalo brisati zakazivanje ročišta brzojavom.

U svakom slučaju, ranijem su tekstu dodana dva nova stavka, od kojih se jedan odnosi na ovlaštenje sudskih savjetnika da donesu odluke o prekidu postupka, nastavku prekinutog postupka i obustavi postupka prema čl. 212. i 215. te 215.b st. 2. ZPP-a., (čl. 495. st. 3. ZPP), a drugi na način obavještavanja stranaka o održavanju ročišta (čl. 495. st. 2. ZPP). Sukladno tome, šire se ovlasti sudskih savjetnika u postupku pred trgovačkim sudovima u pogledu samostalnog donošenja odluka o prekidu postupka *ex lege* (čl. 212. ZPP), ali ne i prekidu postupka odlukom suda (čl. 213. ZPP). Sudski savjetnici ovlašteni su donijeti i odluku o nastavku postupka (čl. 215. ZPP) u dijelu kojem se nastavak postupka odnosi na prekid postupka po zakonu (čl. 212. ZPP) i obustavi postupka (čl. 215.b ZPP).

Drugi stavak odnosi se na način obavještavanja stranaka o održavanju ročišta. Tako će se stranka u pozivu za pripremno ročište poučiti da će na tom

---

¹⁶ Kazneno djelo davanja lažnog iskaza jedno je od kaznenih djela protiv pravosuđa, opisano u glavi XXIX. Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18; u daljnjem tekstu: KZ). Prema članku 305, stavku 1 svjedok, vještak, prevoditelj ili tumač koji u prethodnom kaznenom postupku, u postupku pred sudom, međunarodnim sudom čiju sudbenost Republika Hrvatska prihvaća, arbitražom, u prekršajnom postupku, upravnom postupku, postupku pred javnim bilježnikom ili stegovnom postupku dade lažni iskaz, nalaz ili mišljenje ili nešto lažno prevede, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

ročištu, ako se na njemu glavna rasprava ne zaključi, biti određeno novo ročište, o kojemu, kao i o drugim ročištima koja će biti određena na prethodno održanim ročištima, neće biti posebno obaviještena, već da će podatke o tom ročištu i drugim naknadno određenim ročištima moći saznati na mrežnoj stranici e-predmet. Smatrat će se da je stranka obaviještena o novom, odnosno novim ročištima i istekom osmoga dana od dana kada je datum novog ročišta objavljen na mrežnoj stranici e-predmet (čl. 495. st. 2. ZPP). Riječ je zapravo o potrebi da se pravila o zakazivanju ročišta pojednostave, uz primjenu mrežne stranice e-predmet i određivanje pravnih učinaka koje objava datuma ročišta na toj mrežnoj stranici za stranke ima.

2.5. Izmjene odredbi o rokovima i usklađivanja zakonskog teksta

2.5.1. Rokovi

Novelom ZPP-a 19 izmijenjene su i odredbe koje su propisivale robove u postupku pred trgovačkim sudovima. Tako se u odnosu na ranije zakonsko uređenje, kao jedina posebna odredba kojom se određuju rokovi, zadržao rok od 30 dana za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje iz članka 118. stavka 4. ZPP-a (čl. 500. ZPP). Stoga, za razliku od redovnog roka za povrat u prijašnje stanje koji iznosi dva mjeseca od dana propuštanja, taj rok u postupku pred trgovačkim sudovima iznosi svega 30 dana.

Poseban status roka za žalbu (8 dana), roka za odgovor na žalbu (3 dana) i rokova za ispunjenje činidba u postupku pred trgovačkim sudovima napušten je, tako da vrijedi opće uređenje. U skladu s tim, rok za žalbu je 15 dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima osam dana (čl. 348. st. 1. ZPP), s tim da rokovi za žalbu ne teku od 1. do 15. kolovoza (čl. 348. st. 4. ZPP). Pri tom se novo pravilo, kojim je određeno da rok za žalbu ne teče tijekom prve polovice kolovoza, odnosi na sve postupke u tijeku (čl. 117. st. 2. Novele ZPP-a 19). Rok za odgovor na žalbu prema općem uređenju je osam dana od dana primitka žalbe (čl. 359. st. 1. ZPP), a rok za izvršenje činidbe u pravilu petnaest dana (čl. 328. st. 2. ZPP).

2.5.2. Elektronička komunikacija

Člancima 100. i 101. Novele ZPP-a 19 izmijenjene su i izbrisane odredbe čl. 492.c i 492.d kojima je bila uređena dostava pismena sigurnim elektronič-

kim putem i osobna dostava. Razlog tome je prihvaćanje elektroničke komunikacije između sudova i stranka kao univerzalnog rješenja za sve sudove, dakle više ne kao posebnog odnosno specijalnog uređenja koje je vrijedilo samo za elektroničku komunikaciju u postupku pred trgovačkim sudovima.

Istovremeno, te izmjene impliciraju potrebu da se odredi status i primjena Pravilnika o elektroničkoj komunikaciji u postupku pred trgovačkim sudovima. Naime, tim Pravilnikom propisane se pretpostavke za podnošenje podnesaka u elektroničkom obliku pred trgovačkim sudovima, oblici zapisa podnesaka u elektroničkom obliku (formati) te organizacija i djelovanje informacijskog sustava (čl. 1). Pravilnik je stupio na snagu 15. veljače 2018, a prema strankama se primjenjuje od 1. siječnja 2019.

Osnovne ideje elektroničke komunikacije sudova i stranka u postupku pred trgovačkim sudovima polazile su od toga da postoje vanjski korisnici sustava koji obuhvaćaju stranke u postupku pred trgovačkim sudovima i koje daju izjavu da im se dostava pismena vrši elektroničkim putem dostavom u siguran elektronički poštanski pretinac i obvezni sudionici elektroničkog pravnog prometa koje određuje i objavljuje Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa (čl. 6. Pravilnika). Obvezni sudionici elektroničkog pravnog prometa obuhvaćaju sve odvjetnike upisane u Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore, sve javne bilježnike upisane u Imenik javnih bilježnika koji vodi Hrvatska javnobilježnička komora, sve vršitelje dužnosti javnog bilježnika upisane u Imenik vršitelja dužnosti javnog bilježnika koji vodi Hrvatska javnobilježnička komora i stečajne upravitelje u postupku pred trgovačkim sudovima.¹⁷

Međutim, s obzirom na to da je 1. rujna stupila na snagu Novela ZPP-a 19 koja elektroničku komunikaciju propisala za opću parničnu proceduru (podnesci u elektroničkom obliku prema čl. 106.a i dostava elektroničkim putem prema čl. 133.a), u što su naravno uključeni i posebni parnični postupci, kao i postupak pred trgovačkim sudovima, dvojbeno je što je s Pravilnikom koji uređuje elektroničku komunikaciju u postupku pred trgovačkim sudovima. On će se, po svemu sudeći, i nadalje primjenjivati.

Međutim u čl. 106.a st. 8 ZPP-a propisano je da se pretpostavke za podnošenje podnesaka i dostavu u elektroničkom obliku, oblike zapisa i podnesaka u elektroničkom obliku te organizaciju i djelovanje informacijskog sustava

---

¹⁷ Odluka o dopuni Odluke o obveznim sudionicima elektroničke komunikacije pred trgovačkim sudovima, KLASA 011-01/17-01/72, URBROJ 514-05-01-02-02-19-13 od 14. ožujka 2019.

uređuju s pravilnikom kojeg donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa. Sukladno prijelaznim i završnim odredbama Pravilnik bi trebao biti donesen u roku od 30 dana od stupanja na snagu Novele ZPP-a 19 (čl. 120.).

U trenutku pisanja ovoga članka Pravilnik još nije donesen, iako je rok za njegovo donošenje već istekao. To implicira zaključak da sve dok ne budu osigurane pretpostavke za elektroničku komunikaciju pred svim sudovima, Pravilnik o elektroničkoj komunikaciji pred trgovačkim sudovima primjenjivat će se u postupku pred trgovačkim sudovima.

Novelom ZPP-a 19 širi se lista obveznih sudionika elektroničkog pravnog prometa. Tako su državna tijela, državno odvjetništvo, odvjetnici, javni bilježnici, sudski vještaci, sudski procjenitelji, sudski tumači, stečajni upravitelji, povjerenici te pravne osobe, uvijek dužni podneske podnositi u elektroničkom obliku (čl. 106.a st. 5. ZPP) te se tim osobama pismena dostavljaju u elektroničkom obliku putem informacijskog sustava (čl. 133.a st. 5. ZPP). Trenutno se elektronička komunikacija ostvaruje sa svim trgovačkim sudovima. Ipak, treba napomenuti da je u veljači 2019. svega jedna četvrtina svih odvjetnika bila uključena u elektronički pravni promet¹⁸ te da Hrvatska odvjetnička komora važnom obavijesti o elektroničkoj komunikaciji odvjetnika sa sudovima¹⁹ poziva odvjetnike, koji to još nisu učinili, da daju izraditi i preuzmu odgovarajuće identifikacijske isprave, te aktiviraju elektronički pretnac u što kraćem roku imajući u vidu Pravilnik i Novelu ZPP-a 19 i pravne posljedice propusta u podnošenju pismena sudu, kako u odnosu na odvjetnike, tako i u odnosu na stranke koje zastupaju.

2.5.3. Usklađivanja zakonskog teksta

Potrebna usklađivanja zakonskog teksta provedena su brisanjem odredbe o neposrednoj komunikaciji između stranaka i procesnoj disciplini u postupku pred trgovačkim sudom, jer ta pravila vrijede i za opće uređenje parničnog postupka. U skladu s tim, brisana je odredba čl. 499. ZPP-a, a čl. 133.c st. 1. ZPP-a propisuje da sud može naložiti strankama da jedna drugoj izravno upućuju pismena preporučeno poštom s povratnicom ili na drugi način koji omogućava dokaz o obavljenoj predaji, osim ako su obje stranke ili njihovi

---

¹⁸ Samo četvrtina odvjetnika uključena u e-komunikaciju, <http://www.glas-slavonije.hr/389443/1/Samo-cetvrtina-odvjetnika-ukljucena-u-e-komunikaciju>, stanje od 10. studenog 2019.

¹⁹ Obavijest datira od 30. srpnja 2019.

punomoćnici ili zakonski zastupnici uvijek dužni podneske podnositi u elektroničkom obliku u skladu s člankom 106.a ZPP. Obje odredbe Novele ZPP-a 19 – čl. 104. kojim je brisan čl. 499. ranijeg zakonskog uređenja i čl. 16. kojim je u cijelosti izmijenjen čl. 133.c primjenjuju se na sve postupke u tijeku (čl. 117. st. 2. st. 2. Novele ZPP-a 19).

Pored toga, zbog novog uređenja revizije, kojim je napušten vrijednosni kriterij za izjavljivanje tzv. redovne revizije (čl. 382. st. 1. t. 1. ranijeg zakonskog uređenja), brisan je čl. 497.a prema kojem revizija iz članka 382. st. 1. t. 1. ZPP-a nije bila dopuštena ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela pravomoćne drugostupanjske presude ne prelazi 500.000,00 kuna. Umjesto toga primjenjuju se nova pravila o reviziji po dopuštenju Vrhovnog suda RH (čl. 382. st. 1. ZPP) i reviziji bez dopuštenja Vrhovnog suda RH (čl. 382.a ZPP).

Konačno, čl. 106. Novele ZPP-a 19 izmijenjen je članak 501.a kojim je propisano da će u postupku pred trgovačkim sudovima koji se vodi povodom *pravnog lijeka* protiv platnog naloga na temelju vjerodostojne isprave ili rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave, sud najkasnije do zaključenja glavne rasprave na prijedlog tužitelja, neovisno o uvjetima za određivanje prethodne mjere, odrediti zabranu banci da tuženiku ili trećoj osobi, po nalogu tuženika, isplati s njegova računa novčani iznos za koji je određena prethodna mjera, u pravilu iznos sporne tražbine, osim ako iz navoda u *pravnom lijeku* i spisu priloženih isprava proizlazi veća vjerojatnost da tuženik uspije u sporu. Ključno je da je izmjenom obuhvaćeno ranije zakonsko uređenje kojim je bilo određeno da se u postupku pred trgovačkim sudovima koji se vodio povodom *prigovora* protiv platnog naloga na temelju vjerodostojne isprave te da je ono zamijenjeno novim uređenjem u pogledu pravnih lijekova protiv rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave. Sukladno obrazloženju Konačnog prijedloga²⁰ na taj način se članak 501.a usklađuje s predloženim rješenjem uređenja ovršnog postupka na temelju vjerodostojne isprave.

---

²⁰ Obrazloženje Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku od svibnja 2019, str. 48.

3. OGLEDNI POSTUPAK RADI RJEŠENJA PITANJA VAŽNOG ZA JEDINSTVENU PRIMJENU PRAVA

3.1. Što je ogledni postupak?

Ogledni postupak velika je novina kojom se u parničnom postupku nastoji ostvariti više različitih ciljeva. Jedan od njih usmjeren je na ubrzanje postupanja u svim postupcima u kojima je meritum stvari u odnosu na pravno pitanje isti, a koji su pokrenuti u većem broju ili se njihovo pokretanje očekuje u kraćem razdoblju. Drugi se pak očituje u ostvarivanju ustavne zadaće Vrhovnog suda Republike Hrvatske na način da Vrhovni sud donošenjem odluke o određenom pravnom pitanju osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni odnosno razvoj prava kroz sudsku praksu.²¹

Pokušamo li rezimirati ciljeve oglednog postupka, riječ je o institutu koji treba doprinijeti ostvarivanju načela ekonomičnosti i suđenja u razumnom roku te istovremeno pravnoj sigurnosti, čime bi otpala i potreba da Vrhovni sud radi osiguranja jedinstvene primjene prava intervenira.

Kritika ovog procesnopravnog instituta čije se uvođenje planiralo jednim od Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2016. godine, bila je, prije svega usmjerena na priličnu nomotehničku konfuznost i iznimnu složenost, koja je zbog takvog uređenja dovodila u pitanje uopće njegovu provedivost.²²

Neki su autori smatrali da je ustavnopravno dvojbeno zadire li se na taj način sudovima nižeg stupnja u njihovo pravo i dužnost da sude tj. oduzima li im se, nametanjem presedana Vrhovnog suda Republike Hrvatske i preskakanjem svih razina sudovanja, pravo da odlučuju o predmetima iz svoje nadležnosti.²³ Zbog toga je, i prije nego izložimo osnovna obilježja oglednog

---

²¹ Cf. *ibid.*, str. 35.

²² Maganić, Aleksandra, Ogledni postupak prema Nacrtu prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku 2016., Zbornik radova s II međunarodnog savjetovanja Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravno-teorijska i praktična dostignuća (urednik Jozo Čizmić et al.) Pravni fakultet Sveučilište u Splitu, Split, 2016. str. 141.

²³ Nakić, Jakob, Kritički osvrt na ogledni postupak u Nacrtu Konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, Informator, br. 6578 od 10. lipnja 2019.

postupka, između ostalog bitno, jesu li se odredbe o oglednom postupku kakve su bile propisane u ranijim zakonskim nacrtima u međuvremenu promijenile i dodatno razradile. Naime, ogledni postupak uveden je posljednjom reformom parničnog procesnog prava iz 2019. godine,

Već u odnosu na sam naziv Glave 32.b ZPP-a (čl. 502.i -502.n) jasno je da do promjene naziva nije došlo. Tako se, kao i prema ranijim nacrtima, zadržao naziv Ogledni postupak radi rješenja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, pri čemu se jezično pogrešno navodi da se radi o rješenju pitanja, a ne da je riječ o rješavanju pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava. Pokušaj da se ogledni postupak definira i da mu se daju određena obilježja koja bi ga trebala razlikovati od drugih postupaka ostaje na razini prilične neodređenosti. Sukladno zakonu, i dalje je riječ o načinu definiranja u kojem pretežu pravni standardi i neprecizni izrazi, za koje se možemo nadati, da će se razviti primjenom oglednog postupka u praksi.

Postupci u kojima odluka ovisi o rješenju istog pravnog pitanja prema odredbama ove glave su slični sporovi koji su u većem broju već pokrenuti ili se njihovo pokretanje očekuje u kraćem razdoblju, a rješenje kojih ovisi o istom pravnom pitanju koje je važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu (pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava).

Nepreciznost se odnosi na definiranje oglednog postupka kao *sličnih sporova*, jer nije jasno na čemu se temelji njihova sličnost, osim na tome da njihovo rješenje (rješavanje?) ovisi o istom pravnom pitanju. Primjedbe se moraju uputiti i drugim nomotehničkim nejasnoćama kao što je izraz *postupci čije se pokretanje očekuje u kraćem razdoblju*. Nije jasno zašto se u zakonskom tekstu, koji mora biti precizan i jasan, koriste izrazi kojima se određuje neko neizvjesno subjektivno stanje (očekivanje) i neizvjestan vremenski period (kraće vremensko razdoblje).

3.2. Pokretanje postupka

Ogledni postupak inicira prvostupanjski sud koji će nakon održavanja pripremnog ročišta ili sjednice sudskog odjela, dostaviti prijedlog za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava sa spisom predmeta, Vrhovnom sudu Republike Hrvatske radi zauzimanja pravnog shvaćanja o tom pitanju. Prijedlog će se odmah objaviti na mrežnoj stranici e-oglasne ploče sudova (čl. 502.k st. 1. ZPP). Objava prijedloga za rješavanje pitanja važnog

za jedinstvenu primjenu prava ima višestruke posljedice. Jedna od njih je da od objave prijedloga na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, pa sve do objave okončanja oglednog postupka *stranke u oglednom postupku* ne mogu slobodno raspolagati zahtjevom u odnosu na koji je podnesen prijedlog za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava (čl. 502.k st. 2. ZPP).

Međutim, nije jasno tko su stranke u oglednom postupku. Naime, ako je prijedlog za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava podnio prvostupanjski sud pred kojim se pojavio veći broj tužbi u sličnim sporovima, odredba o zabrani raspolaganja zahtjevima u odnosu na koje je podnesen prijedlog, odnosi se prije svega na stranke u tim sporovima. Međutim, u tom se momentu (momentu objave prijedloga za rješavanje jedinstvenog pravnog pitanja na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova) još uvijek ne zna postojati li slični sporovi na drugim prvostupanjskim sudovima ili ne. To je nešto što predsjednik Vrhovnog suda tek treba utvrditi. Sukladno tome, nejasno je hoće li stranke u oglednom postupku na koje se odnosi zabrana raspolaganja zahtjevom biti samo stranke u sličnim sporovima koji su pokrenuti pred prvostupanjskim sudom koji je podnio prijedlog za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava ili i stranke u drugim sličnim sporovima drugih prvostupanjskih sudova, koja odluka će ovisiti o tome kakvu će odluku donijeti Vrhovni sud odlučujući o njegovoj dopuštenosti.

Drugim riječima, kako će se zabrana raspolaganja zahtjevima u sličnim sporovima odnositi na zahtjeve pred drugim sudovima od momenta objave na stranicama e-oglasna ploča sudova, kada se u tom momentu ne zna ima li takvih sporova pred drugim prvostupanjskim sudovima ili ne (to će tek saznati predsjednik Vrhovnog suda RH) te kakvu će odluku o tome donijeti Vrhovni sud (hoće li prijedlog dopustiti ili ne). Dakle, nejasno je odnosi li se zabrana raspolaganja zahtjevima i na stranke u potencijalno sličnim sporovima pred drugim sudovima koje će tek naknadno saznati da je u sporovima u kojima su one stranke zabranjeno raspolagati zahtjevima, kao i stranke u sporovima koji bi bili naknadno pokrenuti (pokrenuti nakon podnošenja prijedloga za rješavanja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, a prije objave okončanja oglednog postupka) ili se zabrana raspolaganja zahtjevima odnosi i na mogućnost pokretanja takvih ili sličnih sporova uopće.

Zakon propisuje da je druga posljedica objave pokretanja oglednog postupka na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova da od objave prijedloga za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova pa da objave okončanja oglednog postupka zastaje

zastarijevanje prava na podnošenje zahtjeva²⁴ u odnosu na koji je podnesen prijedlog za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, u pravnim stvarima u kojima odluka ovisi o rješavanju istog pravnog pitanja (čl. 502.k st. 3. ZPP). Na taj način se htjelo otkloniti negativne posljedice, koje bi, za tužitelje odnosno potencijalne tužitelje u sporovima u kojima je podnesen prijedlog za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, mogle nastati uslijed toga što u vremenu od objave prijedloga za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova pa do objave okončanja oglednog postupka nisu u mogućnosti raspolagati zahtjevom. Zbog toga je određen zastoj zastarijevanja prava koji će, sukladno čl. 238. st. 2. ZOO nastaviti teći kad prestane taj uzrok, a vrijeme koje je isteklo prije zastoja računa se u zakonom određeni rok za zastaru.

3.3. Predsjednik Vrhovnog suda RH kao koordinator između prvostupanijskih sudova

Pomalo je neobična konstrukcija u kojoj se očekuje da glavni koordinator, u prikupljanju informacija o tome da su u svezi s primitkom prijedloga za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava pred drugim prvostupanijskim sudovima pokrenuti postupci u sličnim sporovima, bude predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Tako je zakonom propisano da će predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske nakon primitka prijedloga za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, bez odgode zatražiti od predsjednika svih prvostupanijskih sudova da ga obavijeste o tome jesu li i u kojem broju pred njihovim sudovima pokrenuti takvi sporovi. Predsjednici prvostupanijskih sudova dužni su navedene podatke dostaviti predsjedniku Vrhovnog suda Republike Hrvatske u roku od 15 dana (čl. 502.1 st. 1. i 2. ZPP). U vezi s ovom odredbom treba napomenuti da u Hrvatskoj postoje 34 općinska suda²⁵ od kojih je za pretpostaviti da predsjednik Vrhovnog suda RH u svezi s oglednim postup-

²⁴ Zastoj zastare u čl. 235-239. uređuje Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18), u daljnjem testu: ZOO. Prema čl. 238. ZOO kada zastara nije mogla teći zbog nekoga zakonskog uzroka, ona počinje teći kada taj uzrok prestane. Ako je zastara počela teći prije nego što je nastao uzrok koji je zaustavio njezin daljnji tijek, ona nastavlja teći kad prestane taj uzrok, a vrijeme koje je isteklo prije zastoja računa se u zakonom određeni rok za zastaru.

²⁵ Zakon o područjima i sjedištima sudova (Narodne novine, br. 67/18).

kom koji se primjenjuje u parničnom postupku neće komunicirati s Općinskim prekršajnim sudom u Zagrebu i Splitu i Općinskim kaznenim sudom u Zagrebu. To bi značilo da bi predsjednik trebao komunicirati s 31 općinskim sudom i 9 trgovačkih prvostupanijskih sudova – 40 sudova.

Nije jasno od kojeg se vremena računa rok od 15 dana, jer zakon o tome ništa ne određuje. Ako predsjednik Vrhovnog suda RH prima prijedlog za rješavanje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava koji se mora odmah (?) objaviti na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, računa li se rok od 15 dana od primitka prijedloga predsjednika Vrhovnog suda RH ili od objave prijedloga na e-oglasnoj ploči sudova? Nadalje, dvojbeno je i kakve bi pravne posljedice imao slučaj u kojem jedan ili više predsjednika prvostupanijskih sudova ne bi poslali potrebne informacije. Bi li bilo nužno (ZPP određuje da je dužan) da o tome informacije pošalje predsjednik svakog prvostupanijskog suda, te u slučaju da kasni, čekati ga dok ne pošalje obavijest o tome? Riječ je o tome da se u postupku treba poštivati vrijeme i relativno kratki rokovi, kako bi se spriječilo različito rješavanje pravnih stvari koje se temelje na istom pravnom pitanju.

Ipak, s obzirom na to da je Novela ZPP-a 19 donijela novine u dijelu koji se odnosi na primjenu moderne tehnologije, posebno elektroničke komunikacije,²⁶ nije jasno zašto se podaci o tome vode li se slični sporovi pred ostalim prvostupanijskim sudovima ne bi registrirali elektroničkim putem, kako bi se izbjegla nepotrebna i potencijalno odugovlačeća praksa komunikacije između predsjednika suda i četrdesetak sudova. Osim toga, ovaj način bilježenja sličnih sporova nema uporište ni u jednom od usporedivih komparativnih modela, koji pokazuju određene sličnosti (naravno i razlike) s novim oglednim postupkom u Hrvatskoj.²⁷

---

²⁶ U Hrvatskoj je u postupku pred trgovačkim sudovima u primjeni Pravilnik o elektroničkoj komunikaciji u postupcima pred trgovačkim sudovima (Narodne novine, br. 12/18). Pravilnik je stupio na snagu 15. veljače 2018., a u odnosu na stranke pred trgovačkim sudovima 1. rujna 2019. Međutim, stupanjem na snagu Novele ZPP-a 19 1. rujna 2019. koja elektroničku komunikaciju propisuje za opću parničnu proceduru, što obuhvaća i postupke pred trgovačkim sudovima postalo je dvojbeno je što je s Pravilnikom koji uređuje elektroničku komunikaciju u postupku pred trgovačkim sudovima. On će se, po svemu sudeći, i nadalje primjenjivati, dok se ne ispune pretpostavke za elektroničku komunikaciju u parničnom postupku i pred općinskim sudovima.

²⁷ Opširnije vidi Maganić, op. cit. (bilj. 22), str. 121-141.

3.4. Odluka Vrhovnog suda RH o dopuštenosti prijedloga za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava

Tek nakon komunikacije predsjednika Vrhovnog suda RH i 40 predsjednika prvostupanijskih sudova, koja bi trebala biti provedena u roku od 15 dana, uslijedit će odluka o dopuštenosti prijedloga za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava. Prije svega, prvostupanijski sud koji podnosi prijedlog za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava mora u prijedlogu određeno naznačiti pravno pitanje o kojemu predlaže zauzimanje pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske te određeno izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za jedinstvenu primjenu prava u smislu odredbe čl. 385. st. 1. ZPP-a (čl. 502.lj st. 1. ZPP).²⁸ O dopuštenosti prijedloga za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava odlučuje vijeće od pet sudaca Vrhovnog suda Republike Hrvatske rješenjem u roku od 30 dana od isteka roka za obavijesti prvostupanijskih sudova o broju predmeta u kojima su pokrenuti slični sporovi (čl. 502.lj st. 2. ZPP).²⁹

Vrhovni sud RH o dopuštenosti prijedloga može odlučiti dvojako – ako odbije prijedlog, dovoljno je da se pozove na to da nisu ispunjene zakonom propisane pretpostavke za njegovo podnošenje. Iz toga proizlazi da Vrhovni sud nije dužan obrazložiti zašto smatra da to pitanje nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava, već je dovoljno pozvati se na neispunjenje zakonom propisanih pretpostavki. Rješenje će se nakon toga objaviti na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova, a prvostupanijski sud će, nakon njegove objave nastaviti s postupkom. Ako prihvati prijedlog, Vrhovni sud RH će navesti

²⁸ Članak 385.a st. 1. ZPP-a primjerice navodi kada je neko pitanje važno za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni ili za razvoj prava kroz sudsku praksu, dakle osobito ako je riječ o pravnom pitanju o kojem odluka suda drugog stupnja odstupa od prakse revizijskog suda, ili ako je riječ o pravnom pitanju o kojem nema prakse revizijskog suda, pogotovo ako sudska praksa viših sudova nije jedinstvena, ili ako je riječ o pravnom pitanju o kojem sudska praksa revizijskog suda nije jedinstvena, ili ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanijskog suda temelji na tom shvaćanju, ali bi – osobito uvažavajući razloge iznesene tijekom prethodnoga prvostupanijskoga i žalbenoga postupka, zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnog suda Republike Hrvatske, Europskog suda za ljudska prava ili Suda Europske unije – trebalo preispitati sudsku praksu.

²⁹ Rok od 15 dana, za koji nije jasno računa li se od objave na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova ili od kada predsjednik Vrhovnog suda RH primi prijedlog za pokretanje postupka radi rješenja pravnog pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava.

u kojem dijelu i u odnosu na koje određeno pravno pitanje se dopušta zauzimanje pravnog shvaćanja. I ovo rješenje će se objaviti na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova. Protiv rješenja o dopuštenosti prijedloga pravni lijek nije dopušten (čl. 502.lj st. 3-5. ZPP).

3.5. Prekid postupka odlukom suda

Sud može odrediti prekid postupka u postupku u kojemu odluka ovisi o rješavanju istog pravnog pitanja, kad se na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova objavi rješenje kojim se dopušta prijedloga za zauzimanje pravnog shvaćanja Vrhovnog suda RH u oglednom postupku radi rješenja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava (čl. 213. st. 2. t. 3 ZPP). U slučaju da postupi na taj način, sud će rješenje o prekidu postupka objaviti na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova te ga dostaviti strankama i umješaačima u roku od 30 dana od dana objava rješenja kojim je dopušten prijedlog (čl. 213.a st. 1. ZPP).

Zanimljivo je da je strankama i umješaačima dana mogućnost da podnesu očitovanje o rješenju pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, Vrhovnom sudu RH u roku od 45 dana od dana objave rješenja kojim je dopušten prijedlog te da će očitovanja podnesena nakon isteka navedenog roka Vrhovi sud RH uzeti u obzir, ako je to još moguće (čl. 213.a st. 2. i 3. ZPP). Nije jasno koja je funkcija ovog očitovanja, koje, nema nikakav učinak za Vrhovni sud, osim što se time vjerojatno htjelo ostvariti načelo saslušanja stranaka, odnosno dati mogućnost strankama da se izjasne o tome, bez mogućnosti da utječu na odluku Vrhovnog suda. Jer, podsjetimo, stranke zapravo nemaju nikakvu mogućnost utjecati na odluku koju o dopuštenosti prijedloga donosi Vrhovi sud RH. Protiv tih odluka pravni lijek nije dopušten (čl. 502.lj st. 5. ZPP), tako da očitovanje stranaka o rješenju pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, koje dolazi naknadno, ne može ozbiljno utjecati na odluku Vrhovnog suda RH.

Osim toga, u svezi s prekidom postupka treba reći da su rješenja većine sličnih komparativnih modela propisala da u slučaju pokretanja postupka za rješavanje važnog pravnog ili (činjeničnog) pitanja dolazi do obvezatnog prekida postupka, ne ostavljajući sudovima mogućnost da postupe na različite načine.^{30 31} Ako je sud prekinuo postupak zbog rješenja istog pravnog pita-

---

³⁰ Maganić, op. cit. (bilj. 22), str. 140.

³¹ I neka novija rješenja slijede takvo uređenje, primjerice Zakon o uvođenju deklaratorne tužbe u parnični model postupak, Gesetz zur Einführung einer zivilprozessualen Musterfeststellungsklage v. 12.7.2018, BGBl. I 2018, S. 1151, koji je stupio na snagu 1. 11. 2018.

nja, postupak će se nastaviti kad se objavi rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske o pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava (čl. 215. st. 5. ZPP).

3.6. Odluka Vrhovnog suda o pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava

Kada donosi odluku o pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava, Vrhovni sud odlučuje u vijeću od pet sudaca, a rok za donošenje odluke (rješenja) je 90 dana, računajući od dana objave rješenja kojim je dopušten prijedlog. Rješenje će se objaviti na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova (čl. 502.m ZPP). Sukladno tome, od objave prijedloga za rješenje pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava na mrežnoj stranici e-oglasna ploča sudova mora proći 15 dana za komunikaciju predsjednika Vrhovnog suda RH i predsjednika prvostupajskih sudova, zatim 30 dana za donošenje odluke o dopuštenosti prijedloga i nakon toga, 90 dana za donošenje odluke o pitanju važnom za jedinstvenu primjenu prava – ukupno 135 dana, odnosno četiri i pol mjeseca.

3.7. Vezanost sudova za pravna shvaćanja Vrhovnog suda

Vezujući učinak pravnog shvaćanja Vrhovnog suda RH donesenog u povodu pokrenutog i okončanog oglednog postupka očituje se u tome da će sud u nastavljenim postupcima (pred prvostupajskim sudovima) biti vezan tim pravnim shvaćanjem.³² Velike najave o tom da su u Hrvatsku na taj način uvode presedani samo su dijelom točne,³³ jer su i prije stupanja na snagu Novele ZPP-a 19 u pravnom uređenju postojali različiti oblici vezujućeg učinka odluka na hrvatske sudove.

---

propisuje da u slučaju kada je potrošač prije prijave u registar tužbi za model postupak pokrenuo postupak koji se odnosio na utvrđenje činjeničnog stanja značajnog za rješenje spora, sud mora prekinuti postupak. Postupak je prekinut sve do donošenja pravomoćne odluke ili drugačijeg okončanja model postupka ili povlačenja tužbe. Opširnije vidi Guggenberger, Leonid; Guggenberger, Nikolas, Die Musterfeststellungsklage – Staat oder privat, MultiMedia und Recht, 1/2019, str. 8-14.

³² Čl. 502.n st. 1. ZPP.

³³ Kačer, Hrvoje, Uvođenjem „oglednog postupka“ hrvatsko zakonodavstvo približava se presedanu, <https://lider.media/aktualno/hrvoje-kacer-uvodenjem-oglednog-postupka-hrvatsko-zakonodavstvo-priblizava-se-presedanu-26379>, 10. 10.2019.

Tako čl. 394.a ZPP-a propisuje vezanost nižih sudova za pravna shvaćanja Vrhovnog suda RH, jer je sud kome je predmet vraćen na ponovno suđenje, vezan je u tom predmetu pravnim shvaćanjem na kojemu se temelji rješenje revizijskog suda kojim je ukinuta pobijana drugostupanjska, odnosno kojim su ukinute drugostupanjska i prvostupanjska presuda.

Pravna stajališta Ustavnog suda izražena u odluci kojom se ukida akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja ustavne tužbe, predstavljaju još jedan od oblika vezanosti nižih sudova.³⁴ Pored toga, u postupku ponovljenom u povodu konačne presude Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu, sudovi su dužni poštivati pravna stajališta izražena u konačnoj presudi Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda temeljnog ljudskog prava ili slobode (čl. 428.a st. 3. ZPP).³⁵

Sudovi su vezani i za pravna utvrđenja iz presuda kojom su prihvaćeni zahtjevi u povodu tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava.³⁶ S obzirom na to da se fizičke i pravne osobe mogu u posebnim parnicama za naknadu štete ili isplatu, pozvati na pravno utvrđenje iz presude kojom su prihvaćeni zahtjevi u povodu tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava, da su određenim postupanjem, uključujući i propuštanjem tuženika, povrijeđeni ili ugroženi zakonom zaštićeni kolektivni interesi i prava osoba koje je tužitelj ovlašten štiti. U tom slučaju sud će biti vezan za ta utvrđenja u parnici u kojoj će se ta osoba na njih pozivati (čl. 502.c ZPP).

³⁴ Prema čl. 77. st. 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 99/99, 29/02, 49/02, u daljnjem tekstu: UZUS nadležno sudbeno ili upravno tijelo, tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravna osoba s javnim ovlastima pri donošenju novog akta (u povodu odluke Ustavnog suda da ukine akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo) obvezni su poštovati pravna stajališta Ustavnog suda izražena u odluci kojom se ukida akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo podnositelja ustavne tužbe.

³⁵ Opširnije vidi Maganić, Aleksandra, Vezujući učinak presuda Europskog suda za ljudska prava, Europska budućnost hrvatskoga građanskog pravosuđa, (urednik Jakša Barbić) Knjiga 43, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2018., str. 79-106.

³⁶ Udruge, tijela, ustanove ili druge organizacije koje su osnovane u skladu sa zakonom, koje se u sklopu svoje registrirane ili propisom određene djelatnosti bave zaštitom zakonom utvrđenih kolektivnih interesa i prava građana, mogu, kad je takvo ovlaštenje posebnim zakonom izrijekom predviđeno i uz uvjete predviđene tim zakonom, podnijeti tužbu (tužbu za zaštitu kolektivnih interesa i prava) protiv fizičke ili pravne osobe koja obavljanjem određene djelatnosti ili općenito radom, postupanjem, uključujući i propuštanjem, teže povrijeđuje ili ozbiljno ugrožava takve kolektivne interese i prava (čl. 502.a st. 1. ZPP).

Razlike koje postoje između raznovrsnih oblika vezivanja nižih sudova pri donošenju odluka su ogromne i mogu se odnositi na različite objekte (npr. činjenična utvrđenja ili pravna shvaćanja), različita tijela (domaća ili europska) i sl. Ipak, neovisno o njihovoj različitosti, svima je zajedničko da svojim djelovanjem ograničavaju postupanje nižih sudova, a radi osiguranja jedinstvene primjene prava, osiguranja pravne sigurnosti ili poštivanja ustavnih i ljudskih prava i sloboda.

ZPP u članku 502.n koristi izraz *nastavljeni postupci* kojim su, za pretpostaviti je, obuhvaćeni postupci koji su bili prekinuti, a koji su nakon donošenja pravnog shvaćanja Vrhovnog suda RH nastavljani. U tim postupcima stranke će biti obaviještene o zauzetoj pravnoj shvaćanju Vrhovnog suda RH, a sudovi će nastojati da stranke nagodbom ili na drugi nesporni način dovrše postupak (čl. 502.n st. 2. i 4. ZPP).

Nije jasno odnose li se nastavljani postupci samo na postupke koji su nastavljani nakon prekida postupka ili i na naknadno pokrenute slične sporove. Ako bi se prihvatilo rješenje prema kojem zauzeto pravno shvaćanje vezuje ne samo sudove u postupcima koji su nastavljani nakon prekida postupka u povodu rješavanja pitanja važnog za jedinstvenu primjenu prava, već i druge sudove, pred kojima bi se takvi postupci mogli naknadno pokrenuti, pitanje je bi li se i kada bi se zauzeto pravno shvaćanje moglo izmijeniti. Sudeći po odredbi ZPP-a kojom se ogledni postupak definira kao slični sporovi koji su u većem broju već pokrenuti *ili se njihovo pokretanje očekuje u kraćem razdoblju*, zauzeto pravno shvaćanje vezuje ne samo sudove u postupcima koji su već bili pokrenuti, pa nakon prekida postupka nastavljani, već i postupke pred sudovima koji su pokrenuti u kraćem razdoblju. Što znači kraće razdoblje i kada stranke u sličnim sporovima mogu tražiti da se izmijeni zauzeto pravno shvaćanje zakon ne određuje, već je rješavanje ove problematike prepušteno sudskoj praksi. U odnosu na zauzeto pravno shvaćanje Vrhovnog suda mogla bi se prihvatiti i ideja da ono vezuje sudove sve dok se ne promijeni, a to ne mora nužno biti u kraćem razdoblju.

3.8. Prijelazne i završne odredbe

U prijelaznim i završnim odredbama Novele ZPP-a 19 propisano je da će se članak 108. ZPP-a³⁷ primjenjivati i na sve postupke u tijeku u kojima do

³⁷ Člankom 108. Novele ZPP-a 19 dodane su odredbe Glave 32.b kojima je uređen ogledni postupak.

stupanja na snagu ovog Zakona nije održano pripremno ročište ili je održano pripremno ročište, ali nije zaključen prethodni postupak (čl. 117. st. 2.)

3.9. Kritički osvrt

Iz prikaza instituta oglednog postupka razvidno je da se zakon u pravilu ne bi trebao koristiti izrazima čija je zadaća da smanje tenzije zbog uvođenja novih procesnopравnih instituta, ali i novog postupanja sudova zbog njihove primjene u praksi. Nasuprot tome, normativno sagledano zadaća zakonskih odredbi trebala bi biti jasna i precizna poruka sudovima, ali i strankama i njihovim zastupnicima i građanima o tome koja je svrha pojedine odredbe i koje su granice dometa u njezinoj primjeni.

Čini se da su zakoni sve složeniji, uslijed toga i nejasniji te da se njima žele obuhvatiti svi potencijalni slučajevi koji bi se mogli dogoditi u praksi postupanja sudova, što svakako nije moguće.³⁸ Zbog toga se zakonske odredbe nepotrebno opterećuju suvišnim tekstom, koji često opet nije u stanju obuhvatiti sve moguće pojedinosti, koje se mogu dogoditi u praksi. S druge strane, sudovi bi trebali biti interpreti zakonskih tekstova, ne samo primjenjivači zakonske norme koja nije u stanju obuhvatiti silnu različitost istih ili sličnih slučajeva.

---

³⁸ Kritički o lošem normativnom uređenju oglednog postupka, prevelikim ovlastima Vrhovnog suda i ustavnopravnoj dvojbenosti koncepta oglednog postupka vidi Milotić, Ivan, Ogledni postupak – novi institut u Noveli ZPP-a iz 2019. godine, *Pravo i porezi*, br. 9/2019., str. 75-76.

POJAM RADNOG SPORA U SUDSKOJ PRAKSI

Senija Ledić *

Iako brojni propisi koji reguliraju radnopravne odnose ili odnose koji proizlaze iz tih odnosa spominju termin radnog spora, nijedan od njih taj pojam ne definira. Određivanje pojma radnog spora u praksi domaćih sudova dodatno dobiva na značenju nakon osnivanja specijaliziranog prvostupanskog suda za radne sporove, a posebno nakon uvođenja specijalizacije drugostupanskih sudova za odlučivanje o žalbama protiv odluka općinskih sudova u sporovima iz radnih odnosa. Ovaj se rad bavi određivanjem pojma individualnog radnog spora u sudskoj praksi i ukazuje na neujednačenost domaće sudske prakse po tom pitanju s ciljem doprinosa njezinu ujednačavanju.

Ključne riječi: osiguratelj, personalno - kauzalni kriterij, pristup sudu, radni spor

1. UVOD

Normativni okvir općeg postupka za rješavanje radnih sporova čine najprije Zakon o parničnom postupku (dalje: ZPP)¹ i Zakon o radu (dalje: ZR)². Po pitanju postupka sudske zaštite u diskriminacijskim radnim sporovima brojni aspekti diskriminacije, uznemiravanja i spolnog uznemiravanja u području rada i zapošljavanja, kao i sudska zaštita u diskriminacijskim radnim sporovima te radnim sporovima zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja uređeni su i Zakonom o ravnopravnosti spolova (dalje: ZRS)³ te Zakonom o suzbijanju diskriminacije (dalje: ZSD).⁴

ZPP sadrži opća pravila o parničnom postupku kao osnovnoj proceduri za rješavanje građanskopravnih sporova u najširem smislu uključujući i radne

---

* Mr.sc. Senija Ledić, sutkinja Županijskog suda u Splitu

¹ Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 - Odluka USRH, 84/08, 96/08 - Odluka USRH, 123/08 - ispr., 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 - Odluka USRH i 70/19.

² Narodne novine, broj 93/14 i 127/17.

³ Narodne novine, broj 82/08, i 138/12.

⁴ Narodne novine, broj 85/08 i 112/12.

sporove⁵ te posebna pravila o postupku u parnicama iz radnih odnosa⁶. ZR sadrži specifična pravila o nadležnosti i sastavu suda za neke (kolektivne) radne sporove, o prethodnoj proceduri i rokovima za traženje sudske zaštite, o legitimaciji, stranačkoj i parničnoj sposobnosti, o zastupanju, o teretu dokazivanja, o suspendivnosti žalbe.

“Ostale odredbe” ZPP, odnosno pravila koja uređuju opći, osnovni i redovni parnični postupak primjenjuju se izravno i doslovno, a ne na odgovarajući način u postupku u parnicama iz radnih odnosa, ako posebnim pravilima za tu proceduru nije što drugo predviđeno⁷. Tako je parnični postupak, definiran općim pravilima ZPP mjerodavnima za sve vrste sporova i posebnim pravilima toga zakona primjerenima specifičnostima radnih odnosa, redovni put zaštite za rješavanje te kategorije sporova. ZR propisuje mogućnost sudskog rješavanja kako individualnih, tako (uz određene iznimke) i kolektivnih radnih sporova.

Međutim, nijedan od naprijed navedenih propisa ne definira pojam radnog spora. Određivanja pojma radnog spora u domaćoj sudskoj praksi dobiva na značenju nakon osnivanja specijaliziranog suda sa radne sporove⁸, a posebno nakon uvođenja specijalizacije drugostupanskih sudova za odlučivanje o žalbama protiv odluka općinskih sudova u sporovima iz radnih odnosa⁹.

2. POJAM RADNOG SPORA - OPĆENITO

Pojam radnog spora u domaćoj pravnoj doktrini obično se određuje primjenom personalno - kauzalnog kriterija. U tom smislu radni sporovi su sporovi između poslodavaca ili njihovih organizacija, s jedne strane, i radnika ili njihovih organizacija, s druge strane, koji nastaju u vezi s radnim odnosima pojedinih radnika ili u vezi s kolektivnim uređenjem radnih odnosa, odnosno, ponekad, u vezi s pravima sindikata ili općenito u vezi s odnosima organizacija radnika i poslodavca¹⁰.

---

⁵ Argument iz članka 1. ZPP.

⁶ Dio treći, glava dvadeset sedma - odredbe članaka 433. do 437. ZPP

⁷ Argument iz članka 433. ZPP.

⁸ Općinski radni sud u Zagrebu, započeo s radom 1. siječnja 2012. na temelju članka 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima sudova - Narodne novine, broj 84/11.

⁹ Članak 4. Zakona o područjima i sjedištima sudova - Narodne novine, broj 67/18.

¹⁰ U individualnim i kolektivnim radnim sporovima, više u: Triva, S.-Dika, M.- Građansko parnično procesno pravo, 7. izdanje, Zagreb, 2004., str. 793-794.

Iz navedenog pojma radnog spora proizlazi da su radni sporovi posljedica suprotstavljenih interesa između radnika i poslodavca, a mogu biti individualni i kolektivni. Kako se ovaj rad primarno bavim individualnim radnim sporom, to će u nastavku biti više riječi upravo o toj vrsti radnog spora.

Individualni radni spor je spor između poslodavca jednog ili više radnika koji nastupaju kao pojedinci, o pravima i obvezama sudionika u sporu u vezi s određenim radnim odnosom ili odnosima.¹¹

S obzirom na prirodu predmeta spora, individualni radni sporovi mogu biti statusni (primjerice, kada je riječ o utvrđenju postojanja ili nepostojanja radnog odnosa ili o prestanku radnog odnosa) ili imovinski (kada imaju za predmet isplatu novčane tražbine po osnovi radnog odnosa), ali i mješoviti, odnosno statusno-imovinski. Po prirodi predmeta spora i pravila postupka koja se primjenjuju, posebnu vrstu individualnih radnih sporova čine diskriminacijski radni sporovi, odnosno radni sporovi zbog uznemiravanja te spolnog uznemiravanja.¹²

Uzimajući u obzir vrstu pravne zaštite koja se traži, odnosno koju sud pruža, individualni radni spor može biti deklaratorni - kada se traži utvrđenje postojanja ili nepostojanja radnog odnosa ili pojedinih prava iz tog odnosa ili utvrđenje diskriminacije, zatim kondemnatorni - kada se od tuženika traži određeno činjenje (npr. isplata), trpljenje ili propuštanje te konstitutivni - kada se traži određivanje određene pravne promjene radnog odnosa, odnosno pojedinih prava iz tog odnosa (na primjer, sudski raskid ugovora o radu).¹³

U domaćoj je sudskoj praksi sporno pitanje predstavlja li radni spor i spor kojeg pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu. Štoviše, upravo o tom pitanju postoji neujednačenost sudske prakse, dok nije dvojbeno da je spor između radnika i poslodavca u vezi naknade štete zbog ozljede pretrpljene na radu individualni radni spor, odnosno, u procesnom smislu parnica iz radnog odnosa za koju su mjerodavne posebne odredbe ZPP o postupku u parnicama iz radnih odnosa.¹⁴

¹¹ Više o individualnom i kolektivnom radnom sporu u: Aras, S. Sudski postupak u individualnim radnim sporovima, Pravo i porezi, veljača 2014., str. 42. do 54.

¹² Više, *Ibid.*

¹³ Više, *Ibid.*

¹⁴ Tako i ŽS Varaždin GŽ-757/05 - IO 2/2006, 265.

3. INTERNA JURISDIKCIJA I STVARNA NADLEŽNOST

Stvarnu nadležnost sudova za rješavanje sporova iz radnih odnosa propisuje odredba članka 34. stavka 1. točka 10. ZPP-a kojom su za suđenje u ovim sporovima određeni općinski sudovi koji uključuju i jedan (jedini) općinski radni sud (Općinski radni sud u Zagrebu).

Domaći zakonodavac ne propisuje izrijekom nadležnost u slučaju odlučivanja u postupku u kojem je osiguranik tuženika sutuženik u sporu o naknadi štete za koji je predviđena nadležnost radnog suda.

Suprotno našem zakonodavcu, slovenski zakonodavac daje drugačije rješenje. U Zakonu o radnim i socijalnim sudovima Republike Slovenije¹⁵, i to u članku 5. stavku 1.b) radni sud nadležan je, među ostalim, u individualnim radnim sporovima o pravima i odgovornostima koje proizlaze iz radnog odnosa između radnika i poslodavca ili njihovih nasljednika. Međutim, stavkom 2. članka 5. istog Zakona, sud iz prethodnog stavka nadležan je i za odlučivanje ako je osiguranik tuženika sutužen u sporu o naknadi štete za koji je prema odredbama ovog Zakona predviđena nadležnost radnog suda.

4. POJAM RADNOG SPORA U DOMAĆOJ SUDSKOJ PRAKSI

U domaćoj su sudskoj praksi uočene četiri kategorije odluka u vezi s određenjem sudova po pitanju vrste spora kojeg pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu:

4.1. Odluke u kojima se izrijekom i izravno ova vrsta spora smatra imovinskopравnim sporom iz ugovora o osiguranju, a ne radnim sporom

- a) “Pravilno je sud prvog stupnja zaključio da se u ovosudnom predmetu radi o tužbi tužiteljice radi naknade štete zbog pretrpljene ozljede na radu u odnosu na osiguravajuće društvo, pa da se tako ne radi u radnom sporu, već o naknadi štete temeljem ugovora o osiguranju poslodavca tužiteljice i tuženika kao osiguravajuće kuće.

---

¹⁵ Zakon o delovnih in socialnih sodiščih, Uradni list Republike Slovenije, broj 2/04, dalje: ZDSS.

Neutemeljeni su žalbeni navodi tužiteljice da bi postojanje solidarne odgovornosti poslodavca i osiguratelja u sporu radnika protiv osiguratelja poslodavca s naslova naknade štete na temelju osiguranja od odgovornosti iz djelatnosti dalo značenje radnog spora (tako i rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Revr 327/09-2 od 4. lipnja 2009.).

Neovisno o tome što je potraživanje tužiteljice vezano uz povredu na radu, ovdje nije riječ o radnom već o imovinskopравnom sporu iz ugovora o osiguranju i imaju se primijeniti odredbe ZOO” (ŽS St, Gž R-155/16 od 23.1.2017.).

- b) “Radni spor je uvijek spor između poslodavca i radnika u svezi s radnim odnosom, a kako u konkretnom slučaju tužitelj potražuje naknadu štete od tuženika na temelju police osiguranja od odgovornosti nisu ispunjeni uvjeti iz odredbe članka 15. stavka 1. ZSP za oslobođenje tužitelja od plaćanja pristojbi” (ŽS Zg, Gž-2387/18 od 15.5.2018.).
- c) “Spor radnika protiv poslodavca radi naknade štete koju je pretrpio na radu ili u svezi s radom je radni spor. Međutim, u ovom slučaju ne radi se o sporu protiv poslodavca (on uopće nije stranka u postupku), već je naprotiv riječ o sporu između tužitelja i tuženika kao osiguratelja poslodavca, a tužitelj svoje potraživanje naknade štete prema tuženiku temelji isključivo na ugovoru o osiguranju - polici osiguranja od opće odgovornosti. Dakle, neovisno o tome što je potraživanje tužitelja vezano uz povredu na radu, ovdje nije riječ o radnom sporu, već o imovinskopравnom sporu iz ugovora o osiguranju prema ZOO” (ŽS Zg, Gž R-1672/16 od 6.3.2017.)

4.2. Odluke u kojima se ova vrsta spora izrijeком i izravno smatra radnim sporom

- a) “Naknada štete zbog ozljede na radu je radni spor neovisno što se potražuje od osiguravajuće kuće s kojom je poslodavac sklopio policu osiguranja od odgovornosti prema djelatnicima i trećim osobama.” (ŽS Os, Gž-1799/16 od 21.10.2016.)
- b) “Spor između radnika i osiguratelja poslodavca za štete zbog ozljede na radu je radni spor (Općinski radni sud u Zg, Pr-2379/17 od 12. rujna 2018., ŽS Zg, Gž R-1481/18 od 13.11.2018. potvrđuje, drugostupanjski sud se nije referirao na vrstu spora)
- c) “Kod ovakve vrste police osiguravatelj - tuženik stupa u poziciju poslodavca, može prema radniku - tužitelju istaknuti sve prigovore koje

inače može istaknuti poslodavac, tuženik odgovara na isti način i u istom opsegu kao što bi odgovarao poslodavac tužitelja, ali najviše do iznosa osigurateljke obveze...” (ORS Zg, Pr-2785/16 od 30. siječnja 2018. i ŽS Ri, Gž R-201/2018 od 6.9.2018.).

- d) “Spor koji pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguravatelja koji je osigurao njegova poslodavca za štete nastale radnicima na radu jest radni spor”, (ŽS St, Gž-3817/16 od 6.12.2018.).¹⁶

4.3. Odluke u kojima se ova vrsta spora neizravno smatra radnim sporom

- a) ORS Zg, Pr-2370/16 od 2.1.2018. (odbijen zahtjev radnika protiv osiguravatelja radi naknade štete zbog ozljede na radu, rok za žalbu osam dana)
- b) ORS Zg, Pr-2383/16 od 15.12.2017.; ŽS Ri, Gž R-72/18 od 28.6.2018. (prihvaćen tužbeni zahtjev, paricijski rok 8 dana, rok za žalbu 8 dana).

4.4. Četvrta kategorija su odluke koje su donesene u sporovima koji je pokrenuo radnik protiv svog poslodavca i njegovog osiguratelja radi naknade štete zbog ozljede na radu, a koje domaća sudska praksa tretira kao radni spor¹⁷. U toj kategoriji odluka izraženo je stajalište da u slučaju osiguranja od odgovornosti od djelatnosti osiguratelj solidarno s osiguranom pravnom osobom odgovara za štetu, ali najviše do iznosa svoje obveze. Solidarna odgovornost tužene proizlazi iz jamstvenog karaktera osiguranja od odgovornosti izjednačenog s tzv. solidarnim jamstvom (članak 111. ZOO), ali najviše do iznosa osigurateljke obveze (članak 965. ZOO)¹⁸.

5. POJAM RADNOG SPORA U REPUBLICI SLOVENIJI

Sukladno odredbi članka 5. stavka 1.b) slovenskog Zakona o radnim i socijalnim sudovima (ZDSS), radni sud nadležan je samo za one sporove u vezi s ozljedom na radu u kojima su stranke u sporu radnik i poslodavac ili u koji-

---

¹⁶ Ova odluka daje detaljne razlog za odstupanje od sudske prakse.

¹⁷ Primjerice, ŽS St, Gž R-463/2019 od 29.8.2019.

¹⁸ VS RH, Rev- 2301/89 od 10.4.1990., PSP-51/135

ma, pored poslodavca, radnik tuži i njegovo osiguravajuće društvo.¹⁹

Međutim, kada radnik kao tužitelj podnosi tužbu izravno protiv osiguratelja u smislu odredbe članka 965. Obligacijskog zakonika²⁰ tada tužitelj podnosi izravnu tužbu protiv tuženika kao osiguratelja koja je utemeljena na ugovoru o osiguranju između osiguratelja i tužiteljeva poslodavca. U tom je smislu tužitelj s tuženikom samo u građanskopravnom odnosu na temelju propisa obveznog prava, pa je za suđenje u tom postupku nadležan sud opće nadležnosti, a ne radni sud.²¹

Važno je navesti da članak 965. slovenskog Obligacijskega zakonika sadržajno odgovara hrvatskom Zakonu o obveznim odnosima²² i glasi: U slučaju osiguranja od odgovornosti oštećena osoba može zahtijevati neposredno od osiguratelja naknadu štete koju je pretrpjela događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osigurateljeve obveze (stavak 1.); oštećena osoba ima, od dana kad se dogodio osigurani slučaj, vlastito pravo na naknadu iz osiguranja te je svaka kasnija promjena u pravima osiguranika prema osiguratelju bez utjecaja na pravo oštećene obveze osobe na naknadu (stavak 2.)²³.

6. ANALIZA SUDSKE PRAKSE

Domaća i slovenska sudska praksa kada ocjenjuju da spor između radnika i osiguratelja nije radni spor, polazi od personalnog kriterija za određivanje pojma radnog spora zanemarujući kauzalni. Isključivi personalni kriterij za određivanje pojma radnog spora, osim što se udaljuje od pojma radnog spo-

¹⁹ “Na podlagi določ b 5. člena ZDSS-1 je delovno sodišče pristojno le za tiste odškodninske spore iz naslova poškodbe pri delu, v katerih nastopata kot stranki v sporu delavec in delodajalec, oziroma v katerih je poleg delodajalca kot sospornik tožena tudi njegova zavarovalnica”, Vrhovno sodišče Republike Slovenije, Sklep VIII R 10/2007 od 16.5.2007.; Jednako i Sklep VIII R 34/2007 od 11.12.2007.; <http://www.sodnapraksa.si>

²⁰ Uradni list Republike Slovenije, broj 83/01

²¹ *Ibid.*

²² Narodne novine, broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18, dalje: ZOO.

²³ 965. člen Obligacijskega zakonika RS:

(1) Pri zavarovanju pred odgovornostjo lahko oškodovanec zahteva neposredno od zavarovalnice povrnitev škode, ki mu je nastala zaradi dogodka, za katerega odgovarja zavarovanec, toda največ do zneska njene obveznosti.

(2) Oškodovanec ima od takrat, ko nastane zavarovalni primer, lastno pravico do odškodnine iz zavarovanja in nobena poznejša sprememba v pravicah zavarovanca nasproti zavarovalnici ne vpliva na njegovo pravico do odškodnine.

ra kako ga daje pravna doktrina, ukazuje se manjkavim i nedostatnim prije svega stoga što zanemaruje materijalno pravo koje je potrebno primijeniti u rješavanju tog spora.

Naime, kada radnik potražuje naknadu štete zbog ozljede na radu od osiguravajućeg društva na kojeg je njegov poslodavac prenio svoju odgovornost, on ima položaj tzv. treće oštećene osobe, odnosno oštećenika iz građansko-pravnog odnosa odgovornosti za štetu. Sukladno odredbi članka 965. ZOO to pravo na naknadu štete radnik kao treća osoba može ostvarivati izravno od osiguratelja tzv. izravnom ili neposrednom tužbom (*actio directa*) što znači da oštećenik prema osiguratelju ima neposredno pravo na naknadu štete zbog čega se izravna (direktna) tužba definira kao tužba koja se podiže bez posredovanja. Ona nije uvjetovana prethodnom nemogućnošću naplate od osiguravnika, a ukazuje na postojanje dvostruke pravne veze: potraživanje oštećenog prema osiguraniku (štetniku) i potraživanje oštećenog prema osiguratelju. U oba slučaja oštećenik je nositelj svoga vlastitog izravnog prava, ali jedan njegov dužnik - osiguranik (štetnik), istodobno je i vjerovnik drugog njegovog dužnika - osiguratelja. Zbog toga, kako bi se označilo da se oštećeni prema osiguratelju koristi svojim vlastitim pravom, a ne pravom osiguranika, kojim bi se kao njegov vjerovnik također mogao koristiti, njegovo pravo prema osiguratelju se definira kao izravno (direktno). Oštećenik se osiguratelju obraća kao svom dužniku, a ne kao dužniku svog dužnika (štetnika - osiguranika)²⁴.

Actio directa u osiguranju od odgovornosti dodatno poboljšava položaj oštećenika jer omogućuje veću sigurnost naplate i brzinu u ostvarivanju naknade, udovoljava zahtjevu da se što je moguće prije otklone štetne posljedice nekog štetnog događaja, omogućuje da osiguranik kao štetnik zadrži ostvarenu osigurninu i da je ne proslijedi oštećenome, te omogućuje izbjegavanje zlonamjernih dogovora između osiguranika i oštećenika.²⁵

Međutim, o zahtjevu radnika protiv osiguratelja, jednako kao i u slučaju kada radnik tuži svog poslodavca, odlučuje se primjenom propisa koji reguliraju radnopravne odnose uključujući i propise odštetnog prava koji se odnose na odgovornost poslodavca za štetu radniku zbog ozljede na radu. Pritom ugovor o osiguranju samo legitimira osiguravajuće društvo da izvrši isplatu naknade štete zbog ozljede na radu radniku umjesto njegova poslodavca, ali

²⁴ Tako: Gorenc, V., Belanić, L., Momčinović, H., Perkušić, A., Pešutić, A., Slakoper, Z., Vukelić, M., Vukmir, B. (2014). Komentar Zakona o obveznim odnosima, Zagreb, str. 1576.-1578.

²⁵ *Ibid.*

taj ugovor ne mijenja narav spora jer je to i dalje spor koji je potrebno riješiti primjenom propisa koji reguliraju radnopravne odnose²⁶.

Osim toga, osiguratelj može u ovom slučaju prema osiguraniku isticati dvojake prigovore: a) prigovore koje bi osiguratelj mogao isticati prema osiguraniku iz ugovora o osiguranju koji su nastali prije nego što se dogodio osigurani slučaj (članak 945. stavak 2. ZOO) i b) prigovore koje bi osiguranik mogao isticati prema oštećeniku iz odnosa odgovornosti za štetu²⁷. Stoga zaključak o tome da i ovaj spor također spada u kategoriju radnog spora nije protivan prirodi izravne tužbe niti čini neprimjerno tegobnim pravni položaj osiguratelja.

Naprijed navedeno ukazuje na značajno veću potrebu korištenja kauzalnog kriterija u definiranju pojma radnog spora u sudskoj praksi, štoviše na potrebu da primarni kriterij za određivanje vrste radnog spora bude kauzalni odnosno da to bude materijalno pravo koje je potrebno primijeniti u rješavanju određenog spora, dok bi personalni kriterij trebao imati tek dopunsko značenje. Korištenje isključivo ili pretežito personalnog kriterija za određivanje pojma radnog spora dovodi do nejednakog tretiranja radnika i nejednakog prava radnika na pristup sudu u slučaju zaštite zbog ozljede na radu, pa je dominantno korištenje kauzalnog kriterija potrebno radi zaštite konvencijskih i ustavnih prava jer su jednakost pred zakonom i pravo na pristup sudu konvencijske i ustavne kategorije²⁸.

Ukoliko se takav spor ne smatra radnim sporom, tada radnik koji potražuje naknadu štete zbog ozljede na radu nema prava iz članka 434. i 434.a ZPP, što znači da taj radnik nema pravo da na spor koji on pokreće sud uvijek obraća pažnju na potrebu hitnog rješavanja²⁹, nema pravo da se spor kojeg on pokreće okonča u roku šest mjeseci od dana podnošenja tužbe, u sporu kojeg on pokreće drugostupanjski sud nije dužan donijeti odluku o žalbi podnesenoj protiv odluke prvostupanjskog suda u roku od trideset dana od primitka žalbe, takvog radnika ne bi mogao kao punomoćnik zastupati osoba koja je u radnom odnosu u sindikatu čiji je on član ili udruzi sindikata u koju je udru-

²⁶ Tako i ŽS St, Gž-3817/2016 od 6.12.2018.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Članak 6. stavak 1. i članak 14. Europske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama - Narodne novine MU, broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10; te članci 14. stavak 2. i 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske - Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 5/14.

²⁹ I u članku 20. slovenskog ZDSS propisana je hitnost u postupanju sudova u radnim i socijalnim sporovima: "V postopku v delovnih in socialnih sporih je treba postopati hitro".

žen sindikat čiji je on član. Sve to usprkos činjenici što on potražuje naknadu štete kao radnik i što je osnova iz koje on i crpi svoje pravo na naknadu štete upravo ozljeda na radu, dakle proistječe iz rada, a treća je osoba iz ugovora o osiguranju upravo kao radnik.

Osim toga, takav tužitelj mora platiti pristojbu jer su od plaćanja pristojbi oslobođeni samo radnici u sporovima i drugim postupcima u vezi s ostvarivanjem njihovih prava iz radnih odnosa³⁰, pa se u tom smislu smanjuje njegova mogućnost pristupa sudu, što je jedan od elemenata ustavnog prava na pravično suđenje čime je takav radnik doveden u nepovoljniji položaj od drugih radnika koji potražuju naknadu štete iz iste osnove od svog poslodavca, pa je pred zakonom nejednako tretiran u odnosu na druge radnike.

Zanimljivo je uočiti da se u slovenskom pravnom sustavu pristojbe plaćaju u postupcima o radnim i socijalnim sporovima, osim ako zakon ne predviđa drugačije za pojedine vrste postupaka iz radnih i socijalnih sporova³¹. Iznimku predstavljaju statusni radni sporovi jer pristojbu ne plaća radnik u individualnim radnim sporovima koji se odnose na utvrđenje, postojanje i prestanak radnog odnosa³², dok se pristojbe plaćaju u individualnim radnim sporovima novčane prirode.³³

Iz navedenog proizlazi da je pristup sudu radnicima u Republici Hrvatskoj širi nego u Republici Sloveniji jer su u Republici Hrvatskoj svi radnici u sporovima i drugim postupcima u vezi s ostvarivanjem njihovih prava iz radnih odnosa oslobođeni od plaćanja sudskih pristojbi, dok su u Sloveniji oslobođeni samo radnici u statusnim radnim sporovima.

7. ZAKLJUČAK

Izvršena analiza pokazuje da domaća sudska praksa u postupcima koje pokreće radnik protiv osiguratelja svog poslodavca radi naknade štete zbog ozljede na radu još uvijek ne primjenjuje kauzalni kriterij u određivanju pojma radnog spora čime je on sasvim podcijenjen, usprkos tome što je bitan radi zaštite konvencijskih i ustavnih prava jedne kategorije građana (radnika), s jedne strane, dok s druge nije protivan pravnoj prirodi izravne tužbe protiv osiguratelja.

---

³⁰ Članak 11. stavak 1. točka 3. Zakona o sudskim pristojbama - Narodne novine, broj 118/18.

³¹ Zakon o sodnih taksah, Uradni list Republike Slovenije, broj 37/08, članak 2. točka 2.

³² Točka 2.2. Taksne tarife Zakona o sodnih taksah RS (dalje: TT).

³³ Točka 2.3. TT.

Analizirane odluke, uz to, ne daju razloge za isključivanje ni marginalizaciju kauzalnog kriterija, kao ni razloge za dominaciju personalnog kriterija u određivanju pojma radnog spora čime odluke gube na uvjerljivosti što ne doprinosi potrebnosti pravnoj sigurnosti i povjerenju javnosti.

8. LITERATURA

1. Aras, S., *Sudski postupak u individualnim radnim sporovima*, Pravo i porezi, veljača 2014.
2. *Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama* - Narodne novine MU, broj 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06 i 2/10
3. Gorenc, V., Belanić, L., Momčinović, H., Perkušić, A., Pešutić, A., Slakoper, Z., Vukelić, M., Vukmir, B., *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, Zagreb, 2014.
4. *Obligacijski zakonik*, Uradni list Republike Slovenije, broj 83/01.
5. Triva, S.-Dika, M.- *Građansko parnično procesno pravo*, 7. izdanje, Zagreb, 2004.
6. *Ustav Republike Hrvatske*, Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 5/14
7. *Zakon o delovnih in socialnih sodiščih*, Uradni list Republike Slovenije, broj 2/04
8. *Zakon o obveznim odnosima*, Narodne novine, 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18
9. *Zakon o parničnom postupku*, Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07 - Odluka USRH, 84/08, 96/08 - Odluka USRH, 123/08 - ispr., 57/11, 148/11 - pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 - Odluka USRH i 70/19.
10. *Zakon o područjima i sjedištima sudova*, Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 5/14.
11. *Zakon o radu*, Narodne novine, broj 93/14 i 127/17
12. *Zakon o ravnopravnosti spolova*, Narodne novine, broj 82/08 i 138/12
13. *Zakon o sodnih taksah*, Uradni list Republike Slovenije, broj 37/08
14. *Zakon o suzbijanju diskriminacije*, Narodne novine, broj 85/08 i 112/12

PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE U PRAKSI USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE I EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA – Europski standardi u hrvatskom pravnom i sudskom pogledu nakon dvadeset i dvije godine primjene i postupka jačanja implementacije Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda –

Dr. sc. Sandra Marković *

U radu se, kroz stajališta Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske analizira razvoj konvencijskog i ustavnog aspekta u području zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda. Polazi se od početnih prihvaćanja i primjene stajališta Europskog suda za ljudska prava u praksi Ustavnog suda, a potom sveprisutnih europskih standarda u redovnom sudovanju u Republici Hrvatskoj. Naglasak je na razvoju i interpretaciji sadržaja prava na pravično (pošteno, fair) suđenje, naročito na aspektima koje autorica ovdje izdvaja kao svakodnevno prisutne u svojoj praksi zaštite ljudskih prava kroz pravne lijekove redovnog sudovanja ili pred sudovima specijaliziranim za zaštitu ljudskih prava, kao što su to Europski sud za ljudska prava ili Ustavni sud Republike Hrvatske.

Ključne riječi: Ustavni sud, Europski sud za ljudska prava, pravično suđenje, obrazložena odluka, pristup sudu, razumi rok, odvjetnik, nepristrani sud, Ustav, Konvencija, nepristranost, sudac

1. UVODNO

Načela i jamstva iz članka 29. stavka 1. Ustava Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustav) odnosno članka 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija)¹ snažan su i efikasan alat u rukama odnosno riječima pravnika praktičara. Jednakosnažan alat za zaštitu

---

* Dr.sc. Sandra Marković, odvjetnica, Zajednički odvjetnički ured dr. sc. Marković, Grbavac i Gliha, u Zagrebu

¹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine - Međunarodni ugovori” broj 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99. - ispravak, 14/02. i 1/06.

ljudskih prava sa svih strana unutar sudnice, i u rukama sudaca i odvjetnika, i u kaznenim postupcima državnog odvjetništva, kao i u svim podnescima prema sudovima. Kao i druge odredbe i Ustava i Konvencije, i članak 29. stavak 1. Ustava i članak 6. Konvencije predmet su teleološkog tumačenja u njihovoj primjeni. Sudovi tako nastoje u praksi ostvariti svrhu odredbe kako bi zaštitili prava koja su praktična i djelotvorna, a ne teorijska i iluzorna.²

Pravo na pravično (pošteno, fair)³ suđenje najvažnije je procesno ljudsko pravo. U hrvatskom pravnom poretku sadržano je na ustavnoj i zakonskoj razini, kao i u više ratificiranih međunarodnih konvencija.⁴

Pravo na pravično suđenje pokazatelj je potrebe sagledavanja stvarnih uvjeta u kojima se primjenjuje, uz istovremeno uzimanje u obzir ekonomskih i socijalnih trenutaka. To zahtijevaju i Ustav i Konvencija, koje gledamo kroz pojam tzv. „živih organizama“, kojima pravi značaj i pravu snagu daje

² ESLJP, presuda *Sakhnovskiy v. Russia* [GC], st. 99–107; Potom, primjerice: “59. ... na temelju načela da je svrha Konvencije jamčiti prava koja nisu teorijska ili iluzorna, već su praktična i djelotvorna, Sud je dužan osigurati da se obveza države da zaštiti prava osoba pod njezinom nadležnošću primjereno ispuni u praksi ...” (presuda ESLJP-a *Ž.B. protiv Hrvatske*, od 11. srpnja 2017., zahtjev br. 47666/13). Potom: “Zadaća je Ustavnog suda štiti Ustavom zajamčena prava pojedinaca tako da ta zaštita bude praktična i djelotvorna, a ne teorijska ili prividna (iluzorna).” (odluka Ustavnog suda broj: U-III-4149/2014 od 24. srpnja 2015., “Narodne novine” broj 89/15.).

³ Napominjemo da je u Narodnim novinama, u kojima je objavljen tekst Konvencije napisano da se radi o *poštenom suđenju*, dok je u članku 29. Ustava termin *pravično suđenje*. U ovom radu koristimo termin *pravično suđenje*.

⁴ Vidi: Alan Uzelac, *Pravo na pošteno suđenje: opći i građansko-pravni aspekti* čl. 6. st. 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u: *Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Centar za mirovne studije, koji navodi i: „*Pravo na pošteno suđenje u praksi Europskog suda za ljudska prava razvijalo se i širilo postupno. Prema današnjem stanju prakse Suda u Strasbourgu, a uzimajući u obzir sistematiku iz suvremenih komentara i doktrinarnih tumačenja Konvencije*3, *moгу se navesti sljedeći elementi ili aspekti prava na pošteno (pravično, fair) suđenje: – pravo na pristup sudu (access to court); – pravo na pravnu pomoć (legal aid and advice); – pravo na procesnu ravnopravnost (equality of arms, “jednakost oruđa”); – pravo na javno i kontradiktorno suđenje (public hearing); – pravo na saslušanje (fair hearing); – pravo na dokaz (right to proof); – pravo na javnu objavu presuda (public pronouncement of judgments); – pravo na sud ustanovljen zakonom (tribunal established by law); – pravo na nezavisnost i nepristranost u suđenju (impartiality and independence); – pravo na suđenje u razumnom roku (reasonable time); – pravo na učinkovitu ovrhu presuda (effective enforcement); – zabrana arbitrarnog postupanja (arbitrariness) i pravo na pravnu sigurnost (legal certainty).*“, str. 90.

praksa i interpretacija od strane sudova.⁵ Kod tumačenja Konvencije ESLJP može uzeti u obzir relevantna pravila i načela međunarodnog prava koja su primjenjiva u odnosima između visokih stranaka ugovornica.⁶ Jačanje implementacije Konvencije za zaštitu ljudskih prava i njezinih standarda u Republici Hrvatskoj pruža direktnu podršku jačanju vladavine prava i poštovanju ljudskih prava i temeljnih sloboda.

O ovoj temi govorimo i pišemo dugi niz godina⁷ i analizom prvih radova i ovih sada uvidamo veliki razvoj pristupu, primjeni i razmišljanjima teoretičara i praktičara u odnosu na ovo ustavno i konvencijsko pravo na pravično suđenje⁸ i interpretativni učinak kroz praksu i stajališta ESLJP-a i Ustavnog suda Republike Hrvatske. Velika je razlika u prihvaćenosti stajališta europskih sudova, prvenstveno u ovom radu mislimo na ESLJP, ali, naravno i Suda Europske unije, u praksi redovnih sudova u Republici Hrvatskoj, što je zaštitu

---

⁵ ESLJP, presuda *Marckx v. Belgium*, par. 41

⁶ ESLJP, presuda *Demir and Baykara v. Turkey* [GC], st. 76–84

⁷ Prethodna razmišljanja autorice o pravu na pravično suđenje, npr.: S. Marković, *Zaštita aspekata konvencijskog i ustavnog prava na pravično suđenje u ovršnim predmetima*, Zbornik radova, Dani hrvatskoga insolventnog i ovršnog prava, Lexpera, Zagreb, 24. siječnja 2019.; S. Marković, *Zaštita od arbitrarnosti kao zahtjev prava na pravično suđenje - u novijoj praksi Ustavnog suda*, portal IUS INFO, objavljeno 8. kolovoza 2018.; S. Marković, S. Grbavac, *Pretjerani formalizam kao teško premostiva prepreka pravičnog suđenja*, Hrvatska pravna revija, studeni 2017.; S. Marković, *Zaštita od arbitrarnosti u postupanju sudova i drugih državnih tijela kao aspekt prava na pravično suđenje*, Pravo u gospodarstvu, vol. 55 o. 5., 771-1168, Zagreb, rujan 2016.; D. Elijaš, S. Trgovac i S. Marković, *Pravo na pristup sudu kao aspekt prava na pravično suđenje*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta Rijeka (1991)v.37, br. 1, 385-421 (2016); D. Elijaš, S. Trgovac i S. Marković, *Pravo na pristup sudu kroz individualnu ustavnosudsku kontrolu*, Hrvatska pravna revija, travanj 2016.; S. Marković i S. Trgovac, *Pravo na neovisni sud*, Informator, broj 6302 - 6303 od 02. kolovoza 2014.; S. Marković, *Povreda prava na pravično suđenje - dosuđivanje imovinskopravnog zahtjeva*, Informator, broj 6170 od 24. travnja 2013.; S. Marković, *Povreda prava na pravično suđenje, nastala pretjerano formalističkim pristupom nadležnog upravnog tijela*, Informator, broj 6158 od 13. ožujka 2013.; S. Marković, *Povreda ustavnog prava na pravično suđenje*, Informator, broj 6115 od 13. listopada 2012.; S. Marković, *Povreda ustavnog prava na pravično suđenje u stečajnom postupku*, Informator, broj 5967 od 14. svibnja 2011.; S. Marković, *Načelo "jednakosti oružja" kao jedan od zahtjeva prava na pravično suđenje*, Informator, broj 5904 od 6. listopada 2010.; S. Marković, *Praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske glede primjene članka 14., 26. i 29. st. 1. Ustava Republike Hrvatske*; Godišnjak, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, 2004.godine.

⁸ Temelj prava na pravično suđenje je pravo na suđenje pred zakonom ustanovljenim, neovisnim i nepristranim sudom. Te ustavne pretpostavke trebaju se ispuniti kumulativno.

i ostvarivanje prava pred sudovima podiglo na bitno višu razinu i daleko se odmaknulo od početnog klasičnog pravnog obrazovanja, s kojim je većina nas krenula u praksu i koji je i dalje temelj našeg pravnog razmišljanja i rada, ali je potom neizbježno naišla neminovnost prihvaćanja europskih standarda zaštite ljudskih prava i primjene međunarodnih dokumenata.

Jamstva pravičnog sudskog postupka proizlaze iz domaćeg prava te iz međunarodnog prava. Tijekom dvadeset i dvije godine od početka primjene Konvencije u Republici Hrvatskoj⁹ i višedesetljetne primjene pred ESLJP-om, ESLJP je njezinim odredbama, onima kojima se jamče ljudska prava i temeljne slobode, dao puni sadržaj i značenje, i dalje to aktivno čini. ESLJP je tako u predmetu *Kjeldsen, Busk Madsen i Pedersen protiv Danske* naveo da je Konvencija “dizajnirana kako bi se održali i promovirali ideali i vrijednosti demokratskog društva.” U predmetu *Irska protiv Ujedinjenog Kraljevstva* ESLJP je naveo da njegove presude služe, ne samo da se riješe oni slučajevi koji su podneseni pred taj sud, već, puno šire, da očuvaju i razviju pravila koja je ustanovila Konvencija.¹⁰ D. Šarin u razmatranju odnosa ESLJP-a i Ustavnog suda ističe: „Stoga se može ustvrditi da, iako je Konvencija jedan od najznačajnijih dokumenata za zaštitu ljudskih prava u Europi, značenje Konvencije ne proizlazi iz samog teksta, već iz prakse Europskog suda.“^{11/12}

⁹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao temeljni pravni instrument zaštite ljudskih prava Vijeća Europe, 1 usvojena je 4. studenoga 1950. u Rimu, a stupila je na snagu 3. rujna 1953. godine.

Konvencija je dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske od 5. studenoga 1997., kada je donesen Zakon o potvrđivanju Konvencije.

¹⁰ Vdii: Duška Šarin: Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu, Izvor: file:///D:/Downloads/sarin%20(1).pdf (Pregledano 12. listopada 2019.).

¹¹ Duška Šarin, op.cit., str. 80.

¹² „Značenje Konvencije, kao što je navedeno, proizlazi iz prakse Europskog suda koji primjenjuje evolutivni pristup prilikom njezine interpretacije. Pri tome su interpretativna načela Europskog suda uvjetovana dvjema karakteristikama Konvencije. Kao međunarodni instrument, Konvencija je supsidijarni mehanizam zaštite ljudskih prava, ali njezina namjena je da učinkovito štiti ljudska prava. Navedene karakteristike našle su izraz u načelu supsidijarnosti i slobodnog polja procjene. Europski sud je, primjerice, još u predmetu *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (1976.) naveo da “članak 10. stavak 2. ostavlja državama članicama slobodno polje procjene (margin of appreciation)”, iako širina polja procjene nije neograničena već je Europski sud ovlašten dati posljednju ocjenu o tome može li se ograničenje pomiriti sa slobodom izražavanja zaštićenom člankom 10. Konvencije.“ Duška Šarin, op.cit., str. 81.

Poznavati konvencijsko pravo znači biti dobro upoznat s praksom ESLJP-a, prije svega s interpretativnim načelima kojima se služi u tumačenju Konvencije.¹³ Jednako tako možemo govoriti o poznavanju ustavnog prava kroz interpretativnu ulogu Ustavnog suda Republike Hrvatske.

U radu razmatramo i naglašavamo značaj ustavnosudskog aktivizma, koji je ljestvicu zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, pa tako i prava na pravično suđenje, podigao vrlo visoko, tumačeći i primjenjući stajališta ESLJP-a kroz svoje odluke, ali i aktivno interpretirajući sadržaj ustavnih prava¹⁴ i postupno stvarajući katalog ustavnih prava.¹⁵

Ističemo riječi profesora Smerdela, koji navodi: „U demokratskom društvu borba za pravo odvija se pretežno kroz razvijeni sustav institucija koje pružaju zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustav je općeprihvaćen kao osnovni politički instrument društvene integracije i temelj unutar kojeg se odvija politička borba oko vlasti te rješavaju sporovi između pojedinaca i pravnih osoba. U odnosima s državnim službama i službenicima građani se redovito pozivaju na ustav i ovi to uvažavaju. Zna se da se ustav primjenjuje izravno i da je to pravni akt za čije kršenje slijede sankcije.“¹⁶

¹³ Vidi: Jasna Omejec, Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava, strasbourgški *acquis*, Novi informator, Zagreb, 2013., VII dio, “Pravne doktrine i načela za interpretaciju konvencijskih prava, metode i sudske tehnike za rješavanje slučajeva”.

¹⁴ Smerdel kada govori o ustavima i ljudima, ističe: „U zemljama s dužom ustavnom tradicijom zanimanje za ustav uvijek je nadilazilo okvire koje su zacrtavali političari svojim trenutnim politikama. Kao rezultat povijesne dinamike koja se je odvijala u sredinama relativno razvijene pismenosti, ustav je od početka obilježavala organska povezanost s javnosti. Na to nas upućuju brojni primjeri. Tako je proces stvaranja američke republike i potreba ratifikacije američkog Ustava iz 1787. godine potaknuo federaliste, kao „prijatelje Ustava“ i antifederaliste, kao njihovu opoziciju, na javnu raspravu koja u američkom društvu u kontinuitetu traje i danas.“; Branko Smerdel, “O ustavima i ljudima, Uvod u ustavnopravnu kazuistiku”, Novi informator, Zagreb, 2012., predgovor knjizi, str. 9.

¹⁵ Vidi: Sokol, S. Ustavni sud Republike Hrvatske u zaštiti i promicanju vladavine prava, u “Ustav kao jamac načela pravne države”, Organizator, 2002.

¹⁶ Branko Smerdel, O ustavima i ljudima, Informator, Zagreb, 2012. “Jadranko Crnić: legalist na čelu trnovite, ali zvjezdane ustavne tranzicije (14), str. 62

2. SUDSKA PRAKSA

2.1. Europski sud za ljudska prava

ESLJP u svojoj praksi ističe da je ključno načelo za primjenu članka 6. *poštenost*. Pravo na pošteno suđenje ima tako važno mjesto u demokratskom društvu da ne može biti nikakvog opravdanja za restriktivno tumačenje jamstava iz članka 6. stavka 1., kao što je to navedeno u presudi *Moreira de Azevedo protiv Portugala*, 23. listopada 1990., stavak 66., Serija A br. 189, presudi *Gregačević protiv Hrvatske*, br. 58331/09, stavak 49., 10. srpnja 2012., i presudi *Avagyan protiv Armenije*, br. 1837/10, stavak 38. od 22. studenog 2018.

Članak 6. Konvencije, dakle, jamči pravo na pravično suđenje koje je od temeljnog značaja u demokratskom društvu i koje ima centralno mjesto u samoj Konvenciji. Cilj i svrha se zasnivaju na principu vladavine prava, na kojem su moderna društva izgrađena i zasnovana. U skladu s preambulom Konvencije, ovo je pravo dio zajedničkog nasljeđa država potpisnica Konvencije. Članak 6. Konvencije je odredba na koju se, prema statistikama i izvješćima podnositelji zahtjeva najčešće pozivaju. Praksa u odnosu na ovo pravo doista je bogata te ćemo u ovom radu skrenuti pažnju na razvoj sadržaja i primjenu ovog prava u praksi te na nekoliko ovdje nam bitnijih aspekata ovog prava, s kojima se u osobnoj praksi susrećemo možda češće nego s ostalim aspektima ovog prava. Jurisprudencija ESLJP-a u vezi s člankom 6. Konvencije se godinama progresivno razvijala te obuhvaćala sve veći broj postupaka.

Uzelac ističe: „Još od slučajeva *Ringeisen i König* (...) sud je zauzeo stajalište da je bitan sadržaj o kojem se odlučuje, a ne vrsta postupka u kojem se o njima odlučuje, tako da se načelno može preispitivati suđenje u svim vrstama postupaka, od kaznenog i stegovnog, preko parničnog i upravnog postupka, pa i postupaka pred drugim tijelima s javnim ovlastima. Bitno je da se u tim postupcima odlučuje o pravima i obvezama privatnog prava, što obuhvaća kako imovinska pitanja, tako i statusne, radne ili trgovačke stvari. Postupno, i razlikovanje između prava privatnopravne i javnopravne naravi prestalo je biti odlučujuće jer je u svojoj jurisprudenciji Sud sve više potonjih predmeta podvodio pod jamstva iz čl. 6. Između ostalog, Sud je smatrao da pojam građanskih prava i obveza obuhvaća i odlučivanje o davanju ili oduzimanju licence za vođenje klinike, otvaranju benzinske crpke ili točenju alkohola, odlučivanje o pojedinim pravima iz područja socijalne skrbi i osiguranja, o postupcima izdavanja građevinskih dozvola, o eksproprijacijama (izvlaštenji-

ma) i o prostornom planiranju te o postupcima u vezi s odštetom u upravnom postupku itd.¹⁷

Kod pitanja primjenjivosti članka 6. Konvencije postavlja se pitanje može li se određeni sudski postupak definirati kao “odlučivanje o građanskim pravima i obavezama ili kao „kazneni postupak“. Kada se radi o postupku iz jedne od ove dvije kategorije, primjenjivat će se stavak 1. članak 6. Konvencije, Međutim, ako se radi o postupku utvrđivanja kaznene optužbe onda će se također primjenjivati i stavci 2. i 3. članka 6. Konvencije.

Da bi došlo do primjene članka 6. Konvencije u odnosu na građanski postupak, mora postojati spor oko nekog prava ili obaveze. Potom, to pravo mora da ima osnovu u nacionalnom zakonu. Nadalje, spor mora ukazivati na pravo na direktan i odlučan način. I na kraju takvo pravo ili obaveza moraju biti građanske prirode. Kada se ispune svi ovi uvjeti, ESLJP će se upustiti u razmatranje navoda podnositelja zahtjeva da je postupak pred nacionalnim sudom bio u suprotnosti s jamstvima i pravima članka 6. Konvencije.¹⁸

---

¹⁷ Alan Uzelac, op. cit., str. 91.

¹⁸ U Interights, Članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, Pravo na pravično suđenje, Priručnik za odvjetnike, 2006. godina (Priručnik je zasnovan na istraživanju Sian Lewis-Anthony i Dovydas Vitkauskas), u odnosu na članak 6. Konvencije, između ostalog se navodi: „Jasno je da se pojam “građanska prava i obaveze” odnosi na običnu građansku parnicu sa predominatnim odlikama privatnog prava, kao što su sporovi između pojedinaca koji se tiču obveznog prava, ugovora i obiteljskog prava. Međutim, teže je utvrditi da li se članak 6., stavak 1. može primijeniti i na sporove između pojedinaca i države u vezi s pravima koja, u nekim pravnim sustavima, spadaju u javnu, a ne u privatnu domenu prava. Od samog početka Sud je zauzeo stajalište da se na pitanje da li se spor odnosi na „građanska prava i obaveze“ ne može odgovoriti samo pozivajući se na ono što kaže zakon tužene države; u skladu s Konvencijom ovaj koncept ima autonomno značenje. Svaki drugi pristup bi omogućio državama ugovornicama da osujete jamstva pravičnog suđenja iz članka 6., stavka 1. tako što bi jednostavno mogle proglasiti određene dijelove prava kao “javna” ili “administrativna” čime bi se stvorila pravna nesigurnost u zaštiti prava na pravično suđenje u cijeloj Europi.

S druge strane, s obzirom da je Sud odbio uzeti u obzir definicije iz nacionalnih zakona u utvrđivanju da li se radi o „građanskom“ sporu, postalo je teže utvrditi da li određena vrsta spora spada u domenu koja je zaštićena člankom 6. Iako se čini da je Sud, s vremena na vrijeme, zasnivao svoje stavove na različitim elementima kao što je ekonomska priroda prava koje se razmatra, on nikada nije ni pokušao razraditi univerzalne kriterije, koji bi se mogli usporediti s onima u predmetu *Engel* za “kazneno djelo” (vidi dole), da bi odlučio da li se radi o “građanskim pravima i obavezama”, već je uvijek odlučivao od slučaja do slučaja. Najbliža opća smjernica koju je sud dao svodi se na ponavljanje da iako unutarnji zakon nije u potpunosti nevažan, suština, karakter i efekti prava o kome se odlučuje su od većeg značaja za donošenje odluke.”

Načelna pravna stajališta o pravu na pristup sudu, koje svakomu osigurava pravo da od suda zahtijeva i dobije djelotvornu sudsku zaštitu u vezi sa svojim pravima i obvezama, što posebno ovdje izdvajamo, ESLJP je razradio u presudi *Kreuz protiv Poljske*:¹⁹

„52. Sud ponavlja, kao što je to smatrao u mnogim prilikama, da članak 6. stavak 1. svakome osigurava pravo podnijeti bilo koji zahtjev u vezi s njegovim pravima i obvezama građanske naravi pred sud ili sudište (tribunal). Na taj je način u ovu odredbu ugrađeno ‘pravo na sud’, kojemu je pravo pokrenuti postupak pred sudom u građanskoj stvari samo jedan vid; međutim, taj vid zapravo omogućuje korist od drugih jamstava navedenih u stavku 1. članka 6. Poštenost, javnost i brzina sudskog postupka obilježja su koja nemaju nikakvu vrijednost ako takav postupak prije toga nije uopće pokrenut. Vladavina prava u građanskim stvarima teško se može zamisliti bez postojanja mogućnosti pristupa sudovima ...“

Nadalje, kao praktičaru koji svakodnevno pred sobom ima izazov ostvarivanja zaštite ljudskih prava klijenata, ovdje je bitno istaknuti da pravo na pristup sudu uključuje i pravo stranke da dobije sudsku odluku. Načelno pravno stajalište o ‘pravu na dobivanje sudske odluke’, kao inherentnom dijelu prava na pristup sudu, ESLJP je razradio u presudi *Multiplex protiv Hrvatske*²⁰, u kojoj je navedeno:

„43. Sud primjećuje da je tvrtka podnositeljica zahtjeva u ovom predmetu imala mogućnost pokrenuti pravni postupak; iskoristila je tu mogućnost tako što je tužila državu pred Općinskim sudom u Zagrebu za naknadu štete zbog oduzetog vozila.

44. To samo po sebi ne zadovoljava sve zahtjeve iz članka 6. stavka 1. Treba još utvrditi da je stupanj pristupa, koji je dopušten prema nacionalnom zakonodavstvu, bio dovoljan da osigura pojedinčevo ‘pravo na sud’, uzimajući u obzir vladavinu prava u demokratskom društvu ... Sud podsjeća da je namjera Konvencije jamčiti prava koja nisu teorijska ili prividna (illusory), nego prava koja su provediva u praksi (practical) i djelotvorna ...

45. S tim u svezi Sud ponavlja da članak 6. stavak 1. Konvencije jamči pravo na pristup sudu radi odluke o građanskim sporovima. Sud smatra da to pravo na pristup sudu ne uključuje samo pravo pokrenuti postupak, nego

¹⁹ Presuda ESLJP-a od 19. lipnja 2001., zahtjev broj 28249/95

²⁰ Presuda od 10. srpnja 2003., zahtjev broj 58112/00

i pravo dobiti 'odluku' o sporu od suda. Bilo bi iluzorno kad bi domaći pravni sustav države ugovornice pojedincu dopuštao podnošenje građanske tužbe pred sudom bez osiguranja da će se u predmetu u sudskom postupku donijeti konačna odluka. Bilo bi nezamislivo da članak 6. stavak 1. detaljno opiše postupovna jamstva dana parničnim strankama - postupak koji je pošten, javan i brz - a da ne jamči strankama da će se u njihovim građanskim sporovima donijeti konačna odluka ...“

Poveznica koju ovdje, kroz stajališta ESLJP-a, izvlačimo, kao bitno u svakodnevnoj komunikaciji između stranaka i sudova, svakako je i pitanje neovisnosti i nepristranosti suda i drugih tijela.

Pored postojanja i poštovanja pravila o izuzeću sudaca, standardi nepristranosti suda u demokratskom društvu zahtijevaju i da sudovi uživaju povjerenje javnosti, a svakako i povjerenje stranaka u postupku. Tako ESLJP zauzima stajališta u predmetima: *Pescador Valero protiv Španjolske*, presuda, 17. lipnja 2003., zahtjev br. 62435/00, §§ 24. - 29.; *Pfeifer i Plankl protiv Austrije*, presuda, 25. veljače 1992., zahtjev br. 10802/84, § 36.; *Oberschlick protiv Austrije* /br. 1./, presuda, 23. svibnja 1991., zahtjev br. 11662/85, §§ 50. - 52.. itd. Nepristranost u tom smislu znači nepostojanje negativnih predrasuda ili negativnog pristupa suca ili suda. Nadalje, nepristranost u smislu članka 6. stavka 1. Konvencije provjerava se primjenom posebnih sudskih tehnika: testom subjektivne nepristranosti i testom objektivne nepristranosti. U svakom pojedinom predmetu treba odlučiti je li odnos o kojem je riječ takve prirode i stupnja da upućuje na nedostatak subjektivne ili objektivne nepristranosti suda.

Uobičajena formulacija o nepristranosti, koju ESLJP iznosi u svojim presudama i odlukama, sadržana je u predmetu *Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske*:²¹

“2. Ocjena Suda

78. Sud ponavlja da se, prema njegovoj ustaljenoj sudskoj praksi, postojanje nepristranosti u smislu članka 6. stavka 1. mora utvrditi primjenom subjektivnog testa, pri čemu se mora uzeti u obzir osobno uvjerenje i ponašanje konkretnog suca, to jest je li sudac imao neke osobne predrasude ili pristranosti u tom predmetu, a isto tako i primjenom objektivnog testa, to jest tako da se utvrdi je li sam sud, uzimajući u obzir između ostalih aspekata i njegov sastav, pružio dovoljno jamstava kako bi se isključila

---

²¹ Presuda, 22. prosinca 2009., zahtjev br. 24810/06

svaka objektivna sumnja u pogledu njegove nepristranosti (vidjeti, *inter alia*, *Fey protiv Austrije*, 24. veljače 1993., § 27., 28. i 30...., te *Wettstein protiv Švicarske*, br. 33958/96, § 42., ESLJP 2000-XII).

79. U pogledu subjektivnog testa, osobna nepristranost suca mora se pretpostaviti dok se ne dokaže suprotno (vidjeti *Wettstein*, ... § 43.).

80. U pogledu objektivnog testa, potrebno je utvrditi postoje li činjenice koje se mogu potvrditi (*ascertainable facts*), a koje mogu pobuditi sumnju u nepristranost suca koji odlučuje u predmetu. To podrazumijeva da kad se odlučuje o tome postoji li u određenom predmetu opravdani razlog za bojazan da sud nije nepristran, stajalište same osobe jest važno, ali nije odlučno. Odlučno je može li se ta bojazan smatrati objektivno opravdanom (vidjeti *Wettstein*, ... § 44., te *Ferrantelli i Santangelo protiv Italije*, 7. kolovoza 1996., § 58.).”

Ističemo i noviju presudu Škrlj protiv Hrvatske (br. zahtjeva 32953/13), u kojoj je ESLJP utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije. ESLJP je 11. srpnja 2019., u vijeću od sedam sudaca donio presudu (uz jedno izdvojeno mišljenje) kojom je utvrdio da je podnositelju zahtjeva g. Škrlju povrijeđeno pravo na pošteno suđenje zajamčeno čl. 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zbog toga što se sudac Prekršajnog suda u Pazinu nije izuzeo od suđenja u postupku protiv podnositelja. Prema ustaljenoj sudskoj praksi ESLJP-a postojanje nepristranosti mora se utvrditi prema: subjektivnom testu, pri čemu se mora voditi računa o osobnom uvjerenju i ponašanju određenog suca - je li sudac imao bilo kakve osobne predrasude ili pristranosti u određenom slučaju i objektivnom testu, odnosno utvrđivanjem je li, osim osobnog ponašanja bilo kojeg od njegovih članova, sam sud, između ostalog, njegov sastav pružio dovoljna jamstva za isključenje bilo kakve legitimne sumnje u poštovanje njegove nepristranosti. U odnosu na konkretni predmet, ESLJP je zaključio kako nije vjerojatno da se situacija u samo nekoliko dana mogla promijeniti te je stoga sudac morao biti svjestan okolnosti koje opravdavaju njegovo izuzeće i u drugom predmetu. To je, prema ocjeni ESLJP-a, dovelo do situacije koja je mogla izazvati opravdane sumnje u njegovu nepristranost, a koje sumnje nisu bez objektivnog opravdanja. Prema stajalištu ESLJP-a čak ukazuju na osobnu pristranost motiviranu sučevim animozitetom prema majci podnositelja zahtjeva, također sutkinji istoga suda. ESLJP je istaknuo da se svaki sudac mora izuzeti kada postoji legitiman razlog za bojazan da nije nepristran. U ovoj presudi ESLJP je smatrao da u situaciji u kojoj je sudac bio svjestan okolnosti koje opravdavaju njegovo

izuzeće prije rasprave koja je dovela do osude podnositelja, nije bilo potrebe odlučivati o tome je li podnositelj podnio zahtjev za izuzeće suca ili nije, već je sam sudac trebao odmah obavijestiti predsjednika suda i zatražiti otklon od rada na predmetu. Sama činjenica da je sudio sudac koji je i sam priznao postojanje okolnosti koje opravdavaju njegovo izuzeće, dovela je do umanje-nja izgleda za poštenim suđenjem. ESLJP je istaknuo da taj nedostatak nije ispravio niti Ustavni sud, povodom ustavne tužbe podnositelja zahtjeva, iako je bio ovlašten ukinuti predmetnu odluku redovnog suda.

I kao aspekt koji ovdje izdvajamo i dolazi nam najčeće u praksi kroz potrebu argumentacije pravnih lijekova je pravo na obrazloženu sudsku odluku. Pravo je to s kojim vrlo često argumentiramo ustavne tužbe, ali i zahtjeve prema ESLJP-u. I to ne samo zato jer nemamo drugu argumentaciju, već zato što vrlo često smatramo da su sudovi ignorirali argumentaciju iz prethodnih pravnih lijekova naših klijenata.

Pravo na obrazloženu sudsku odluku podrazumijeva pozitivnu obvezu sudova da u svojim presudama navedu razloge kojima su se vodili pri njihovu donošenju. Međutim, eventualna povreda prava na pravično suđenje zbog propusta suda da se te obveze pridržava uvijek će ovisiti o osobitim okolnostima svakog konkretnog slučaja. Ta obveza, dakle, postoji i izvire iz članka 6. stavka 1. Konvencije.

ESLJP je u predmetu *Gorou protiv Grčke* (br. 2²²) naveo opća stajališta u odnosu na prigovor podnositelja da postupak nije bio pošten jer presuda nije bila valjana obrazložena:

„37. Sud ponavlja da članak 6. stavak 1. Konvencije obvezuje sudove da daju razloge za svoje odluke, ali on se ne smije shvatiti kao da zahtijeva detaljan odgovor na svaki argument. Stupanj do kojeg se ta dužnost primjenjuje može varirati sukladno prirodi odluke. Štoviše, nužno je uzeti u obzir, inter alia, različitost prijedloga (submissions) koje parničar može podastrijeti sudovima i različitost koja postoji u državama ugovornicama kad je riječ o zakonskim odredbama, običajnim pravilima, pravnom mišljenju te prezentaciji i pripremi nacрта presuda. To su razlozi zbog kojih o pitanju jesu li sudovi propustili ispuniti obvezu iznošenja razloga koji izvire iz članka 6. stavka 1. može biti odlučeno u svjetlu okolnosti slučaja (vidjeti među ostalim izvorima, *Ruiz Torija protiv Španjolske*, 9. prosinca 1994., § 29., i *Van de Hurk protiv Nizozemske*, 19. travnja 1994., § 61. ...).“

---

²² presuda [Veliko Vijeće], 20. svibnja 2009., zahtjev br. 12686/03

Ističemo sudsku praksu relevantnu za prisilan smještaj osoba s mentalnim poremećajima (koji nisu počinili protupravna djela) u psihijatrijsku bolnicu, potaknuti novom presudom ESJJP-a Hodžić protiv Hrvatske. ESJJP je u vijeću od 7 sudaca, 4. travnja 2019. donio presudu kojom je utvrdio da je Republika Hrvatska podnositelju zahtjeva povrijedila pravo na pošteno suđenje u njegovom kaznenom i građanskom aspektu.

Naime, u nekoliko predmeta koji se odnose na prisilan smještaj osoba s mentalnim poremećajima (koji nisu počinili protupravna djela) u psihijatrijsku bolnicu, ESJJP je utvrdio da se članak 6. stavak 1. Konvencije primjenjuje u svojem građanskom aspektu. U predmetu *Aerts protiv Belgije* (30. srpnja 1998., stavak 59, *Izvješća o presudama i odlukama* 1998 V) podnositelj zahtjeva pritvoren je na temelju članka 5. stavka 1. točke (e) kao osoba s mentalnim poremećajem. Nakon puštanja na slobodu, pokrenuo je postupak za preispitivanje zakonitosti njegovog pritvora te je zatražio naknadu. Sud je utvrdio da se članak 6. stavak 1. Konvencije primjenjuje na postupak u svojem građanskom aspektu jer je „pravo na slobodu građansko pravo“. U dva naknadna predmeta koji su se također odnosili na postupke u vezi sa zakonitošću pritvora u psihijatrijskim ustanovama, Sud je utvrdio da je članak 6. Konvencije primjenjiv u njegovom građanskom aspektu upućujući na predmet *Aerts*. Izričito je odbio prigovor Vlade o nespojivosti *ratione materiae* unatoč činjenici da su se neki od postupaka o kojima je riječ odnosili samo na zakonitost pritvora, bez uključivanja ikakvih povezanih novčanih potraživanja.²³ Iako su se ti predmeti odnosili na slučajeve u kojima su podnositelji zahtjeva osporavali svoj smještaj u psihijatrijske ustanove nakon što su pušteni na slobodu, Sud smatra da, u načelu, nema razloga smatrati da se članak 6. ne bi trebao primjenjivati u kontekstu postupka u kojem podnositelj zahtjeva koji je na slobodi osporava odluke koje bi trebale dovesti do njegovog smještaja u psihijatrijsku ustanovu. U suprotnom bi podnositelj zahtjeva bio dužan predati tjelesnu slobodu kako bi aktivirao primjenu članka 6. Konvencije i tako ostvario svoja prava iz tog članka²⁴, što bi bilo teško uskladiti s načelom praktične i učinkovite prirode prava zajamčenih Konvencijom.²⁵

²³ vidi *Vermeersch protiv Francuske* (odl.), br. 39277/98, 30. siječnja 2001., i *Laidin protiv Francuske* (br. 2), br. 39282/98, stavci 73. -76., 7. siječnja 2003.

²⁴ vidi, *Sanader protiv Hrvatske*, br. 66408/12, stavak 70., 12. veljače 2015.

²⁵ vidi, među brojnim drugima, *Al-Dulimi i Montana Management Inc. protiv Švicarske*

---

²² presuda [Veliko Vijeće], 20. svibnja 2009., zahtjev br. 12686/03

ESLJP je u ovom predmetu odvojio kazneni aspekt²⁶ od građanskog u smislu zaštite ljudskih prava. Naime, u pogledu naknadnog postupka stvarnog smještaja podnositelja zahtjeva u psihijatrijsku ustanovu koji se vodio pred nadležnim Županijskim sudom, ESLJP je napomenuo da u toj fazi kazneni predmet protiv podnositelja zahtjeva više nije bio u tijeku, a Županijski sud nije se bavio utvrđivanjem prirode i opsega njegove kaznene odgovornosti, već, u biti, utvrđivanjem načina njegovog smještaja u psihijatrijsku ustanovu i preuzimanjem daljnje odgovornosti za osiguravanje da bude smješten u psihijatrijsku bolnicu samo ako je i sve dok je opasan u smislu članka 44. tog Zakona, ali ne duže od maksimalne kazne za relevantno kazneno djelo kako je predviđeno na temelju članka 44.a tog Zakona (vidi stavak 33. ove presude). Prije nego što se podnositelj zahtjeva kao osoba s mentalnim poremećajem zapravo mogao smjestiti u psihijatrijsku ustanovu, Županijski je sud trebao donijeti relevantno rješenje u tom smislu. ESLJP je ocijenio da je Županijski sud bio pozvan odlučiti isključivo o pitanjima koja se odnose na „pravo na slobodu“ podnositelja zahtjeva koje, kao što je već gore naglašeno, spada u građanski aspekt članka 6. stavka 1. Konvencije. ESLJP je utvrdio da se članak 6. stavak 1. Konvencije primjenjuje u svojem građanskom aspektu na postupak stvarnog smještaja podnositelja zahtjeva u psihijatrijsku ustanovu koji se vodio pred nadležnim Županijskim sudom. U odnosu na postupak smještaja podnositelja u psihijatrijsku bolnicu, ESLJP je ponovio da bi se mjera koja dovodi do prisilnog smještaja trebala utvrditi na temelju novije medicinske dokumentacije.²⁷ ESLJP je zaključio da postavljanje općeg ograničenja iznošenja bilo kakvih dokaza o nužnosti prisilnog smještaja u bolnicu u fazi izvršenja mjere, posebice kada je prošlo dosta vremena, nije u skladu sa zahtjevima poštenog suđenja i dužnosti sudova da provedu odgovarajuće ispitivanje tvrdnji, argumenata i dokaza koje su iznijele stranke²⁸. To se osobito primjenjuje u postupcima koji se tiču tako osjetljivog pitanja kao što je smještaj u psihijatrijsku ustanovu. ESLJP utvrdio da je postupak smještaja podnositelja zahtjeva u psihijatrijsku bolnicu bio u suprotnosti sa zahtjevima članka 6., stavka 1. Konvencije u njegovom građanskom aspektu.

²⁶ U ovome predmetu, uzimajući u obzir posebne značajke domaćih postupaka i način njihovog djelovanja u praksi te navedenu sudsku praksu, Sud smatra da nema sumnje da je članak 6. stavak 1. Konvencije primjenjiv u njegovom kaznenom aspektu na prvi postupak koji se vodio pred kaznenim sudovima.

²⁷ Vidi *Ilseher protiv Njemačke* [VV], br. 10211/12 i 27505/14, st. 131, 4. prosinca 2018.

²⁸ vidi *Carmel Saliba protiv Malte*, br. 24221/13, st. 64, 29. studenog 2016. godine

2.2. Ustavni sud Republike Hrvatske

Ustavni sud je u svojim ranijim odlukama već istaknuo da se članak 29. stavak 1. odnosinassevrstepravnoreguliranihpostupaka. Tako je u odluci U-III-297/2000 od 4. listopada 2000. naveo: “Člankom 29. stavkom 1. alinejom 1. Ustava jamči se pravo osuđenima i okrivljenima na pravično suđenje pred nadležnim sudom ustanovljenim zakonom. Iako se predmetno ustavno jamstvo nalazi u članku kojim se uređuju prvenstveno prava osoba tijekom provođenja kaznenog postupka, prema stajalištu ovog Suda kvalitativno ista prava pripadaju i svim drugim sudionicima u pravno reguliranim postupcima koji se vode pred nadležnim tijelima ustanovljenim zakonom. Takovo pravno stajalište ovaj sud je izrazio u nizu svojih odluka (npr. broj: U-III-435/2000 od 17. svibnja 2000., broj: U-III-504/1996 od 8. srpnja 1999. itd.). Sadržajno, ustavno jamstvo na pravično suđenje u parničnom postupku jamči sudionicima pravo na pristup sudu i poduzimanje svih dopuštenih postupovnih radnji, kao i pravo stranaka na jednak položaj u parnici bez diskriminacija po bilo kojoj osnovi tijekom odlučivanja o osnovanosti njihovih tužbenih zahtjeva.”

Poštivanje temeljnih prava i ljudskih sloboda zajamčenih međunarodnim dokumentima i suvremenim demokratskim sustavima bitno je pojačalo ulogu Ustavnog suda u zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda. Konkretna zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom, nadležnost je Ustavnog suda propisana člankom 128. alinejom 4. Ustava Republike Hrvatske. Koliki je postotak u ukupnom broju predmeta koji se odnosi na konkretnu ustavnosudsku zaštitu (ustavne tužbe) u odnosu na ostale ustavnosudske nadležnosti vidljiv je i kroz povećanje broja zaprimljenih predmeta, od onih prvotnih godina, u Ustavnom sudu, a u kojima su najviše zastupljene ustavne tužbe.

U davnijoj praksi Ustavnog suda pravo na pravično suđenje dobilo je svoj veći zamah kroz zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, što je bilo potaknuto i sa sve većim brojem presuda ESLJP-a u kojima su bile utvrđene povrede ovog prava u predmetima protiv Republike Hrvatske. Preuzimajući zaštitu ljudskih prava na sebe, Ustavni sud je kroz nadležnost kojom je otvorio vrata velikom broju ustavnih tužbi, postavio temelje razvoju zaštite ovog prava kasnije i kroz izmjene Zakona o sudovima i praksu redovnih sudova u Republici Hrvatskoj.²⁹

---

²⁹ „Jedan je od najvećih problema hrvatskog pravosuđa trajanje sudskih postupaka, iako i tu, sudeći prema isplaćenim naknadama za povredu prava na suđenje u razumnom roku,

Arsen Bačić navodi da je klauzula o pravičnom suđenju u razumnom roku imanentna sastavnica Opće deklaracije o ljudskim pravima OUN-a (1948) kao prve međunarodne konvencije koja je na kompletan i manifestan način sankcionirala ljudska prava na međunarodnom planu. Člankom 10. Opće deklaracije o ljudskim pravima obuhvaćena je odredba o pravičnom suđenju koja utvrđuje da svaka osoba pod potpuno jednakim uvjetima ima pravo na pravično i javno suđenje neovisnog i nepristranog suda koji će odlučiti o njezinim pravima i dužnostim, odnosno o legitimnosti bilo koje kaznenopravne optužbe protiv određene osobe.³⁰

u odnosu prema 2013., ima velikih pomaka. Doznali smo kako je u protekle dvije godine ukupno zaprimljeno 481 rješenje kojim je naložena isplata naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, i to 2017. godine ukupno 327 rješenja, a u 2018. godini, zaključno do 2. srpnja, bila su ukupno 154 rješenja. Prema podacima Ministarstva pravosuđa, u 2017. godini ukupno je isplaćeno 1.016.100 kuna na ime povrede prava na suđenje u razumnom roku, a u 2018. godini, do zaključno 2. srpnja, isplaćeno je ukupno 152.100 kuna. Brojka od više od milijun kuna isplaćenih u prošloj godini svedena je na minimum jer, prema dostupnim podacima, zbog povreda suđenja u razumnom roku, 2013. godine Ministarstvo pravosuđa zaprimilo je gotovo pet tisuća zahtjeva za isplatu naknade, a građanima je tada isplaćeno nevjerojatnih 27 milijuna kuna.

- Taj je broj znatno smanjen nakon promjene Zakona o sudovima. Nekad se odmah određivalo da se mora obaviti isplata, a sada se mora poštovati rok i tek se onda ide prema određivanju novčane naknade. Unatoč evidentnom smanjenju zahtjeva i visine isplata treba nastojati da se svi postupci rješavaju u zadanim rokovima, tako da onda neće biti isplata - kazao je za naš list Damir Kontrec, predsjednik Udruge hrvatskih sudaca.“
Izvor: <http://www.glas-slavonije.hr/368595/1/Isplaceno-vise-od-milijun-kuna-zbog-predugackih-sudjenja> (Pregledano 12. listopada 2019.).

³⁰ Vidi: Arsen Bačić, *Pravo na pošteno suđenje i razuman rok*, Pravo azila, Organizator, Zagreb, 2003., koji ističe i: “Za razliku od Opće deklaracije koja je na izravan način akceptirala smisao i poruku *due process* od *law*, iz koje neizravno onda proizlazi i poslanje klauzule o pravičnom suđenju u razumnom roku, Evropska konvencija o pravima čovjeka (1950) tu klauzulu u čl. 6. izražava eksplicitno (...) Upravo je Evropski sud za ljudska prava donio niz odluka – kritika kunktatorskog djelovanja sudbene vlasti u nizu evropskih država, uključujući i Republiku Hrvatsku.”, Bačić navodi preuse ESLJP-a: *Satonnet v. France*, *Ikanga v. France*, *Chakrak v. France*, *Bertin-Mouro v. France*, *Lambourdiere v. France*, *Deschamps v. Italy*, *Louka v. Cyprus*, *Horvat v. Hrvatska*, *Kutić v. Hrvatska* i *Mikulić v. Hrvatska*. str. 12. – 14.”

U predmetu *Kutić protiv Hrvatske* podnositelji zahtjeva su tvrdili da nemaju pristup sudu utoliko što im je onemogućeno rješavanje njihovog zahtjeva građanske naravi za naknadu štete zbog toga što je 1996. donesen zakon kojim se nalaže prekid svih postupaka povodom zahtjeva za naknadu štete prouzročene terorističkim aktima. Isto tako, prigovarali su da je trajanje postupka prekoračilo zahtjev “razumnog roka”. Naime, 17. siječnja 1996. Hrvatski

Međutim, istaknut ćemo i razmišljanje profesora Radolovića, koji navodi: „Neovisnost suca (i sada) u suđenju jedno je od načela sudskog postupka od kojeg se ni u kom slučaju ne može odstupati. Kad bismo to činili, makar i u ime razumnog roka suđenja, uništili bismo samo sudstvo. U svojoj neovisnosti sudac, između ostalog, programira i planira također i vrijeme suđenja. On, od procjene težine utvrđivanja činjenica i provođenja potrebnih dokaza, zaključuje i to koliko će vremena potrošiti za postupak. U tom smislu svako unaprijed određeno vrijeme trajanja postupka može doći u koliziju s načelom neovisnosti suca. O toj konsideraciji svakako valja voditi računa. Njemačka je odgovor da propisivanje (precizno, točno, čak kratko) nije u opreci s načelom neovisnosti suca u suđenju. Tu se potiče pravilo da sudac ostaje slobodan u odlučivanju bez obzira što mora odlučivati u točno označenom i (u njemačkom slučaju) vrlo kratkom roku.“³¹

Prateći i analizirajući stajališta Ustavnog suda kroz njegove odluke iščitavamo da načelo pravičnog suđenja treba uvijek povezivati s vladavinom prava³² kao najvišom vrednotom ustavnog poretka države, kao i s mnogim drugim važnim načelima i jamstvima koja Ustav sadrži.

---

je sabor donio izmjenu Zakona o obveznim odnosima kojom je predviđen prekid svih postupaka povodom tužbi za naknadu šteta prouzročenih terorističkim aktima do donošenja novog propisa o tom pitanju i prema kojoj se prije donošenja takvog novog propisa ne može tražiti naknada štete nastale uslijed terorističkih akata. Dakle, svi parnični postupci pokrenuti po članku 180. Zakona o obveznim odnosima prekinuti su po sili članka 2. Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima. (Zakon o obveznim odnosima (“Službeni list SFRJ” broj 29/78., 39/85. i 57/89.) preuzet je Zakonom o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima (“Narodne novine” broj 53/91., 73/91. i 3/94.), a Zakon o izmjeni Zakona o obveznim odnosima objavljen je u “Narodnim novinama” broj 7/96.). Stoga je Europski sud u predmetu Kutić protiv Hrvatske (2002.) zaključio: “32. Međutim, u predmetnom slučaju, prekid postupaka traje već više od šest godina, od čega je više od četiri godine proteklo otkako je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku, pri čemu u međuvremenu nije donesen nikakav novi propis kojim bi se podnositeljima zahtjeva omogućilo rješavanje njihovih građanskih tužbi. U tim okolnostima, Sud ne može prihvatiti da je stupanj pristupa predviđen odredbama domaćih zakona dovoljan da bi se podnositeljima zahtjeva osiguralo ‘pravo na sud’. 33. Sud stoga nalazi da dugo razdoblje tijekom kojega je podnositeljima zahtjeva slijedom zakonodavnih mjera onemogućeno rješavanje njihovih građanskih tužbi u postupku pred domaćim sudovima predstavlja povredu članka 6. stavak 1. Konvencije.”

³¹ Vidi: Aldo Radolović, Zaštita prava na suđenje u razumnom roku Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 29, br. 1, (2008), str. 8.i 9.

³² Ustavni sud u odluci U-I-659/1994. i dr. od 15. ožujka 2003. daje interpretaciju načela vladavine prava, navodeći i stajališta ESLJP-a: “Budući da je Hrvatska potpisnica Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe (u daljem tekstu: Europska konven-

Razmatrajući aspekte prava na pravično suđenje, ističemo i popis aspekta i mjerodanih odluka na koje se odnose, koje nalazimo u praksi Ustavnog suda, na službenoj stranici, koji pod ustavnim pravima i načelima, pod pravičnim suđenjem navodi: javnost rasprave, jednakost oružja, kontradiktornost, neovisni sud, nepristrani sud, nezakonite dokaze, obrazloženu odluku, odstupanje od prakse, pravično suđenje, pravo na obranu, pristup sudu, razumni rok, zabranu arbitrarnosti i zakonom ustanovljeni sud.³³

Pojam građanskih prava i obaveza autonoman je u odnosu na definiciju u unutrašnjem pravu.³⁴ Napomenuli smo da se pravo na pravično suđenje pri-

---

cija), Sud smatra potrebnim istaknuti i to da se neće svaki zakon smatrati 'zakonom' u smislu Europske konvencije zbog same činjenice svoje opstojnosti. Mjerila Europskog suda za ljudska prava, koja moraju biti ispunjena da bi se riječ 'zakon' u sintagmi 'propisan zakonom' (engl. "prescribed by law"; franc. "prévues par la loi") smatrala zakonom, znatno su stroža. U presudi Sunday Times Case, Europski je sud odredio da zbog načela pravne izvjesnosti "moraju biti zadovoljena dva zahtjeva koja proizlaze iz izraza 'propisan zakonom'. Prvo, zakon mora biti svima dostupan na odgovarajući način: građaninu mora biti omogućeno saznanje o tome što je pravno pravilo koje će se u danim okolnostima primijeniti na dotični slučaj. Drugo, norma se ne može smatrati 'zakonom' sve dok nije formulirana dovoljno precizno da građaninu omogući da prema njoj uskladi svoje ponašanje: njemu se mora omogućiti - po potrebi, uz odgovarajući savjet - da predvidi, do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, posljedice koje njegovo ponašanje može uzrokovati".² Nadalje, u presudi Silver and Others, Europski sud, pozivajući se na prethodno navedenu presudu, izrijeком je utvrdio da "zakon koji daje diskrecijsko pravo mora ukazati na opseg tog prava".³ Konačno, u presudi Malone v. United Kingdom, Europski je sud utvrdio: "Sud ponavlja svoje mišljenje da se izraz 'sukladno zakonu' ne odnosi na puku opstojnost domaćeg zakona, već također i na kvalitetu zakona, zahtijevajući da on bude sukladan vladavini prava, koja se izrijeком spominje u preambuli Konvencije." Nadalje, u presudi je utvrđeno da zakon mora biti dovoljno jasan u svojim odredbama kako bi građaninu pružio primjereno saznanje u kojim se okolnostima i pod kojim se uvjetima kreće ovlast javnih vlasti. Pozivajući se na presudu Silver and Others, Europski je sud ponovio da "zakon koji daje diskrecijsko pravo mora ukazati na opseg tog prava", a da će stupanj preciznosti koji se s ovime u vezi od 'zakona' zahtijeva ovisiti o osobitosti materije o kojoj se radi. U tom smislu, Europski je sud istaknuo da bi bilo suprotno vladavini prava da zakonsko diskrecijsko pravo, dato primjenjivačima, bude izraženo u odredbama koje sadrže neograničenu moć. Dosljedno tome, zakon mora ukazati na opseg bilo kojeg diskrecijskog prava povjerenog ovlaštenim vlastima, i na dostatno precizno formuliran način korištenja tog diskrecijskog prava, imajući u vidu legitimne ciljeve i mjere koje su potrebne kako bi se pružila odgovarajuća zaštita pojedincu od arbitrarnog uplitanja."

³³ Izvor: internetska stranica Ustavnog suda, www.usud.hr. Pregledano: 14. listopada 2019.

³⁴ Ivana Radačić, Interpretativna načela Europskog suda za ljudska prava, u: Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljud-

mjenjuje bez obzira na status stranaka, kao i bez obzira na karakter zakonodavstva kojim se uređuje način na koji će spor biti određen. ESLJP kroz svoje odluke ističe da je bitan karakter prava o kojem je riječ, kao i to hoće li ishod postupka neposredno utjecati na prava i obaveze u sklopu privatnog prava³⁵.

Ustavni sud je u odluci U-III-5807/2010 naveo: „I Ustavni sud u postupcima pokrenutim ustavnim tužbama ima zadaću osigurati da se nadležna tijela državne i javne vlasti pridržavaju svojih obveza osiguravanja ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih u Ustavu (članak 125. alineja 4.). Budući da je Republika Hrvatska kao suverena država prenijela dio svoje sudbene jurisdikcije na Europski sud, da se u postupcima pokrenutim ustavnim tužbama pred Ustavnim sudom primjenjuju pravni standardi koje je u svojoj praksi izgradio Europski sud i da je odluka Ustavnog suda posljednja nacionalna odluka u tim postupcima protiv koje podnositelji imaju pravo podnošenja pojedinačnog zahtjeva Europskom sudu, Ustavni sud u provedbi svoga nadzora mora slijediti navedena pravila o ocjeni dokaza u postupku pred Europskim sudom. Slijedom toga, i tijela kaznenog progona te kazneni sudovi trebaju uzimati u obzir tu obvezu Ustavnog suda da slijedi pravila Europskog suda o ocjeni dokaza i u ustavnosudskim postupcima zaštite ustavnih prava. Samo se na taj način osigurava izvršavanje međunarodnih obveza koje je Republika Hrvatska prihvatila ratifikacijom Konvencije. Time se, naime, omogućuje da se sporovi riješe na nacionalnoj razini izravnom primjenom Konvencije i prakse Europskog suda u skladu s načelom supsidijarnosti konvencijskog nadzornog sustava.”

U odluci U-III-3360/2014 od 6. lipnja 2016. Ustavni sud je naveo da obveza Ustavnog suda da u provedbi ustavnog nadzora slijedi pravila ESLJP-a

---

skih prava i temeljnih sloboda, Centar za mirovne studije, 38, navodi: “Teorija autonomnih koncepata prvi je put iznesena u slučaju Engel i drugi protiv Nizozemske (...). Podnositelji zahtjeva pozvali su se na kršenje čl. 6. u disciplinskom postupku, koji se protiv njih vodio, iako se čl. 6. primjenjuje samo na kaznene i građanske postupke. Sud je, međutim, strahujući da bi države mogle izigrati konvencijska jamstva mijenjajući kvalifikaciju postupka, odlučio prihvatiti zahtjev i kaznenoj optužbi dati autonomno značenje, neovisno o klasifikaciji u domaćem zakonodavstvu.

Nakog tog slučaja, Sud je autonomno značenje dao sljedećim pojmovima građanskog prava i obveze, posjed, udruga, žrtva, državni službenik, zakonit pritvor i dom. Pored toga, kod ocjene jesu li ograničenja kvalificiranih prava u skladu sa zakonom, Sud gleda ne samo na puko postojanje zakona nego i na njegovu kvalitetu (dosuptnost i predvidljivost).”

³⁵ Vidi: Baraona v. Portugal, st. 38–44

vezana uz nadzor nad dopuštenošću, načinom izvođenja i ocjenom dokaza ne znači da Ustavni sud u svojoj praksi ta pravila izravno primjenjuje. Naime, za razliku od ESLJP-a, Ustavni sud u postupcima zaštite ustavnih i konvencijskih prava ostaje u okvirima Ustavnog zakona i ne preuzima na sebe utvrđivanje činjeničnog stanja u konkretnim slučajevima, ne prikuplja dokaze i ne daje svoju ocjenu dokaza umjesto one koju su dali sudovi, pa ni kad je riječ o očitoj arbitrarnosti, ishitrenosti ili kapricioznosti sudova, tijela progona ili drugih državnih i javnih tijela. Suprotno tome, u obavljanju nadzornih ovlasti Ustavni sud svoje zaključke u osnovi temelji na pregledu dokumentacije koja postoji u sudskom spisu predmeta. Kad po toj osnovi utvrdi postojanje arbitrarnosti u postupanju ili odlučivanju sudova, uključujući činjenično stanje i ocjenu dokaza, Ustavni sud na uočenu arbitrarnost upućuje u svojoj odluci te obrazlaže razloge na kojima temelji svoja utvrđenja, ali prepušta nadležnim sudovima da je otklone i na taj način isprave povredu ustavnog prava podnositelja ustavne tužbe.

U odnosu na uvijek prisutno pitanje kvalitete obrazloženja presude navodimo recentnu odluku Ustavnog suda broj U-III-7258/2014 od 25. svibnja 2017., u kojoj je Ustavni sud primijetio da iz obrazloženja presuda u konkretnom slučaju nije razvidno prema kojem je propisu, mjerodavnom u vrijeme nastanka štetnog događaja, postojala dužnost prvotuženika zahtijevati od drugotuženika postavljanje prometnog znaka opasnosti, budući da je drugotuženik bio upoznat (ili je trebao biti upoznat) s činjenicom da sporna dionica državne ceste graniči s lovištem. Ustavni sud je ocijenio da iz presuda ne proizlazi da su sudovi u postupku utvrđivali je li okolnost da prometni znak nije bio postavljen, posljedica propusta drugotuženika ili činjenice da prvotuženik nije niti zatražio postavljanje tog znaka. Posljedično tome, zaključak je Ustavnog suda da je ovakvim rezoniranjem i argumentacijom sudova podnositelj doveden u pravnu situaciju da kao vlasnik vozila na kojem je nastala šteta, iako način vožnje nije bio ni u kakvoj uzročnoj vezi sa štetnim događajem, a nije se radilo ni o skupnom lovu, ne može potraživati naknadu štete niti od lovoovlaštenika, kao prvotuženika, niti od pravne osobe koja gospodari prometnicom, kao drugotuženika. Ustavni sud je utvrdio da se drugostupanjski sud u obrazloženju osporene presude nije osvrnuo na žalbene navode podnositelja, koje je ponovio i u ustavnoj tužbi, o postojanju sudske prakse (navedene odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske) prema kojoj je zauzeto stajalište o određivanju odgovornosti pravne osobe koja gospodari prometnicom po načelu objektivne odgovornosti (sve do stupanja na snagu novog Zakona o cestama). Sagledavajući sva prethodna utvrđenja kao

cjelinu, Ustavni sud smatra da sudovi nisu u obrazloženjima svojih presuda iznijeli ustavnopravno relevantne razloge koji bi u konkretnom slučaju mogli opravdati odluku o odbijanju tužbenog zahtjeva podnositelja u odnosu na drugotuženika. Ustavni sud je ocijenio da su osporene odluke u navedenom smislu ustavnopravno neprihvatljive, čime je podnositelju povrijeđeno pravo na pravično suđenje, zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

U odluci U-III-3465/2016 od 2. ožujka 2017. Ustavni sud navodi: „Sagleđavajući sva prethodna utvrđenja kao cjelinu, Ustavnom sudu ne preostaje drugo nego zaključiti da su sudovi, propuštanjem da uzmu u obzir i obrazlože značenje navedenog podneska od 22. kolovoza 1994., koji predstavlja obavijest davatelju stana na korištenje o sporazumu između stanara, sukladno članku 67. stavku 3. ZSO-a, povrijedili pravo podnositelja na pravično suđenje. Drugim riječima, Ustavni sud smatra da sudovi nisu u obrazloženjima svojih presuda iznijeli ozbiljne, relevantne i dostatne razloge koji bi mogli opravdati odluku da se podnositeljima naloži iseljenje iz spornog stana, odnosno svoja stajališta nisu obrazložili na način koji otklanja svaku sumnju u arbitrarnost postupanja i odlučivanja. Zbog navedenog, Ustavni sud utvrđuje da je podnositeljima povrijeđeno ustavno pravo zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.“

Navodimo i odluku Ustavnog suda U-III-3683/2015 od 13. listopada 2016. u kojoj je Ustavni sud istaknuo da su u prvom redu redovni sudovi ti koji su, jer najbolje poznaju okolnosti predmeta, pozvani utvrđivati činjenice i izvoditi dokaze. Ustavni sud činjenicama se bavi samo iznimno odnosno u mjeri nužnoj za utvrđivanje eventualnih povreda ustavnih prava. U okolnostima konkretnog slučaja, Ustavni sud je istaknuo da ne može zanemariti činjenicu da su sudovi odbili tužbeni zahtjev podnositeljice usmjeren na stjecanje vlasništva po drugoj osnovi, od one za koju je podnositeljica tvrdila da je pravna osnova nastanka njezinog vlasništva. Navedeno proizlazi iz utvrđenja prvostupanskog suda „kako tužiteljica u tijeku postupka nije dokazala način stjecanja vlasništva na predmetnoj čestici, a iz priležee dokumentacije je utvrđeno da je ista Odlukom o agrarnoj reformi dodijeljena prednicima, te je valjalo tužbeni zahtjev tužiteljice odbiti“. Drugostupanski sud ponovio je utvrđenja prvostupanskog suda, te je naglasio da je pravilno primjenom pravila o teretu dokazivanja taj sud pravilno utvrdio da podnositeljica nije dokazala način stjecanja vlasništva na spornoj čestici. Zbog takvog pristupa sudovi nisu uopće ispitivali i ocijenili jesu li ispunjene pretpostavke za valjano stjecanje prava vlasništva dosjelošću, kao pravne osnove za koju je pod-

nositeljica od podnošenja tužbe tijekom cjelokupnog trajanja postupka tvrdila da je (jedina) pravna osnova nastanka stjecanja njezinog prava vlasništva te je od suda tražila da utvrdi da je upravo tako stekla pravo vlasništva. Ustavni sud je naveo da se u obrazloženjima osporenih presuda ništa ne navodi o tome jesu li u konkretnom slučaju ispunjene zakonom određene pretpostavke za stjecanje vlasništva dosjelošću (koje se odnose na sposobnost podnositeljice da bude vlasnicom stvari, sposobnost stvari da bude u vlasništvu te na kvalitetu i trajanje podnositeljičinog posjeda sporne čestice). Ustavni sud je naveo da su na taj način sudovi odlučivali o osnovanosti tužbenog zahtjeva ne onako kako je isti u tužbi postavljen, već su pošli od potpuno druge osnove i na taj način izašli izvan okvira postavljenog tužbenog zahtjeva, dok o tužbenom zahtjevu onako kako je postavljen - utvrđenje stjecanja vlasništva na temelju dosjeloosti - nisu odlučili. Ustavni sud je podsejtio na svoje stajalište da sudska interpretacija činjenica, okolnosti i događaja mora biti takva da ne ostavlja nikakve dvojbe je li sud svoju pažnju usmjerio na pitanja koja je bio obvezan razmotriti i je li isključio pitanja koja su irelevantna za ono što je u konkretnom predmetu morao razmotriti.³⁶ Ustavni sud je stoga utvrdio da je podnositeljici povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.

Zanimljiv je za analizu predmet u kojem je Ustavni sud utvrdio povredu prava na pravično suđenje u odluci U-III-1966/2016 od 6. prosinca 2016. Ustavni sud je usvojio ustavnu tužbu i ukinuo presudu Županijskog suda u Vukovaru broj: GŽ-938/14-3 od 22. ožujka 2016. i presudu Općinskog suda u Vukovaru broj: P-692/2013-12 od 8. travnja 2014. podnositelji su u žalbi Županijskom sudu u Vukovaru, između ostaloga, istaknuli i da je prvostupanjski sud bio dužan uputiti zahtjev Sudu EU-a glede tumačenja određenih direktiva „(Direktiva Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti /SL.L. 103. str. 1./ i Direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila /SL. 1984, L 8, str. 17./ izmijenjena Direktivom 2005/14/CE Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. /SL.L. 149, str.14./)“ koje su vezane uz naknadu štete uslijed prometnih nezgoda, pri tome se pozivajući i na sudsku praksu Suda

³⁶ Vidi: odluke broj: U-III-5807/2010 od 30. travnja 2013., § 25. i U-III-4335/2010 od 10. rujna 2013., § 8.2.

EU-a koja se odnosi na to područje. Također, smatrali su da je odredba članka 1100. Zakona o obveznim odnosima dijelom suprotna odredbama tih direktiva. Prvostupanjski sud je u svojoj presudi samo šturo naveo da “na izneseno pravno stajalište nisu od utjecaja odluke Europskog suda, Ustavnog suda RH, te Vrhovnog suda RH”, dok se drugostupanjski sud nije uopće osvrnuo na taj žalbeni navod podnositelja. Stoga takvo postupanje sudova podnositelji smatraju samovoljom suda koja je imala za posljedicu povredu njihovog prava na pravično suđenje, posebice u svjetlu utvrđenja ESLJP-a u predmetu *Dhahbi protiv Italije*.

Ustavni sud je morao ispitati je li postupanje sudova u konkretnom slučaju u odnosu na podnošenje zahtjeva Sudu EU-a o tumačenju prava EU-a, imalo za posljedicu povredu podnositeljevih prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava.

Odluka o tome hoće li podnijeti zahtjev Sudu EU za donošenje odluke o prethodnom pitanju u nadležnosti je nacionalnog suda. Nacionalni sudovi trebaju sami odlučiti hoće li Sudu EU postaviti takav zahtjev, neovisno o tome jesu li stranke u postupku to zatražile.

U predmetu *Rheinmuhlen* (1974., zahtjev br. 166/73) Sud EU-a je utvrdio: „... članak 177. Ugovora daje nacionalnim sudovima ovlaštenje i, kada je primjereno, nameće im obvezu, da podnesu predmet na prethodnu odluku, čim sud zaključi bilo na vlastitu inicijativu ili na zahtjev stranaka da parnica ovisi o točki koja se spominje u prvom paragrafu članka 177.“

Ako je sporno tumačenje prava EU-a, tada sud niže instance može, ali ne mora uputiti zahtjev Sudu EU-a, ali sud zadnje instance mora uputiti takav zahtjev. Status (nacionalnog) suda Sud EU interpretira kao samostalni koncept prava EU. Ustavni sud je ponovio da su se podnositelji još u podnesku od 24. veljače 2014. pozvali na praksu Suda EU-a koja se odnosi na naknadu štete od tjelesnih ozljeda u prometu, te da su u žalbi istaknuli da je prvostupanjski sud morao u slučaju spornosti primjene Prve i Druge direktive zahtijevati pokretanje prethodnog postupka pred Sudom Europske unije sukladno točkama 9. i 10. Preporuke namijenjene nacionalnim sudovima koje se odnose na pokretanje prethodnog postupka (SL. EU 2014/C 30/01 (HR)). (v. detaljnije točke 3. i 5. obrazloženja ove odluke)

Ustavni sud je u odluci utvrdio da drugostupanjski sud na taj žalbeni prigovor u obrazloženju svoje presude uopće nije očitovao. Ustavni sud je ponovio da sud nije dužan prihvatiti takav prijedlog stranaka. Stoga ako je smatrao da u provedenom parničnom postupku nema mjesta upućivanju zahtjeva o prethodnom tumačenju prava EU-a, nije upitna njegova ovlast da

tako odluči. Međutim, prema ocjeni Ustavnog suda, u svakom slučaju bio je dužan obrazložiti razloge odbijanja. U odsutnosti bilo kakvog obrazloženja u osporenoj presudi, za Ustavni sud je ostalo nejasno je li pitanje primjene prava EU-a u konkretnom slučaju, po mišljenju drugostupanjskog suda, bilo nepotrebno preispitivati jer ne postoji jedan od razloga navedenih u točki 12. obrazloženja ove odluke ili je taj prigovor jednostavno ignoriran. Navedeno je bilo dostatno Ustavnom sudu za utvrđenje da je došlo do povrede prava podnositelja na pravično suđenje iz članka 29. stavka 1. Ustava.

3. KORACI PREMA NOVIM KRETANJIMA I PRIMJENAMA U PRAVU

Razvoj cjelokupnog društva i tehnologije, kao i moralnih i intelektualnih vrijednosti, svakako su važni elementi i za interpretaciju zakonskih, ustavnih i konvencijskih odredbi. Potreba svakodnevnog rada na osobnoj stručnoj edukaciji, a naročito prateći zahtjeve modernog društva, digitalizacije i pomicanja i prava prema novim metodama današnjice, zahtijevaju i od pravnika, i sudaca i odvjetnika i državnih odvjetnika i svih koji se susreću kroz razne institucije sa zaštitom i ostvarivanje prava, prihvaćanje novih pristupa toj zaštiti. Danas kada raspravljamo o pametnim ugovorima, uglavnom izbacujemo iz svakodnevnice papir i sa strankama i sudovima komuniciramo putem interneta, svakako i zaštitu ljudskih prava moramo gledati kroz moguće povrede u novim okolnostima i prema tomu tražiti i nove puteve i argumentacije zaštite i pravnog razmišljanja.

LITERATURA:

1. Arsen Bačić, Leksikon Ustava Republike Hrvatske, Split, 2000. godine
2. Ivica Crnić, Ustav Republike Hrvatske u praksi, Zagreb, 2018.
3. Dovydas Vitkauskas Grigory Dikov, Zaštita prava na pravično suđenje prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, Vijeće Evrope Strasbourg, 2012.
4. Jasna Omejec, Primjena Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u radu domaćih sudova, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva, Zagreb, Inženjerski biro, 2007., str. 125. - 145. 28.
5. Jasna Omejec, Vijeće Evrope i Europska unija, institucionalni i pravni okviri, Novi informator, Zagreb, 2008.

6. Branko Smerdel, "O ustavima i ljudima, Uvod u ustavnopravnu kazuistiku", Novi informator, Zagreb, 2012.
7. Smiljko Sokol, Ustavni sud Republike Hrvatske u zaštiti i promicanju vladavine prava, u "Ustav kao jamac načela pravne države", Organizator, 2002.
8. Usklađenost hrvatskog zakonodavstva i prakse sa standardima Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Centar za mirovne studije
9. Arsen Bačić i Petar Bačić, Ustavna demokracija i sudovi, Split, 2009.
10. Branko Smerdel, Ustavno uređenje europske Hrvatske, Narodne novine, Zagreb, lipanj, 2013.
11. Čitanka ljudskih prava, Centar za ljudska prava, Sarajevo, 2001. godine

STEČAJ POTROŠAČA -UOČENI PROBLEMI U PRAKSI-

Filka Pejčković *

Zakon o stečaju potrošača objavljen u Narodnim novinama broj 100/2015 stupio je na snagu 1. siječnja 2016., dok je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača ("Narodne novine" 67/18) stupio na snagu 1. siječnja 2019. Ovim radom obuhvaćeni su uočeni problemi u praksi i to u odnosu na sadržaj plana ispunjenja obveza i mogućnosti odbacivanja prijedloga za pokretanje postupka, o poštenju potrošača posebno u odnosu na postojanje vlasništva nekretnina, o načinu utvrđivanja visine primanja kod utvrđivanja vrijednosti imovine potrošača, nešto o dostavi i računanju rokova za pravomoćnost rješenja o otvaranju i zatvaranju postupka, o sadržaju izreke rješenja kod oslobođenja od preostalih obveza, kako se utvrđuje visina osnova evidentiranih u Očevidniku FINE u odnosu na one koje je FINA brisala i da li se po službenoj dužnosti kod donošenja rješenja o oslobađanju potrošača od preostalih obveza utvrđuju činjenice za uskratu oslobođenja od preostalih obveza.

1. Da li je nedostatak u planu ispunjenja obaveza razlog za odbacivanje prijedloga za pokretanje postupka stečaja potrošača ili sud može dopuniti plan ispunjenja obveza na pripremnom ročištu?

Naime, uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača, potrošač je dužan priložiti popis imovine i obveza i plan ispunjenja obveza jer ako ne podnese te isprave, sud će prijedlog odbaciti (čl. 44. st. 3. i 4. ZSP-a).

Stoga ako je potrošač u planu ispunjenja obveza predložio da se oslobodi od obaveza u 100% iznosu, sporno je u praksi da li je takav plan sukladno čl. 44. st. 4. Zakona o stečaju potrošača (dalje: ZSP) isprava koja je podnesena sukladno čl. 44. st. 3. ZSP-a ili ne predstavlja plan ispunjenja obveza, pa takav prijedlog treba sukladno čl. 44. st. 4. ZSP-a odbaciti, jer je u navedenoj odredbi propisano da ako potrošač u prijedlogu za otvaranje postupka stečaja potrošača ne podnese isprave iz st. 3. ovog članka sud će prijedlog odbaciti.

Postoji shvaćanje izraženo u odlukama prvostupajskih i drugostupajskih sudova da plan ispunjenja obveza koji nema sadržaj propisan čl. 17. st. 1. ZSP-a jer se ne navodi iznos potrošačevih obveza, postotak umanjjenja obaveza, iznos

---

* Filka Pejčković, sutkinja Županijskog suda u Rijeci

za isplatu, rokovi isplate i način ispunjenja obaveza, dovodi do odbacivanja prijedloga za pokretanje postupka jer potrošač nije priložio sve isprave koje su navedene u čl. 44. st. 3. ZSP-a. Takvo shvaćanje navedeno je u odlukama Županijskog suda u Varaždinu poslovni broj GŽ-404/18, Županijskog suda u Varaždinu, Stalna služba u Koprivnici GŽ-1508/17, Županijskog suda u Rijeci poslovni broj GŽ-1157/17 i Županijskog suda u Dubrovniku poslovni broj GŽ-622/17.

Postoje i suprotna pravna shvaćanja da nema zapreke da se podaci o imovini, obvezama i planu ispunjenja obaveza mogu dopuniti na pripremnom ročištu te nadalje da kada potrošač u planu ispunjenja obaveza navede 100% oslobođenje od novčanih obaveza, da to predstavlja otpis svih dugova pa ne postoje zakonske pretpostavke da se takav prijedlog odbaci, jer se podaci o imovini obvezama i planu ispunjenja obaveza mogu dopuniti i na pripremnom ročištu koje se iz tih razloga može jedanput odgoditi sukladno odredbi čl. 47. st. 2. ZSP-a. Tako npr. u odlukama Županijskog suda u Rijeci, poslovni broj GŽ-2407/17, GŽ-473/2018, GŽ-1010/17 i GŽ-1516/18).

Županijski sud u Rijeci na sjednici odjela održanoj 15. studenoga 2018. donio je zaključak da se navedeni plan ispunjenja obaveza ne smatra prijedlogom za otpust dugova i da se prijedlog ne odbacuje te da sud sukladno čl. 24. st. 3. ZSP-a pribavlja dokaze i obavijesti po službenoj dužnosti radi ocjene ispunjenosti zakonskih pretpostavki za otvaranje postupka.

Stoga kada se podnese plan ispunjenja obaveza u kojemu se navodi 100% oslobođenje od obaveza, takav sadržaj plana nije razlog za odbacivanje prijedloga za pokretanje stečaja potrošača, posebno ako se uzme u obzir sadržaj čl. 14. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stečaju potrošača kojim je iza članka 52. dodan članak 52.a, u kojemu se navodi da ako iz plana ispunjenja obaveza koji je potrošač priložio uz prijedlog za otvaranje postupka stečaja potrošača proizlazi da ukupan iznos obaveza koje potrošač planira ispuniti nije jednak ili veći od 25% od ukupnog iznosa potrošačevih obaveza, sud neće zakazivati pripreмно ročište ni razmatrati plan obaveza, već će se smatrati da plan ispunjenja nije prihvaćen.

2. Da li se poštenje potrošača ispituje i prilikom donošenja rješenja o otvaranju stečaja potrošača, te tijekom cijelog postupka stečaja potrošača i kod završetka razdoblja provjere ponašanja potrošača i da li se i kako poštenje potrošača utvrđuje u jednostavnom stečaju potrošača?

Postoje shvaćanja da se poštenje potrošača utvrđuje prilikom donošenja rješenja o otvaranju stečaja potrošača pri čemu se cijeni odredba čl. 2. st. 2.

ZSP-a te se utvrđuje poštenje potrošača na način da se uzima u obzir ponašanje potrošača prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača te se donosi rješenje kojim se odbija prijedlog za otvaranje postupka potrošača (Županijski sud u Varaždinu pod poslovnim brojem Gž-968/17 u toj odluci navodi da je potrošač nakon gubitka radne sposobnosti i nastanka većeg problema s likvidnošću preuzimao obveze za koje zna ili barem mora znati da ih neće ispuniti).

Međutim, u odlukama drugih sudova iznesena su suprotna shvaćanja da se poštenje potrošača ne ispituje u ovoj fazi postupka pozivajući se na odredbu čl. 53. ZSP-a jer da sud donosi rješenje o otvaranju postupka ako utvrdi postojanje stečajnog razloga i ako na pripremnom ročištu nije prihvaćen plan ispunjenja obveza. Takvo shvaćanje izraženo je u odluci Županijskog suda u Bjelovaru pod poslovnim brojem Gž-808/17 gdje se obrazlaže, da se poštenje potrošača sukladno čl. 2. st. 2. ZSP-a utvrđuje na način da se uzima u obzir ponašanje potrošača prije podnošenja prijedloga za otvaranje postupka stečaja potrošača, njegovo ponašanje tijekom sudskog postupka i razdoblja provjere ponašanja.

Postoje i mišljenja sudova da se ne bi radilo o nepoštenom potrošaču u jednostavnom postupku stečaja potrošača kada on nije dao popis svoje imovine jer da je u čl. 79. c st. 3. ZSP-a propisano da ako se potrošač ne očituje u roku od 15 dana od dana dostave poziva da je suglasan da se provede jednostavni postupak stečaja potrošača nad njegovom imovinom, ali ako ne popiše imovinu, smatrat će se da je potrošač izjavio da nema imovine iz koje se mogu namirivati i njegovi vjerovnici (odluka Županijskog suda u Osijeku pod poslovnim brojem Gž-2399/19). Za primijetiti je da iz ove odluke proizlazi da potrošač koji nije dostavio popis imovine nikada nije nepošten, a onaj koji je dostavio popis i dao podatke koji nisu potpuni ili točni može biti utvrđen kao nepošten potrošač.

Nadalje o poštenju potrošača govori i odredba čl. 14. st. 5. ZSP-a prema kojoj se potrošač koji nije ispravio ili dopunio netočan ili nepotpun popis obveza i imovine ne može smatrati poštenim potrošačem.

I odredbe čl. 74. – 78. ZSP-a govore da sud može donijeti odluku kojom će uskratiti potrošaču oslobođenje od preostalih obaveza ili opozvati oslobođenje u određenim situacijama koje se vežu uz određene okolnosti i uz određeno ponašanje potrošača koje ga čine nepoštenim potrošačem, pa bi nepošteni potrošač temeljem odredbe čl. 75. st. 1. t. 5. ZSP-a bio onaj potrošač ako je namjerno ili krajnjom nepažnjom naveo nepotpune i netočne podatke u popisu imovine i obveza.

3. Kada je potrošač pošten, a kada nepošten?

O poštenju potrošača Zakon o stečaju potrošača govori u čl. 2. st. 2., čl. 14. st. 5., te čl. 74. - 78. Naime, cilj ZSP-a je poštenog potrošača osloboditi od obveza koje preostanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima.

U odlukama prvostupanskih sudova se navodi da je nepošteni potrošač onaj koji nije u popisu imovine naveo imovinu koju ima u trenutku sastavljanja popisa svoje imovine. Tako je nepošten onaj potrošač ako u popisu nije naveo da je vlasnik vozila, a provjerom je utvrđeno da je vlasnikom određenog vozila. Takvo shvaćanje izraženo je i u odluci Županijskog suda u Osijeku pod poslovnim brojem GŽ-1902/19.

Ukoliko potrošač tijekom postupka nije osporio utvrđenja suda prvog stupnja o imovini koja proizlaze iz podataka FINE, te tek u žalbi navodi da je vozilo prodano, ali da novi vlasnik nije zatražio prijenos vlasništva, sudovi zauzimaju shvaćanje da se radi o novoj činjenici i o novim dokazima koji se ne mogu isticati u žalbi.

Na poštenje potrošača ne utječe činjenica što potrošač u popisu imovine nije naznačio primanja koja su zakonom izuzeta iz ovrhe i ne ulaze u stečajnu masu iz koje bi se mogli namiriti stečajni vjerovnici. Činjenica što npr. potrošač nije u popisu imovine naveo primanja po osnovu privremene nezaposlenosti i primanja po osnovi doplatka za djecu ne čine da je navedeni potrošač nepošten (odluka Županijskog suda u Rijeci pod poslovnim brojem GŽ-1131/19).

Nadalje nepošteni potrošač je onaj potrošač koji u popisu imovine nije naveo da je suvlasnik nekretnina, a vjerovnici su osporili oglas o popisu imovine i dostavili zemljišnoknjižne izvratke i u tom slučaju sudovi obustavljaju provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača navodeći da je prema čl. 79. st. 2. ZSP-a potrošač dužan u roku za davanje suglasnosti za provođenje jednostavnog stečaja potrošača dostaviti popis svoje imovine (takvo shvaćanje izraženo je u rješenju Županijskog suda u Osijeku pod poslovnim brojem GŽ-1902/19).

U praksi je sporno da li je sud po službenoj dužnosti sukladno čl. 24. st. 3. ZSP-a dužan utvrditi da li je potrošač vlasnik nekretnina, sve radi ocjene poštenja potrošača, u slučaju kada potrošač nije dostavio popis imovine i kada se smatra da nema imovine iz koje se mogu namiriti vjerovnici, a vjerovnici ne tvrde niti dokazuju da je potrošač vlasnik nekretnine, posebno ako se uzme u obzir da se u jednostavnom postupku stečaja potrošača ne mogu unovčiti nekretnine.

Županijski sud u Osijeku u odluci pod poslovnim brojem GŽ-2399/19 izričito navodi da se jednostavan stečaj potrošača ne može provesti na nekretninama potrošača pa da stoga sud prvog stupnja nije morao utvrđivati ima li potrošač nekretnine u svom vlasništvu, jer da u konkretnom slučaju potrošač nije dao popis imovine pa da se stoga ne može smatrati nepoštenim potrošačem.

Postavlja se pitanje da li bi to značilo da potrošač koji je vlasnik kuće na tri kata, a nema članova domaćinstva, u jednostavnom postupku stečaja potrošača može biti oslobođen od plaćanja obaveza jer ako se uzme u obzir cilj zakona naveden u čl. 2. st. 1. ZSP-a da se poštenog potrošača može osloboditi od obaveza koje preostanu nakon unovčenja njegove imovine i raspodjele prikupljenih sredstava vjerovnicima?

Neki prvostupanijski sudovi smatraju da činjenica vlasništva nekretnine i u jednostavnom stečaju potrošača utječe na poštenje potrošača, kada potrošač vlasništvo nekretnina nije naveo u popisu imovine, jer da imaju ovlaštenje iz čl. 24. st. 3. ZSP-a i mogu utvrđivati činjenice koje su važne za postupak i radi toga mogu izvoditi sve potrebne dokaze, prikupljati obavijesti i obavljati uvid u odgovarajuće javne knjige, registre, upisnike i očevidnike, pa stoga da mogu zatražiti i podatke o tome da li je potrošač vlasnik nekretnina.

U odlukama Županijskog suda u Rijeci pod poslovnim brojem GŽ-1354/2019, GŽ-1125/19 i GŽ-1127/19 zauzeto je shvaćanje da se treba utvrditi cjelokupna imovina potrošača, a posebno radi utvrđenja činjenice da li se radi o poštenom potrošaču s obzirom na popis imovine potrošača, te da li se ti podaci slažu sa podacima utvrđenim vanjskom provjerom suda (podaci od FINE i ZIS-a), dok u nekim odlukama se uzimaju samo podaci iz FINE kao npr. Županijskog suda u Rijeci pod poslovnim brojem GŽ-1531/19 i GŽ-1532/19.

Zaključno se može reći da se postojanje vlasništva nekretnina utvrđuje i u jednostavnom stečaju potrošača, a radi ocjene poštenja potrošača s obzirom na cilj ZSP-a naveden u čl. 2. st. 1. ZSP-a, a to je da se poštenog potrošača oslobodi od obaveza, posebno ako se uzme u obzir da prema čl. 79.b st. 2. ZSP-a FINA potrošača uz poziv obavještava da mora dostaviti popis imovine, a potrošač vlastoručnim potpisom potvrđuje (sve u slučaju ako je ispunio popis imovine) da su podaci koje je naveo potpuni i točni, i u obrascu čiji je oblik i sadržaj propisan odredbama Pravilnika o sadržaju i obliku obrazaca na kojima se podnose podnesci u izvansudskom postupku i postupku stečaja potrošača ("Narodne novine" 2/2016 i 1/2019) se nalaze podaci o nekretninama, a koji obrazac mora potrošač ispuniti.

Ako potrošač nije dostavio popis imovine, dvojbeno je i dalje da li se isti može utvrditi kao nepošten potrošač ako se vanjskom provjerom putem suda utvrdi da je vlasnikom nekretnina.

4. Da li se rokovi za žalbu protiv rješenja o otvaranju i zatvaranju postupka različito računaju za vjerovnike i potrošače s obzirom na sadržaj odredbi čl. 25. st. 1., 2. i 3. i čl. 79. g st. 4. i 6. ZSP-a, ovo posebno iz razloga što sud prvog stupnja mora obavijestiti FINU o pravomoćnosti tih rješenja sukladno čl. 79. g st. 7. ZSP-a?

Naime, u odredbi čl. 25. st. 1. ZSP-a je propisano da se pismena u postupku stečaja potrošača objavljuju putem mrežne stanice e-oglasna ploča sudova, te prema st. 2. istog članka se smatra da je dostava pismena obavljena istekom osmog dana objave pismena na mrežnoj stanici e-oglasna ploča sudova, dok prema st. 3. objava pismena na mrežnoj stanici e-oglasna ploča sudova smatra se dokazom da je dostava obavljena svim sudionicima i onima za koje ovaj zakon propisuje posebnu dostavu.

Stoga bi proizlazilo da se dostava i navedenog rješenja o otvaranju i zatvaranju stečaja potrošača dostavlja potrošaču i vjerovnicima putem e-oglasne ploče, ali u čl. 79. g st. 6. ZSP-a je propisano da rješenje o otvaranju i zaključenju jednostavnog postupka potrošača će sud dostaviti osobama iz st. 5. (potrošaču i vjerovnicima) odgovarajućom primjenom odredbe čl. 79. c ZSP-a, a navedenim čl. 79. c ZSP-a propisana je dostava poziva potrošaču i to na adresu prebivališta u Republici Hrvatskoj (st. 4.), a kad dostava ne uspije temeljem st. 4. istog članka dostava će se obaviti na mrežnoj stanici e-oglasna ploča sudova uz slanje obavijesti potrošaču da je dostava poziva obavljena isticanjem na mrežnoj stanici e-oglasna ploča sudova. Članak 79. c ZSP-a ne govori o dostavi poziva vjerovnicima pa se stoga vjerovnicima navedeno rješenje dostavlja putem e-oglasna ploče sudova, a potrošaču na adresu prebivališta, te ako dostava ne uspije, na e-oglasnu ploču sudova. Stoga je sporno da li postoji mogućnost da se pravomoćnost navedenog rješenja za potrošača i za vjerovnike računa različito ukoliko se potrošaču dostavi uredno navedeno rješenje na adresu prebivališta. Odgovor moj bi bio da se pravomoćnost ne računa različito jer se sva rješenja dostavljaju na e-oglasnu ploču suda te pravomoćnost nastupa istekom 8 dana od objave rješenja na oglasnoj ploči i istekom roka od 15 dana za žalbu.

5. Kako utvrditi vrijednost imovine potrošača sukladno čl. 79. f st. 2. ZSP-a ako je potrošač u radnom odnosu i prima plaću i koje vremensko razdoblje tih primanja treba uzeti u obzir budući da ZSP o tome ništa ne propisuje?

Prvostupanjski sudovi u svojim odlukama uzimaju u obzir plaću ostvarenu tijekom jedne godine, te uzimaju u obzir raspoloživi dio plaće koji ne može biti predmetom pljenidbe u ovršnom postupku, te ako vrijednost takve plaće prelazi 20.000,00 kn, donose rješenja o otvaranju i provođenju stečajnog postupka, a u protivnom rješenje o otvaranju i zatvaranju jednostavnog stečaja potrošača.

Za sada prakse drugostupanjskih sudova u Osijeku i Rijeci nema.

Prvostupanjski sudovi prilikom utvrđivanja vrijednosti imovine potrošača koja se odnosi na primljenu plaću se pozivaju na odredbu čl. 79. h st. 5. ZSP-a u kojoj je propisano da ako potrošač ima stalna novčana primanja na kojima se ne provodi ovrha, sud će naložiti potrošaču da u roku od 12 mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja o otvaranju jednostavnog postupka stečaja potrošača uplaćuje na račun suda određeni iznos stalnog novčanog primanja koji će sud odrediti odgovarajućom primjenom pravila ovršnog prava o ograničenju ovrhe na stalnim novčanim primanjima.

6. Da li u rješenju o otvaranju i zatvaranju postupka stečaja potrošača te oslobađanja od obaveza u izreci se navede samo osnove za plaćanje iz Očevidnika redosljeda osnova FINE ili treba označiti iznose glavnice, kamata i troškova?

U praksi prvostupanjskih sudova pojavile su se različite odluke pa s obzirom na sadržaj čl. 79. h st. 2. ZSP-a, tražbine vjerovnika se smatraju utvrđenim u iznosu u kojem su evidentirane u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje, pa ako u izreci ne bi bili naznačeni iznosi osnova ne bi bilo vidljivo u kojem iznosu tražbine vjerovnika iz Očevidnika se potrošač oslobađa. I u postupku jednostavnog stečaja potrošača primjenjuje se Stečajni zakon koji u odredbama čl. 257. i čl. 263. govori o prijavljivanju i utvrđivanju tražbine, kao i čl. 265. st. 1. SZ-a prema kojemu sud donosi rješenje kojim odlučuje u kojem iznosu i kojem isplatnom redu su tražbine utvrđene, pa stoga budući da je ovaj jednostavni stečaj potrošača dio stečajnog postupka i u tom postupku se primjenjuje temeljem čl. 23. ZSP-a Stečajni zakon.

Stoga proizlazi zaključak da u izreci rješenja moraju biti naznačeni i iznosi glavnica, kamata i troškovi, a ne samo osnove za plaćanje iz Očevidnika

FINE, a sve u slučaju kad se donosi rješenje o oslobađanju od preuzetih obaveza.

7. Koje su pretpostavke potrebne da se ispune da bi se mogao provesti jednostavni stečaj potrošača iz čl. 79. a st. 2. ZSP-a, a to je slučaj kad su u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje koji vodi FINA na dan otvaranja postupka potrošač ima jednu ili više evidentiranih osnova za plaćanje radi prisilnog ostvarenja tražbina u iznosu do 20.000,00 kn s osnova glavnice i kako se utvrđuje vrijednost kada se postupak pokreće i temeljem čl. 79. a st. 3. ZSP-a za osnove koje nisu evidentirane u očevidniku i koje je FINA brisala?

Sporno je u praksi da li se postupak može provesti za brisane osnove djelomično jer npr. ako one postoje u iznosu od 10.000,00 kn, a osnove za plaćanje koje su evidentirane kod FINE u iznosu od 12.000,00 kn da li se može provesti postupak za 8.000,00 kn na ime brisanih osnova.

Moglo bi se zaključiti da je odgovor negativan jer se ne može dati prednost nekim brisanim osnovama u odnosu na druge brisane osnove jer ZSP-om nije propisano koje bi brisane osnove imale prednost. Dakle, u navedenom slučaju jednostavni stečaj potrošača bi se provodio samo za evidentirane osnove za plaćanje kod FINE u iznosu od 12.000,00 kn.

8. Da li u Očevidniku redoslijeda osnove za plaćanje koji vodi FINA mogu biti navedene obaveze uzdržavanja po zakonu i to djece, roditelja i drugih osoba koje je potrošač dužan uzdržavati s obzirom na odredbu čl. 77. ZSP-a da su obaveze uzdržavanja izuzete od oslobođenja potrošača od ostalih obaveza, a koja odredba se sukladno čl. 79. o ZSP-a primjenjuje i u jednostavnom postupku stečaja potrošača?

Sporno je prvostupanjskim sudovima što učiniti s takvom osnovom koja je navedena u Očevidniku FINE.

Sadržaj odgovora nalazio bi se u čl. 79. a st. 2. ZSP-a u kojemu su navedene osnove za plaćanje koje ulaze u Očevidnik FINE, a radi se o neizvršenim osnovama za plaćanje radi prisilnog ostvarenja tražbina u iznosu od 20.000,00 kn s osnova glavnice, te u tom članku nisu navedeni izuzeci koji se ne mogu nalaziti u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje, već se odredbe o zakonskim obavezama za uzdržavanje nalaze u odredbi čl. 77. ZSP-a na način da se rješenjem o oslobođenju od preostalih obaveza potrošač ne može osloboditi zakonske obaveze uzdržavanja.

Međutim, treba imati na umu sadržaj odredbe čl. 79. e ZSP-a da sud može odbaciti prijedlog za provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača ako bi se jednostavni postupak stečaja potrošača provodio samo radi namirenja vjerovnika iz čl. 77. ZSP-a, a to je radi namirenja zakonske obaveze uzdržavanja, što znači da ukoliko bi u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje koji dostavlja Financijska agencija postojala samo osnova za plaćanje s naslova uzdržavanja, takav prijedlog bi trebalo odbaciti, a u drugim slučajevima kada postoje druge osnove provodi se postupak stečaja potrošača.

9. Sporno je u odlukama prvostupanjskih odluka da li se kod donošenja odluka o oslobođanju od preostalih obaveza po službenoj dužnosti pazi da li postoje razlozi za uskratu oslobođenja od preostalih obaveza iz čl. 75. ZSP-a ili se na te razloge pazi po prijedlogu vjerovnika (radi se o "redovnom" stečajnom postupku, a ne o jednostavnom stečaju potrošača)?

Naime, prema čl. 74. ZSP-a sud donosi rješenje o oslobođenju ili uskrati oslobođenja od preostalih obaveza nakon isteka razdoblja provjere ponašanja prema čl. 79. o ZSP-a primjenjuju se i na jednostavni postupak stečaja potrošača.

Iz odluka sudova proizlazi da bi sud trebao to utvrđivati po službenoj dužnosti, a posebno da li je potrošač namjerno ili iz krajnje nepažnje naveo nepotpune i netočne podatke u popisu imovine i obaveza, da li je namjerno ili iz krajnje nepažnje povrijedio dužnosti izvješćivanja i suradnje, te ostale razloge koji su navedeni u čl. 75. st. 1. ZSP-a, a koje sve činjenice se utvrđuju s obzirom na stanje spisa i to sadržaja, popisa imovine i obaveza te obavijesti potrošača, a što se sve nalazi u spisu, a po potrebi bi trebalo saslušati potrošača da bi se utvrdilo da li je preuzimao neprimjerene obaveze zbog čega je onemogućio namirenje vjerovnika.

Proizlazio bi zaključak da sud po službenoj dužnosti pazi na razloge za uskratu oslobođenja od preostalih obaveza prilikom donošenja rješenja o oslobođanju od preostalih obaveza.

S obzirom na navedeno vidljivo je da postoje različita pravna shvaćanja i problemi u postupcima temeljem navedenog zakona, a posebno u jednostavnom stečaju potrošača, a sve dileme zasigurno će otkloniti buduća sudska praksa koja bi morala biti jedinstvena, posebno kada Županijski sud u Osijeku i Rijeci o ovim i drugim spornim pitanjima donesu zaključke na sjednicama građanskih odjela.

